

KÜLTÜR, SANAT VE DÜŞÜNCE DERGİSİ

REFERANS

54 YIL: 8 | MART | NISAN | 2020 | FİYATI 4 EURO

Edebiyatımızla
(Batı'da)
Edebileşmek

HİLÂL

Yardım Organizasyonu
Hilfsorganisation e.V.
Charity Organization

Mağdura uzanan dost eli...

- **Kurban kampanyası**
Kurban kampanyası
- **Fitre ve Zekat**
Zakat Sadaqa Spende

Projelerimiz

Unsere Projekte

- **Okul Projesi**
Schulprojekt
- **İftar Kampanyası**
Das Fastenbrechen
- **Ev Barınak Projesi**
Unterkunftsprojekte
- **Giyim Yardım Projesi**
Kleidungsprojekt
- **Cami ve Mescit**
Moschee und Gebetsraum
- **Temiz Su ve Kuyu Projesi**
Trinkbrunnen Projekt
- **Gıda Yardımı Projesi**
Lebensmittelkampagne
- **Öğrencilere Burs**
Stipendien für Studierende
- **Dikiş Nakış Kursu**
Näh- und Stickkurs
- **Kardeş Aile Projesi**
Patenschaft für Familien
- **Anaokulu Destek Projesi**
Kindergartenunterstützung
- **Eğitime Destek Projesi**
Bildungsunterstützung
- **Bisiklet Taksi Projesi**
Fahrradtaxiprojekt

Neusser Str. 553, D-50737 Köln

Tel.: +49(0)221-31 60 10

Mobil: +49(0)173 923 85 77

E-Mail: info@hilalyardim.de

HİLÂL Yardım Organizasyonu

BANKA HESAP BİLGİLERİ:

Bank: Sparkasse KölnBonn

IBAN: DE55 3705 0198 1934 2763 28

BIC: COLSDE33XXX

Editör'den

Sevgili Okuyucular,

Küreselleşen dünyada ticarî ilişkiler gibi kültürel ilişkiler de ülkelerin ve milletlerin birbirine daha çok yakınlaşmasına katkı sağlayacak ve Soğuk Savaş döneminin kutuplaşmaları son bulacak deniyordu. Umulduğu gibi olmadı maalesef... Kimlik eksenli çatışmalar, savaşlar ve bunların sonucu olarak zorunlu göçler, içinde bulunduğumuz postmodern yani modernite ötesi ya da küresel çağa olan umutları suya düşürdü. Batı dünyasında yeniden yükselişe geçen ırkçılık, Almanya'nın Hanau şehrinde yine beş Türk dokuz, göçmen kökenli insanın canını aldı...

Yazar ekibimizle yeni sayımızın dosya konusunu belirlediğimiz günlerde, Alman Nazilerinin yine Türk/Müslüman kanı akıtacaklarını nereden bilebilirdik... Bu alçakça katliam Almanya'nın gündemini değiştirdiği gibi Referans ekibi olarak bizim kapak konumuzu ikiye böldü. Aslında kapaga taşıdığımız başlık eksenli bir dosya çalışması yapacaktık fakat Hanau'da vuku bulan ırkçı saldırıdan sonra yazar arkadaşların bir kısmı bu konuya eğilmek mecburiyetinde kaldı.

"Söz gider yazı kalır" deyiminden hareketle, genelde Batı, özelde Avrupa edebiyat dünyasında yazar, şair, düşünür, araştırmacı ve sanatçımızla ne kadar varız'a bu sayımızda cevap aradık, yer verdik. İddiamız şudur: Avrupada milyonlarca Türk'ün olması buradaki ebedi kalıcılığımızın teminatı değildir. Ebedi varlığımız Batı'nın edebiyat dünyasındaki edebî varlığımıza bağlıdır. Bu istikamette **Mahmut Aşkar, Ozan Yusuf Polatoğlu, Veyis Güngör, Halil Gülel, Dr. Cemil Şahinöz ve Haydar Haluk Ceylan** yazdı. Batı'daki ırkçılığı **Durmuş Yıldırım, Şefik Kantar ve Sahra Şahin** ve mercek altına aldı.

Dr. Zülfikar Özkan yine kendi uzmanlık sahasından, **Beyazıt Cankurtaran** geleceğe iyimser bir bakışı konu edinen denemesiyle ve **Yusuf Vural** geçen sayıdan devam eden tarihle ilgili yazısıyla bu sayıya katkıda bulundular. Bunlardan başka Bulgaristan'dan yükselen feryada kulak kabartılan bir yazışmanın notları ilginizi çekeceğini umuyoruz.

Türk edebiyat dünyasından **Ahmet Kabaklı** ve **Bahtiyar Vahabzade**'yi ölüm yıldönümleri dolayısıyla bu sayımızda yâd ettik. Kapak tasarımcımız **Ahmet Akkılıç** ve görüntü/görsel yönetmenimiz **Sedat Yarkadaş** siz okuyuculara herşeyiyle güzel bir Referans sunabilmek için emek harcadılar.

Bir sonraki Referans Dergisi'nde buluşmak üzere...

Selam ve sevgiler...

Mahmut Aşkar

REFERANS

KÜLTÜR, SANAT VE DÜŞÜNCE DERGİSİ

İmtiyaz Sahibi

ATİB (Avrupa Türk-İslam
Kültür Dernekleri Birliği e.V.) adına
Durmuş Yıldırım

Genel Yayın Yönetmeni

Mahmut Aşkar

Yayın Kurulu

Durmuş Yıldırım

Mahmut Aşkar

Şefik Kantar

Nurdoğan Aktaş

Muhsin Ceylan

Halkla İlişkiler Sorumlusu

Kevser Karaarslan

Bu Sayıda Yer Alan Yazarlar

Beyazıt Cankurtaran

Dr. Cemil Şahinöz

Durmuş Yıldırım

Halil Gülel

Haydar Haluk Ceylan

Mahmut Aşkar

Sahra Şahin

Şefik Kantar

Veyis Güngör

Ozan Yusuf Polatoğlu

Yusuf Vural

Dr. Zülfikar Özkan

Görsel Yönetmen

Sedat Yarkadaş

Kapak Tasarım

Ahmet Akkılıç

İletişim

Referans

Neusser Str. 553, D-50737 Köln

Tel.: 00 49(0)221 31 60 10

Faks: 00 49(0)221 32 34 20

E-Mail: info@atib.org

Web: www.atib.org

Banka Bilgileri:

Sparkasse KölnBonn

IBAN: DE39 3705 0198 1900 6961 86

BIC: COLSDE33

Abone Fiyatları:

Yıllık Abone Bedeli: **30 Euro**

(Almanya için)

Referans Dergisi'nde yayınlanan
tüm yazılardan yazarları sorumludur.

ISSN 2629-4362

İÇİNDEKİLER

Editör MAHMUT AŞKAR	3
Almanya'da Yükselen İrkçilik DURMUŞ YILDIRIM	5
Edebiyatınız Kadar Geleceğiniz MAHMUT AŞKAR	7
Evreni Batılılaştırmak: Kovid 19 - İrkçilik ve "Kıyamet Ambarı" SAHRA ŞAHİN	10
Almanya Neden Mutsuz? ŞEFİK KANTAR	13
Avrupa Türk Edebiyatına Gönüllü Kuruluşların Katkıları: Hollanda Örneği VEYİS GÜNGÖR	17
Çocukları İki Dilli Yetiştirmek DR. CEMİL ŞAHİNÖZ	20
Dün, Bugün, Yarın Düzleminde Türkçe ve Edebiyat Değerlendirmesi OZAN YUSUF POLATOĞLU	22
Göçün 50. Yılı ve Almanya'daki Türk Edebiyatı HALİL GÜLEL	29
Kendi Üzerine Çalışmanın Gücü DR. ZÜLFİKAR ÖZKAN	36
Yarım Kalan Çember - III Tarihsel Süreç İçinde Bunalımlarımız Ayrışmalarımız YUSUF VURAL	40
Avrupa'da Başarılı Bir Birey ve Toplum Olma Yolculuğu BEYAZIT CANKURTARAN	44
Harmonizasyon HAYDAR HALUK CEYLAN	46
ATİB Yatılı Eğitim Kampı İstanbul'da Gerçekleştirildi REFERANS	49
ATİB Gençlik Kolları Bölgelerarası Bilgi Yarışması REFERANS	52
REFERANS SOHBETLERİ • Hüseyin Dönmez: Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri • Avrupa'da Siyasî Katılımımız ve Geleceğimiz REFERANS	53
Türk Edebiyatının Eserleriyle Yaşayan İki Büyük İsmi Ahmet Kabaklı Bahtiyar Vahabzade REFERANS	54
Bulgaristan'dan Yükselen Türkçe Feryadı REFERANS	56
ŞİİR / Mehmed'im OZAN YUSUF POLATOĞLU	58

Almanya'da Yükselen İrkçılık

✍ DURMUŞ YILDIRIM

Son yıllarda Almanya'da ırkçıların gide-rek güç kazandığı, özellikle göçmen Müslümanlara olan karşıtlığıyla taraftar toplayarak Federal Parlamento'da temsil noktasına geldiği ne yazık ki bir Almanya gerçeğidir. Neredeyse her gün bir camiye saldırıldığı, Alman ırkından olmayanların her defasında ayrımcılığa maruz kaldığı, sözlü ve fiziki saldırının hedefi olduğu da bir başka Almanya gerçeğidir.

Bunlara ilaveten Synagog saldırısı, Kassel ve Köln'de olduğu gibi göçmenlere daha insan-cıl yaklaşımlarıyla tanınan Alman politikacı-lara yönelik ırkçı saldırılar tehlikenin boyutunu gözler önüne sermekteydi. Solin-gen, Mölln cinayetlerinden ve NSU terör örgü-tünün seri katliamlarından aslında Almanya yeterince ders çıkarabilir ve tedbir alabilirdi.

VE HANAU KATLIAMI...

Popülist politikacılar ve medya özellikle Müslüman göçmenler üzerinden kin ve nefret yaymaya devam ederken, Neonazi terörü bu defa da Almanya'nın Hanau şehrinde Müslü-man göçmenlere ait iki işyerine düzenlediği silahlı saldırıyla dokuz göçmeni (beşi Türk va-tandaşı) hunharca katlederek ortaya çık-tı.

Bu sebeple, bu ülkenin Türk/Müslüman göçmenleri olarak büyük bir endişe ve üzüntü içindeyiz. Sözün bittiği yerdir Hanau: Sorum-luları, sorumluluklarının gereğini yerine getir-meğe, ırkçı, faşist Neonazilere ve onların uzantılarına karşı kalıcı, netice verici icraat bekliyoruz...

Bu vesileyle hayatını kaybedenlere Al-lah'tan rahmet, yaralılara acil şifalar ve yakın-larına başsağlığı diliyoruz.

Hanau'da yapılan İrkçı Terör saldırısına kar-şı 23.02.2020 Pazar günü ağırlıklı olarak Al-manya'daki Türk kuruluşlarının katılımıyla bir **"Saygı Yürüyüşü"** gerçekleştirildi. Han-au'da yapılan ırkçı terör saldırısını protesto etmek, ırkçı terör saldırısında hayatını kaybe-den insanları anmak, yabancı düşmanlığına, ırkçılığa ve İslam karşıtlığına karşı toplumsal tepkiyi ortaya koymak için, Almanya'da bulu-nan STK (Sivil Toplum Kuruluşlarının) öncülü-ğünde düzenlenen **"Saygı Yürüyüşüne"** ATİB Avrupa Türk İslam Kültür Dernekleri Birliği olarak heyetimiz ve yakın teşkilatlarımızla iştirak ettik.

Hanau Belediye Başkanı Sayın Claus Ka-minski'nin kendi şehrinde vuku bulan ırkçı saldırıyı şiddetle kınaması ve böylesi menfur

bir olayın yaşanmasından dolayı duyduğu büyük üzüntüyü dile getirmesi memnuniyetle karşılandı.

Berlin Büyükelçimiz de konuşmasında bu ırkçı saldırıların son bulmasını temenni ederek, her zaman Avrupalı Türklerin yanında olduklarını ve bunların takipçisi olacaklarını ifade ettiği anma yürüyüşünde yaklaşık on binin üzerinde katılım vardı. Ancak Almanların az katılımı dikkatimizi çekti. İstedik ki, Almanlardan da büyük katılım olsun. Yine de Almanya Cumhurbaşkanı Şa k a n ı m ı z Sayın Steinmeier, Almanya Başbakanımız Sayın Angela Merkel ve Alman siyasi parti başkanlarının vermiş olduğu mesajları çok kıymetli buluyoruz.

Thüringen'deki seçimler aşırı sağın hangi boyutlara ulaştığını ve siyasilerin oy uğruna yaptıkları hataların sonucu giderek ırkçılığın, İslam düşmanlığının ve göçmen karşıtlığının arttığının adeta habercisiydi.

Esasen bu ırkçı ve yabancı düşmanlığı olaylarının iki Almanya'nın birleşmesiyle arttığını ve yükselişe geçtiğini müşahade ediyoruz. Birleşmenin akabinde kısa bir süre sonra Mölln Katliamı, hemen birkaç ay sonra da Solingen Faciası'nın yaşanması bunu gösteriyordu. Maalesef bu olayların üzerine gidilmedi, arkası araştırılmadı, münferit olay gibi gösterildi. Hatta zaman zaman olaya maruz kalan aileler suçlandı.

İrkçılığın ve ayrımcılığın artmasında en önemli etkenlerden biri de bazı çevrelerce **“Avrupa İslamlaşıyor”** veya **“Almanya'yı Müslüman istila etti”** gibi algının yaygınlaşması ve buna sözlü ve yazılı medyanın alet olmasıdır.

IRKÇILIĞIN PANZEHİRİ

Avrupa'da yaşayan ve buraya göçmüş ve yerleşmiş insanlar Avrupa değerlerini kabul etmiş, kanunlar çerçevesinde buna uyan ve kendi kültürlerini ve inançlarını koruyarak birlikte barış ve huzur içerisinde yaşarlarken, kendisinden olmayan veya kendisinden farklı kültürel değerlere sahip insanlara karşı besle-

nen bu kin ve nefretin mantıklı bir izahı yoktur. Almanya bu ırkçı fanatiklerin üstesinden mutlaka gelmelidir! Bu manada, sayın Başbakanımız Angele Merkel'in **“İrkçılık bir zehirdir ve bu zehir bizim toplumumuzda bulunmaktadır”** açıklaması her şeyi açık bir şekilde ortaya koyuyor.

Bunun panzehiri, renginden ve kültüründen bağımsız olarak her türünden insana karşı önyargısız sevgi ve eşit muameledir. Zaten dün y a m ı z k a r m a k a r ı ş ı k olayların yaşandığı bir durumda. Orta Doğu'daki olaylar, Doğu Türkistan, Keşmir, Hindistan Müslümanları, Filistin gibi yerlerde yaşanan dramatik insanlık dışı hadiseler... İrkçılık, bağnazlık virüsüne ilave-ten bir de Coronavirus insanlığın korkulu rüyası haline geldi.

Bizler Müslümanlar ve Türkler olarak Avrupa'nın bir parçasıyız. Bu olaylar bizleri korkutmamalı. Beklentimiz gerekli mercilerin üzüntü ve kınamadan öte mutlaka gerekeni yapmaları ve olayları çözmeleridir...

Bu münasebetle rahmeti, bereketi ve mağfi-reti bol, dini kültürümüzde önemli bir yeri olan ve kutsal kabul edilen mübarek üç ayların manevi iklimine girmiş bulunuyoruz. İdrak ettiğimiz bu aylarda daha fazla tefekkür, muhasabe, murakabe, ibadet, tevbe ve istiğfarda bulunarak bu ayların feyzinden ve faziletinden ihya ederek istifade etmeye çalışmalıyız.

Bu vesileyle, başta Avrupa Müslümanları olmak üzere, bütün Müslüman kardeşlerimizin mübarek Kandil Gecelerini ve üç aylarını tebrik ediyor, ülkemize, milletimize, içinde yaşadığımız coğrafya'ya, İslam dünyasına ve bütün insanlığa huzur ve barış getirmesini Cenab-ı Allah'dan niyaz ediyorum.

Edebiyatınız Kadar Geleceğiniz

MAHMUT AŞKAR

Bir arkadaşımla Avrupa'daki Türklerin mevcut durumunu telefonda konuşuyorduk... Bu konularda kitaplar yazdığımı, sayısını bilemediğim kadar makaleler kaleme aldığımı söyleyince, **“sen ne yazarsan yaz, bizim milletimiz okumuyor kardeşim”** dedi. Ben de, **“onun için okumayan bir milletin çocukları yurdunu yuvasını terk ederek buralara, okuyan milletlerin ülkelerine çalışmaya geldi”** dedim. Herhangi bir Avrupa ülkesindeki bir kitapçıya girip raflardaki kitaplara göz gezdirin. Bir de ülkemizde bir kitapçı dükkanına uğrayın ve satışa sunulan kitaplara bakın. Şimdi hafızanıza kaydettiğiniz bu iki farklı kitapçıdaki yabancı yazarlara ait kitapların oranını kıyaslayın: Avrupa'nın herhangi bir ülkesindeki kitapçıda Müslüman-Doğu'lu yazarların kitaplarının tahmini oranı ile bizim ülkemizdeki kitapçıda gördüklerinizle karşılaştırdığınızda ortaya çıkan fark, **“az gelişmiş”** bizimle, gelişmiş Avrupa (Batı) arasındaki farkı kadardır.

Yine bir başka arkadaşlar konuşurken, Batılı bir düşünürün adını zikrederek ona ait bir tespiti dile getirdim. Sert bir çıkış yaptı: **“Hep Batı, Batı... Bizden biri yok mu?”** dedi. Bu evsafı neredeyse son beş yüzyıldan beri bizden biri yok maalesef, diye karşılık verdim. M.

Heidegger, **“Her soru sorma bir arayıştır”** diyor. Arayış içinde olanın sorulacak sorusu var lakin sorma ve sorgulamanın hâlâ tam özgürlüğüne kavuşamadığı bizim kültürümüzde arayışların yarı yolda kalması hep bu yüzdendir. Her soru bir arayışa, bir arayış da bin kitaba kapı açar. Tersinden başlarsak; soruyu bilen sorar. Bilmek için de okumak gerek! Okuyan insan üretkendir... Almanya gibi ileri sanayi ülkelerine boşuna **“Leistungsgesellschaft (Üretim Toplumu)”** dememişler. Buralarda teknolojik ürünler gibi sanat üretilir, düşünce üretilir, kitap yazılır ve bunun neticesi olarak insan yetiştirilir. Biz (Türkiye) de ise her Allah'ın günü tv kanallarında seyreden in ufkunu daraltan, düşüncesini sığlaştıran siyâsî dedikodudan öteye gitmeyen içi boş laflar üretilmektedir.

DÜŞÜNCEYE ÖZGÜRLÜK

Hangi ülke veya millet olduğundan ve sizin ülkenize olan mesafesinden bağımsız olarak, herkesin birbirinden en ince teferruatına kadar haberdar olabildiği bir dünyada yaşadığımız dikkate alındığında, farklı coğrafya ve kültüre ait toplumlar hakkında bilgilenme, kanaat oluşumu ve intiba (izlenim) genellikle medya, sanat ve edebiyat üzerinden olmakta-

dır. Düşüncede ve sanatta “**yaratıcılık**” olabilir. Düşünce serbest ve sınırsız bir ortamda mümkün olabilir. Bir tohumun yeşermesi için uygun hava, toprak ve suya ihtiyaç olduğu gibi senden benden çok farklı düşünceye, siyasi görüşe veya hayat tarzına sahip insanların da yetenekleri doğrultusunda eserler vermesinin önünde engel olmamalı... Bu durum çoğulculuğu, farklılığı getirir ki, asıl zenginlik buradadır. Başka bir ifadeyle; sanayi ve teknolojide bizden ileride olan ülkeler misali, sanat, edebiyat ve düşüncede bizden çok önde olan ülkelerle yarış edebilmek için onların yazar-çizeri, aydını, düşünürü, sanatçısı kadar bizimkilerin de hem özgür hem de imkânâ sahip olması gerekir. Olması gereken olmayınca, bu sistem ya da zihniyet bol miktarda “sakıncalı” yazar-çizer, sanatçı ve aydının ülkeyi terk etmesini gayriihtiyari teşvik eder.

Çoğu zaman siyasi görüşünden dolayı kendi ülkesini terk etmekle karşı karşıya kalan bu kalem ehli insanlar, yazdıkları kitaplarında, sergiledikleri oyunlarında, çıktıkları tv ekranlarında ve çizdikleri resim ya da karikatürlerinde, bazen yerinde bazen de insaf ölçülerini aşan bir muhalif tavır sergilerler. Bizim dışladığımız bu insanları Batı bize inat ödüllendirir, şemsiyesi altına alınır. Birkaç tane edebiyatçımızın dışında, Avrupa’nın sanat ve edebiyat dünyasındaki Türkler, yukarıda zikrettiğimiz sebeplerden dolayı ülkeyi terek edenler ve buralarda yetişen “**Türk kökenli**”lerden oluşmaktadır. Buradakilerin de kahır ekseriyeti yaşadıkları ülkenin dilinde yazdıkları dikkate alınırsa, bu pastadan Türkiye olarak bize ne kadar pay düşeceğini varın siz hesap edin. Bir de bizim gibi Türkçe yazan ve burada yaşadığı hâlde kitapları Türkiye’de basılan ve sadece Türk okurları arasında tanınan yazarlarımız var.

Kim ne derse desin, ülkelerin itibar veya imajlarının derecesi, dünya çapında ün yapmış sanatçı, yazar ve düşünürleriyle doğru orantılıdır. Özellikle günümüzde teknolojik ürün gibi kitap ihraç etmek, o ülke için bir övünç kaynağı ve farkındalıktır. Çünkü sizden çıkan her kitap size ait bir şeylerin tanıtımına, başka diller ve kültürlerle girmesine bir vasıta. Kendini bilmeden başkasını bilmek hevesine kapılan ve bunun havasında olan yazar, sanatçı, aydın zihniyetiyle bu doğrultuda netice alınmaz. Kendini bilen ama evrenselliğe yelken açmayan/açamayan kafayla da bir yere varılmaz.

KENDİ EDEBİYATINA MESAFELİ TOPLUM

Kıta Avrupa’sındaki göçmen Türk toplumu-

na gelince... Onların en büyük eksikliği, kendini ifade etmekten kaynaklanan acziyetidir. Yeni kuşak Türklerin hızla artan eğitim seviyesine rağmen kitap, sanat, edebiyat ve sosyal duyarlılık gibi sahalara gerek fert gerekse kuruluş düzeyindeki derece ilgisizlik, aslında dinamik bir toplumu vurdumduymaz ve pasif bir duruma getiriyor. Avrupa’daki göçmen Türkler veya Müslümanları konu edinen (mesela, Almanca kitaplar) içinde, yazarından bağımsız olarak, ezici çoğunluğu çarpıtmadan yansıtan kitap sayısı yok denecek kadar azdır. Diğer taraftan ezici çoğunluğu temsil eden çatı kuruluşları, değişen zaman şartları içinde temsil kabiliyeti yüksek grupların sesinin daha gür çıktığını ve dikkate alındığını görmelerine rağmen, kitapların önünde poz vermekten öte okumuyorlar, yazmayı teşvik etmiyorlar, sanata ve sanatçıya uzak durmaya devam ediyorlar.

İstisnasız her yazımızda eleştiriyle iç içe çikış yolları da göstermemize rağmen, “**hep eleştiriyor ama çözüm göstermiyorsunuz**” diyenlere bu sefer tane tane birkaç önemli teklifte bulunuyoruz:

- Her kuruluş hatta yerel dernekler öncelikli olarak kültürel varlığımızın devamı açısından Türkçe yazılmış (hikâye, şiir, roman, piyes v.s.) türünden amatör çalışmaları teşvik edip ödüllendirebilir.

- Büyük kuruluşlar da tek başlarına yapabilecekleri gibi değerler bazında birbirine yakın olan kuruluşlarla birlikte her yıl Avrupalı Türkler arasında şiir, roman, hikâye, inceleme-araştırma gibi dallarda yarışmalar düzenleyerek ödüller verebilir.

- Türklerin ya da Türk kökenli yazarların dışında, buradaki göçmenlerin meselelerini tarafsız bir gözle, inceleme-araştırma, roman, hikâye ya da sinema ve tiyatro gibi bir başka sanat dalında anlatan kişiler ödüllendirilebilir.

- Panayıra dönüşmüş sözde kitap fuarları Türkiye’nin bazı popüler yazarlarıyla süslenmesine, Türk kuruluşlarının desteğiyle mütevazı ama gerçekten bir kitap fuarı düzenlenebilir. En az yılda bir kere Almanya, Belçika ve Hollanda gibi Türklerin yoğun olduğu ülkelerde, buralı (Türk, Alman veya bir başka milletten) yazarların davet edildiği fuarlar, kültürel hayatımıza destek olur, insanların kitaplı bir hayata adım atmasına katkı sağlar.

- Cemiyetlerin öncelikleri arasında kitap eklenli edebî sohbetler yer almalıdır. Çocukluk yaşından itibaren burada yetişen nesillere kitapla tanışmayı öğretmeli ve okumayı sevdirmeliyiz. Aksi hâlde okuma düzeyi yüksek

olan bir toplumda kitaba mesafeli duran azınlıkların varlığını koruması mümkün değildir.

- Her kuruluş, **“kendisinden olmayan”** olsa da sahasında birikim sahibi yazar, araştırmacı, gazeteci davet ederek bilgi ve fikir alışverişinde bulunulabilir, mevcut sorunların gazete, kitap sayfalarına, televizyon ekranlarına, tiyatro sahnelerine taşınmasına katkı sağlamış olur.

KİTAP MI SİLAH MI?

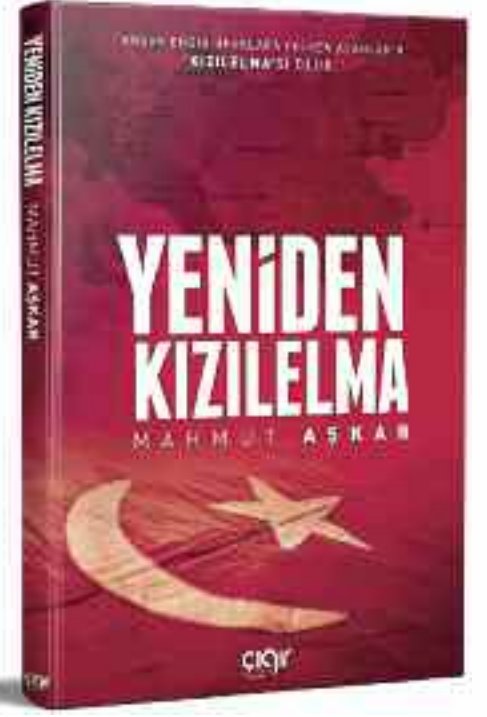
Veya şöyle sorabiliriz: Söz mü, kılıç mı? Hangisi daha keskin ve etkili?... Büyük Yunus diyor ya;

**“Sözü bilen kişinin yüzünü ak ede bir söz
Sözü pişirip diyenin işini sağ ede bir söz
Söz ola kese savaşı, söz ola kestire başı
Söz ola ağulu aşı bal ile yağ ede bir söz.”**

Bazen kişiler, bazen de toplumlar dilinin belasını çekermiş... Sözü bilmek, taşıdı anlamı bilmektir. Sözü pişirerek demek, onu uygun bir üslup ve ortamda karşıdakinin anlayacağı şekilde telaffuz etmektir. Dil yarası kılıç yarısından daha keskindir, sözü bazen barışa bazen de savaşa vesile olur. Evet, söz bazen zehir zemberek gibidir, bazen de bal, kaymak gibi... Biz toplum olarak çoğu zaman nerede nasıl ve ne konuşacağını bilmeyen beceriksiz, kaba ve bilgisiz öncülerin yüzünden başımıza hak etmediğimiz musibetler gelir. Bunun da temel sebebi kitapsızlıktır...

İster cami kürsüsünde ister siyaset meydanında, isterse bir toplantı salonunda karşısındaki topluluğa hitap eden insan olsun; kurulan cümlelerin doğru ya da eksikliğinden, sarf edilen kelimelerden ve hitabet şekline kişinin sağlığı ya da derinliğinin derecesi belli olur. O farkı ortaya koyan amil, kişinin kitaba yakınlık veya uzaklık mesafesidir. Maksadını aşan, çığ ve nereye varacağı kestirilmeden sarf edilen sözler, atılan nutuklar yüzünden Avrupa Türkleri ve Müslümanları hak etmedikleri hakarete, ayrımcılığa ve ardı arkası kesilmeyen saldırılara maruz kaldılar. Bütün bunlar, bilmeden fikir yürüten, okumadan aлим geçinen bilgisizlerin yüzünden oldu.

Din dilde yaşar, dil de kitaplarda... Kitap, edebiyattır. Edebiyat, istikbaldır! Kitapsız gelecek olmayacağı gibi özellikle bu devirde kitapsız kalkınmak ve varlığını sürdürmek olmaz. Avrupa kültür coğrafyasında Türk toplumunun edebiyatsız geleceği yoktur. Avrupa Türkleri olarak biz şimdi olduğu gibi yarınlarda da sanatta, edebiyatta, kültür ve düşünce hayatında olduğumuz oranda var olacağız. Dosta da düşmana da uzatacağımız yegâne **“silah”**ımız kitap olmalıdır.

Yarım yüzyıl önce duymaya başladığım “gelişmekte olan” Türkiye’nin vatandaşı olan ben, yarım yüzyıl sonra hâlâ “gelişmekte olan” Türkiye’nin vatandaşı olmayı içime sindiremiyor, kabullenemiyorum artık!

Gelişmiş, kalkınmış ülkelerin hiçbirisi yeraltı ve yerüstü kaynakları sayesinde değil, insan kaynakları sayesinde bu seviyeye gelmiştir. İnsan inşa eden, insan yetiştiren, insanına büyük düşünmeyi öğreten, önüne büyük hedefler koyan ülkeler, yarışı önde götürenlerdir. Biz ise, Kızıllema’mız gözden kaybolalı beri özgüvenimizi de kaybetmiştik.

Günlük yaşayan, “aylık” plan yapan ve en fazla bir ömürlük düşünebilen gençlikten, kendini aşan ve nesiller ötesi hedefleri olan bir gençlik beklemek beyhudelik olur. O halde onların önüne bir yüce hedef koymak gerekir.

İsteme adresi:

ATİB, Neusser Str. 553, D-50737 Köln
Tel.: + 49(221)31 60 10
Faks: +49(221)32 34 20
e-mail: info@atib.de • www.atib.de

Evreni Batılılaştırmak: Kovid 19 - Irkçılık ve “Kıyamet Ambarı”

✍ SAHRA ŞAHİN

KAOTİK BUHRAN ZAMANLARI VE ‘KİYAMET AMBARI’

Kurşun zamanlardan geçiyoruz. Yaşananlar üzerinde yazarken nefesimiz daralıyor, taktimiz kesiliyor adeta. Trajedi, dram, afet ve felaketlerin oluşturduğu psikolojik ağırlık yazma arzumuzun üzerine tonluk ağırlıkla çökerken yaşananlara kör ve sağır dünyaya bir nokta etkisi olmayabileceği düşüncesi atmosferi daha da ağırlaştırıyor. Ancak, yazmaktan kaçınmanın çözüm olmadığı da malum. Bugüne olmasa da tarihi seyirde bir damla ya da makes bulacağı vicdanlar olabilir ümidi tek tesellimiz.

Depremler, yangınlar, tsunamiler, fırtınalar, buzulların erimesi, küresel çaplı hastalıklarla birlikte terör olayları, savaşlar, katliamlar, daha çok da Müslüman katliamı, ırkçılık, yabancı düşmanlığı gibi pek çok olay ve oluşumun yaşandığı ağır zamanlardan geçiyoruz. İnsanlık ilerledikçe, imkânlar geliştikçe, uzay çağı, bilişim çağı, 5,0 toplum vb. pek çok modern ve havalı tanımlar yapılırken aynı zamanda korku, endişe ve acıların da artması ilerlemeci tezlerle paradoks oluşturuyor. İnsan ve toplumların umut bağladığı, iyimserlik beslediği gelecekleri yerini endişe ve sisli bulut-

lara bırakıyor. Soğuk savaşlar, bilmem kaç kutuplu dünyalar, yenilenen savaş türleri, artan silah ticaretleri, gündemden düşmeyen teopolitik ve ezoterik Armagedon anlatıları hızını artırarak yol almaya devam ediyor. İnsanlığın ulaştığı en yüksek seviyeye ne oldu sorusu zihnimizi kemiriyor. Hani, Dünya Cenneti Batı Kıtasında ülkeler arası sınırlar kalkmıştı, küreselleşme insanlığa yeni kapılar açmıştı, demokrasi her yerde yükseliyordu, her yere demokrasi getiriliyordu, bunun için darbeler bile meşru idi. İnsan hakları en önemli konu idi, hatta Hümanizma anlayışı ve geldiği 2,0’lık seviyesi ile insan Tanrısı bile yenmişti! Geliyen seviye öyle ileri idi ki artık her yerden taşıyordu. Yine de yetmiyordu insana. Daha fazlası lazım idi. Eşcinsel evlilikler yasallaşırken enstest ilişkinin legalize olması tartışılır oldu. Ecel ölümü az geliyor, savaşlar ve katliamlar yetmiyor, ötenazi yasal hale geliyordu. Özgürlük, serbest piyasa, liberal değerle gibi insanlığın geldiği en yüce medeniyet seviyesi Batılı beşer üstün aklın ürünü idi. Hepsisi de insanın daha ileriye gitmesi içindi. Varılan seviyenin insanlığın ulaşabileceği son seviye olduğunu düşünen Fukuyama bunu “**Tarihin Sonu**” olarak tanımlıyordu. Derken duvarlar

tekrar örülmeye, sınırlar çizilmeye, kara bulutlar evrenimizi hızla sarmaya, yapılan modern putlar da bir bir yenmeye başladı. Artık, Huntington'un Medeniyetler çatışması tezi daha bir gerçeklik kazanıyor. Batı coğrafyası dışında Kudüs'ün anaları ve çocuklarının yanına Srebrenika, Suriye, Myanmar, Doğu Türkistan ve Keşmir'in evlatları ekleniyor. Bu yarışta geri kalmak istemeyenler bunlara Mölln, Solingen, Ludwigshafen, NSU ve Hanau'yu da eklediler. İnsan eli ile oluşturulan ve doğal afetleri de tetikleyen bu küresel yıkımlara güçsüz ellerden başkasının kalkmaması Batı/transatlantik sömürgeciliği, evrensel etiğe sahip olmayan kapitalizm ve modern/itenin acı sonuçları olmaktan başka bir şey değil.

İki sene önce ölen ünlü Fizikçi Stephen Hawking; **"Dünyanın giderek yaşanılmaz bir yer olduğunu, insanların en kısa zamanda uzayda yeni bir yaşam alanı oluşturması gerektiğini"** söylüyordu. Biyolojik ve ekolojik yapının ve doğal iklimin giderek kötüleştiği geline bu noktada Hawking'e hak vermemek mümkün mü? Buzulların sınırın çok üzerinde bir hızla erimesi, tsunamiler, hortum ve fırtınalar, deprem ve yangınlar gibi doğal felaketlerin, doğaya ve atmosfere salınan kirli ve zehirli atık ve dumanlarının, doğayı yok eden nükleer ve korvansiyonel silahların artışının her gün yaşam alanlarımızı tükettiğini tüm dünya görüyor. Küresel düzeyde muhtemel felaketler karşısında insanlığın kurtuluş umudunu bir sinema oyuncusu torunu olan küçük süper kahraman Greta'ya bağlaması ümitlerin üzerine bir kez daha kül dökmüştür. Buna ek olarak ırkçılık, savaş ve katliamların artması insanlara **"dünya artık yaşanılmaz"** duygusunu gerçek anlamda hissettiriyor. Peki, bu sonuçların sorumluları kimler? Fakir Afrika, Asya ve Güney Amerika'da yaşayan ve Batılılarca sömürülen, öldürülen ve dışlanan halkları mı? Avustralya aborjinleri mi? Yok edilen topluluklardan Kızılderililer ya da Aztekler mi? Güney Afrika'da öjenik soykırıma uğrayan Mandela'nın halkı mı? Dünyanın mazlum Müslüman toplumları mı? **"Afrika'ya medeniyeti götüren adam"** olarak taltif edilen II. Leopold'un Belçika'sı tarafından el ve ayakları kesilerek ve 15 milyon insanı öldürülerek **'medenileştirilmeye'** zorlanan Kongo'nun yerli halkları mı? Ya da 2020 ABD başkanlık yarışının demokrat aday adaylarından Yahudi Sanders'in **"reaksiyoner bir ırkçı"** olarak

tanımladığı Netanyahu'nun yok etmeye çalıştığı Filistin halkı mı? Ya da denizleri, çölleri ve ormanları kendilerine mezar yapan göçmen ve mülteciler mi?

Bugün artık kimse yaşamından ve geleceğinden emin değil. Genetiği değiştirilmiş yiyecekler ve hayvanlar sağlığımızı ve geleceğimizi tehdit ederken, artık yeni biyolojik silahlar, mahremiyet sınırlarını aşan dijital gözetim ve takipler, insan beynine takılması düşünülen mikro çipler derken insanın giderek devreden çıktığı ve yerini nesne insanların alacağı öngörülüyor. İnsanlar kendi elleri ile

dünyalarını tüketirken bir taraftan uzaya yaşam istasyonunu, diğer taraftan da dünyada yaşam ambarları ile kendini koruma altına almaya çalışıyor. Geline son noktada umutlar Norveç'te küresel bir felaket durumuna önlem olarak hazırlanan ve dünyanın çeşitli ülkelerinden 60 bin adet tohum örneğininin saklandığı **'kıyamet ambarı'** birçok insan tarafından **'insanlığın son umudu'** olarak tarif ediliyor. Geline son batılı medeniyet seviyesi; daha çok zehirli atmosfer, daha çok biyolojik-siber ve vesayet savaşları, daha çok ırkçılık, daha çok uzay işgalidir. Bu noktada ortaya çıkan soru: Dünya, Evren ve gezegenler ne kadar çok Batılılaşırsa dünya o kadar çok tehlikeli ve o kadar çok kriz halini mi alıyor?

BATILILAŞTIRMANIN ACI SONUÇLARI, İRKÇILIK VE KÜRESEL MUTLULUK

Michael Jackson'ı ameliyatla cildini beyazlaştırmaya, kendi varoluşundan uzaklaşarak batılı görünmeye ve ben de sizdenim demeye zorlayan büyük bir baskı batılılaşmanın en trajik temsili sonuçlarından biridir. Aynı şekilde daha yarım asır önce Paris sokaklarında kafesler içinde kurulan insan sergileri de beyaz adamın üstünlük göstergesi idi. Malkom X'in

hayatı pahasına verdiği mücadele de aynı motifi taşıyordu. Tarih, Liverpool, Amsterdam ve Hamburg limanlarını aynı zamanda bir köle limanı olarak yazar. Liverpool'da bulunan **"The International Slavery Museum"**/ köle müzesi bunun canlı şahididir. Bugün Kuzey ve Orta Afrika'da pek çok ülkenin Fransızca, Hindistan'ın İngilizce, Güney Amerika ülkelerinin İspanyolca ve Portekizce konuşmaları emperyal sömürgecinin ve Batılılaştırmanın en acı örnekleridir.

Geline noktada insanlık mutlu mudur? Ya da insanlığa dikte ettirilen batılı değerler insanları mutlu etmekte midir? Bunun cevabını eski Alman politikacı, yazar ve gazeteci Jürgen Todenhöfer **"Batılılar, değerleri ve yüksek düşünceleri ile diğer ülkelere üstün gelmediler. Silahla, katliamla yok ederek, öldürerek bunu yaptılar"** diyerek vermektedir. Bugün aynı durumun devam ettiğini tüm dünya canlı yayınlarla seyrederken BM ve Batılı egemen güçler de ateşi körüklemekten geri durmuyorlar. Bu durumdan rahatsız olan, bunun sonuçlarının Batılıları da vuracağını düşünen Almanya Cumhurbaşkanı Steinmeier, 56. Münih Güvenlik Konferansı'nda yaptığı açılış konuşmasında Batılı ülkelere **"Dünyayı Batılılaştırma fikrinden vazgeçin"** çağrısı yaparak dile getirmiştir. Steinmeier'in **"Batı'nın kendi imajıyla dünyayı şekillendiremeye çalışmaması gerektiği, özellikle Avrupa ve Almanya'nın dünyaya daha az misyoner bir anlayışla yaklaşırsa başarılı olacağı"** vurgulu görüşleri bir Batılı siyasetçiden duyulmuş çok önemli bir tespit ve aynı zamanda Batılıların Batı dışı toplumlara nasıl baktığının bir itirafıdır.

1980'lerden itibaren artan bir yabancı, Türk ve İslam düşmanlığının bugün acı sonuçları ile yüzleşen Almanya'nın Cumhurbaşkanı Steinmeier'in bu çıkışı, son bir kaç asırdır emperyalist, iki dünya savaşı müsebbibi, işgalci, darbeci, ırkçılık gibi pek çok negatif vasıflarla anılan Batı'nın kendi kendisini sorgulamaya götürür mü? Ya da bu konfor, kendini sorgulamaya izin verir mi? Ya da daha da mı azdırır? Bunu zaman gösterecektir. Ancak, **"yaşadığımız dünya önce dilde kurulur"** diyen düşünürlerin bu tavsiyesini yıkıcı bir dünya özlemi yönünde işleten ve yıllardır basında ötekileştirilen, üzerlerine nefret kampanyaları yarışı yapılan, **"İslam bu ülkeye ait değildir"** hükmü verilen ülkede Ludwigshafen (1981), Hamburg (1982), Norderstedt (1982), Hamburg (1985), Schwandorf (1988), Mölln (1992), Solin-

gen (1993), Ludwigshafen (2008), NSU (2000-2006), Köln (2004), Dresden (2009), Hanau (2020), yüzlerce cami saldırısı ve binlerce ırkçı motifli saldırılara daha da yenileri mi eklenecek? Yani, Almanya'da Steinmeier düşüncesi mi kazanacak yoksa **"Türkleri Orta Asya'ya süreceğiz"** diyen AfD'li bir politikacı ve onun **"Almanya'daki bazı halklar yok edilmelidir"** diyen yoldaşı Hanau katili mi? Yoksa bu olaylar da mahkeme kararı ile 120 yıl dokunulmaz kılınan NSU dosyalarından biri gibi arşivlere hapsedilerek meydan silahlı Nazilere ve İmparatorluk (Reichbürger) rüyası görenlere mi kalacak?

Bugün insanlara, **"Corona virüsü mü yoksa ırkçılık virüsü mü daha çok tehlikeli?"** diye sorulsa ne cevap verebilirler? Virüs, aşısı bulunarak halledilebilecek bir konudur. Peki, hangi aşı veya ilaç ırkçılığa çözüm olabilir? Buna belki şu soru sorulara başlanabilir: Demokrasinin olmadığı, gelişmemiş pek çok ülkede bile Hristiyanlık ve Yahudiliği düşman olarak belirlemiş olan partiler yok iken, bugün modern batılı ülkelerde meşru ve yasal olarak parlamentolarda yer alması ve düşüncelerinin toplumsallaşması doğru mudur değil midir? Ya da ikinci bir soru olarak karaları, denizleri, gökleri Batılılaştırmış olan Batılı güçlerin gelecekte uzay dâhil tüm evreni Batılılaştırma girişiminden vazgeçerek ve biraz daha cesaret toplayıp **"Dünya 5'ten büyüktür ve Dünya Batı'dan ibaret değildir. Her millet eşdeğer bir temsil hakkına sahip olmalıdır"** düşüncesi temelinde emperyal, hegemon ve narsist bir kıta olma düşüncelerini değiştirerek insanlık ailesinin mutluluğunu paylaşan bir değerler dünyası ve kalıcı bir referans kaynağı olmayı isteyip istemediklerini sorgulayabilecekler mi? Tavsiyemiz, Batı'nın bu düşünsel koma halinden çıkması, tüm toplumlara zorbalığa dayanan gücü ile değil yüzü ile bakabilmesi, ırkçılık ve kriz yerine yeni insani değerler üretebilmesidir.

Almanya Neden Mutsuz?

ŞEFİK KANTAR

Ekonomisindeki istikrara, düşük işsizlik ve enflasyona, ihracatta kırılan rekorlara, tüm olumsuz şartlara rağmen sevinç verici büyüme rakamlarına, **'Made in Germany'** mührünün dış pazarlarda gördüğü rağbete bakıldığında Alman ekonomisinin dünyanın sayılı ekonomilerinden birisi olduğunu görüyoruz. Nüfusu 83 milyonu bulurken, doğumundan ölümüne her fert için sağlanan hayat şartları açısından da tartışmasız öncü ülkelerden olduğunu söyleyebiliriz. Doğum öncesinde ve doğumdan sonra annelere ve velilere verilen haklar, küçük yaştan itibaren sağlanan çocuk yuvası imkanları, okul öncesi eğitimin hazırlayıcı rolü, eğitimdeki ciddiyet, fırsat eşitliği ve çeşitlilik, meslek öğrenmeye yönlendirme, elitlerin eğitimi için sunulan fırsatlar ve buna paralel ailelere ve çocuklara sunulan maddi imkanlar, fertlere hayata adım atarken mühim destekler anlamını taşımaktadır. İmtihansız girilmesine rağmen üniversite ve yüksek okullarda mühendislik dalları, sosyal bilimler ve diğer alanlardaki başarılı uygulamalar, dünya üzerindeki güçlü rakiplere rağmen hala belli bir ağırlığa sahiptir.

İstihdamı ekonomik hayatın temel vazge-

çilmezleri arasına aldığından herkese uygun bir işyeri bulma konusunda hassas olan Almanya, sanayide, tarımda, hizmet sektöründe ve yeni meslek alanlarında devamlı surette kalifiye veya vasıfsız işgücüne ihtiyaç duymakta, bu sebeple bazı geçiş ve kriz dönemleri hariç yüksek istihdam ve üretim rakamlarına ulaşmaktadır. Almanların mantalite olarak çalışkanlığı, disiplini ve sadakati, onları kısa sürede işleyen sanayi çarkının bir elemanı haline getirmektedir. Kaldı ki Alman ekonomisi ve bunu ayakta tutan sistem, işsizlik parası, sosyal yardımlar gibi mekanizmalarla doğrudan üretimin içinde yer almayan milyonlarca kişiyi doyurup yaşatma gücüne sahiptir. İşyerine, iş garantisine ve işsiz kaldığında arkasında devletin koruyucu, kollayıcı, karnını doyurucu varlığına sahip bir Alman'ın hayatta şikayet edebileceği fazlaca konu yoktur.

Dünyanın kana bulanmasına, 60 milyon civarında insanın hayatını kaybetmesine, milyonlarcasının yaralanmasına ve sakat kalmasına, yerinden yurdundan edilmesine ve nerdeyse tüm ülkenin yıkılmasına sebebiyet veren Almanya, savaş sonrasında galibelerin dayattığı sistem çerçevesinde yeni,

savaştan uzak, barışın garantörü, kalkınmış bir refah ülkesi konumuna gelmek için kolları sıvadığında, **'Almanya ilk fırsatta yine dünyanın altını üstüne getirir'** diyenlerin sayısı bir hayli fazlaydı. Fakat iki kutuplu dünya, soğuk savaş ve ikiye bölünmüş Almanya gerçeği etrafında şekillenen Avrupa'da yaşanarak görüldü ki, **'Alman mucizesi'** kavramı çerçevesinde büyük hamleler yapan Almanya artık barışın ve istikrarın teminatı olma yolundadır. **'Savaşsız bir Avrupa'** ortaya çıkarmak için başlayan ve Avrupa Birliği (AB) ile sonuçlanan çabalarda oynadığı siyasi rol, Almanya'nın artık gerçekten **'uslandığı'** şeklinde yorumlandı.

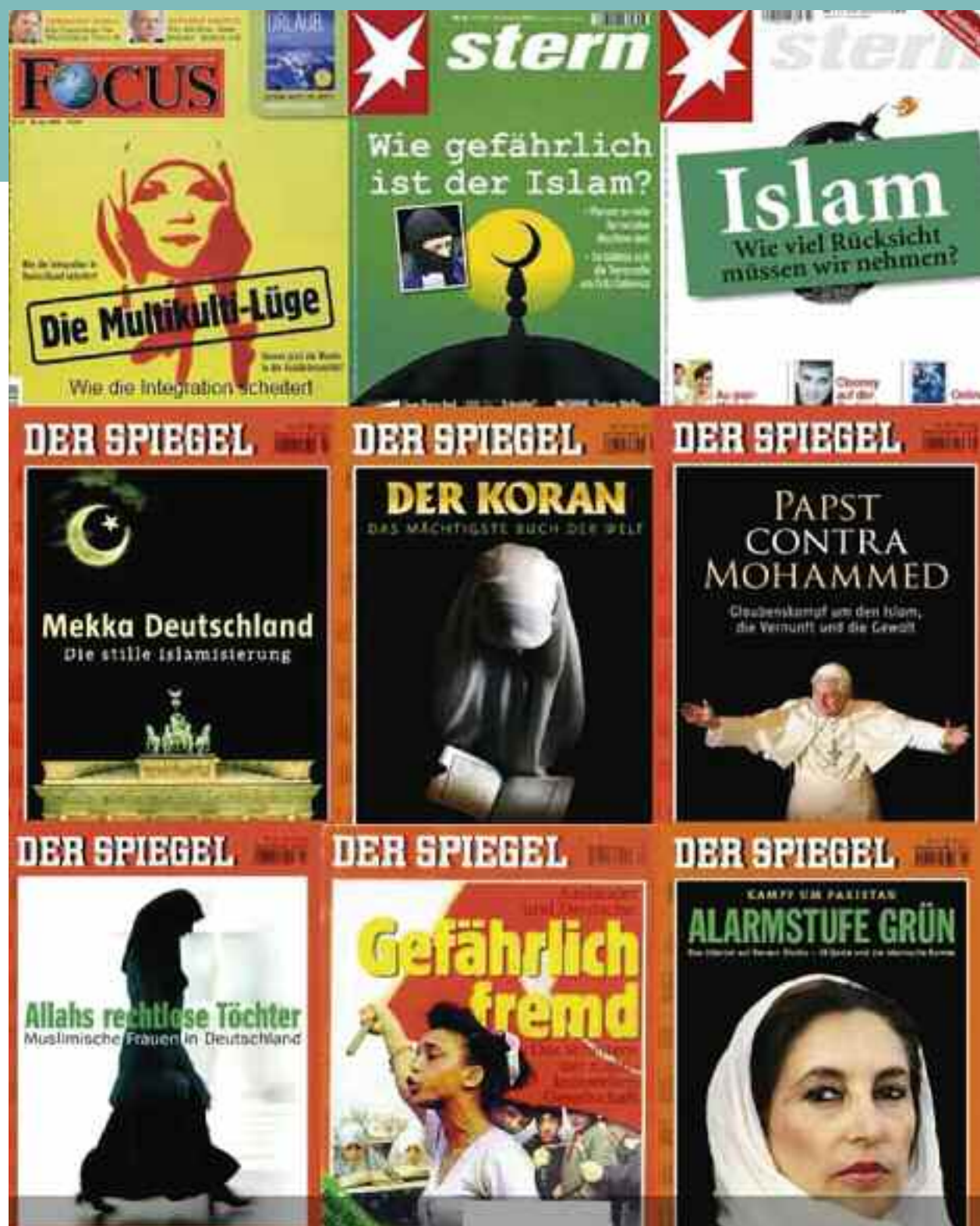
İşi olan, mutfakta aşı, altında arabası, kafasını sokacağı konutu olan, temel ihtiyaç maddelerine, eğitim, kültür, sosyal etkinlikler gibi imkanlara sahip, tatil mevsiminde dünyanın istediği turistik bölgesinde tatil yapan bir Alman'ın mutlu olmaması için bir sebep yoktu. Soğuk Savaş'ın bitimi ve Sovyetler'in dağılmasının ardından anayasal hedef olan iki Almanya'nın birleşmesi Almanların bölünmüşlük kompleksinden kurtulup, birlik ve bütünlük içerisinde kendinden emin daha ileri adımlar atabilmesi için mühim fırsatlar vermişti. AB'de kıtanın öncülüğü rolünü almaya soyunan Almanya, dünyada da barışın ve güvenliğin öncülerinden olabilirdi. Fakat Almanya'nın önünde aşılmaz bir engel vardı: Adeta Alman karakterinin ayrılmaz bir parçası olan; kimi zaman küllenen, kimi zaman herhangi bir vesileyle açığa çıkan ama çoğu kez içten içe kor halinde yanmayı sürdüren **'ırkçılık'** hastalığı.

İrkçilik, insanları doğuştan taşıdıkları özelliklere göre sınıflandıran, kendi ırkını diğer ırkların üzerinde gören, üstün ırka diğerlerine karşı her türlü muameleyi uygulama hakkı veren, toplumları tarihte ve günümüzde yaptıklarına göre değil de ırksal konumuna göre değerlendiren, Avrupa'da ortaya çıkmış ve uygulamalarıyla Hitler dönemi Almanya'sında zirve yapan sapık bir ideolojidir. 2. Dünya Savaşı'nı yaşayan Avrupa'nın tekrar bu anlayışa geçit vermeyeceği, dünyada artık böylesi rejimlerin alan bulamayacağı yaygın kanaat idi. Ancak bu kanaat yanlıştı; çünkü bu yöndeki görüşlerin dillendirildiği dönemlerde bile dünyanın birçok bölgesinde ırkçı rejimler iktidardaydı. Bunun en şiddetlisi İngiltere'nin hakimiyeti altındaki Güney Afrika'da hüküm sürmekteydi.

Savaş sonrası Almanya'sında ırkçı faaliyetler hem galiplerin dayattığı rejim hem ülkenin başını belaya sokan Nazi rejiminin ırkçı karakteri hem de öncelikli vazifenin ülkeyi tekrar ayağa kaldırmak olması gibi sebeplerle bir müddet geri çekildi ve büyük ölçüde yeraltı faaliyeti şekline büründü. Görünüşte savaş suçlusu olarak birçok eski rejim unsuru cezalandırılır veya tasfiye edilirken sözde nâdim olmuş Nazi dönemi sorumluları yeni devletin oluşumunda büyük roller oynadılar. Eski rejim kalıntıları sadece yeni Alman ordusunun, istihbaratının, emniyet teşkilatının ve idari yapılanmaların kuruluşunda değil sanayi ve ekonomik sistemin dizayn edilmesinde de vazife aldılar. Soğuk Savaş ortamında anti-Sovyet cephenin güçlülüğü adına ve NATO konseptleri çerçevesinde uluslararası camia bu gelişmelere göz yummakla kalmadı hatta çoğu zaman destekledi. Hitler'in kısaca Nazilik diye adlandırılan Nasyonal Sosyalizm düşüncesini yeniden canlandırma ideolojisine Neo-Nazizm (Yeni Nazilik) dendi ve bu ideoloji sadece Almanya'da değil başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere birçok **'beyaz'** ülkede hafife alınmayacak miktarda taraftar buldu.

Almanya'nın yürürlükteki rejimi, Nazi işaret ve sembollerinin kaldırılması, başta Adolf Hitler'in **'Kavgam'** olmak üzere Nazilik ideolojisine ait kitapların yasaklanması, ırkçılık ideolojisine yakın parti, dernek ve yayınların sıkı takip altında tutulması, okullarda Hitler döneminin lanetlenmesi, politikacıların her ağızlarını açtıklarında eski dönemin Alman topraklarında tekrar geri gelemeyeceği yolundaki ısrarlı söylemleri ırkçılık tehlikesini yok etmeye yetmedi ancak -bilerek veya bilmeyerek- tehlikenin gözden kaçırılarak bir yerlerde filizlenmesine yardımcı oldu. Federal Almanya'nın Nazilik mevzusunu ülkenin itibarı ve imajı meselesi olarak ele alması birçok yaşanan hadisenin örtülmesini, inkar veya manipüle edilmesini sağladı. Böylece Naziler etrafında şu veya bu şekilde bir koruma çemberi oluştu; bu, onların güvenlik otoriteleri, bürokrasi ve hukuk nezdinde rahatça boy atmalarına imkan verdi. Duyarlı çevreler her vesile ile Almanya'da Nazilik düşüncesinin yaşadığını söylese de bu düşünceler hakim çevreler tarafından bastırıldı. Kamuoyuna ak-sedenler **'Hitler döneminden kalma birkaç fanatik yaşlı Nazi'nin marifeti'** olarak hafife alındı, gelen tehlike göz ardı edildi.

Neo-Nazi ideoloji, 1980'li yıllara gelindiğinde giderek kendisini eylemleriyle gösterir hale geldi. Yabancı düşmanı, Türk karşıtı, anti-semitik, şovenist ve popülist söylemler daha görünür hale geldi. Kanunların anti-semitizm konusundaki katı tutumları Neo-Nazilerin saldırılarını Türklere ve diğer yabancılara yöneltmesine yol açtı. Evsiz-barksızlar, komünistler ve homoseksüeller de saf ırk peşindekilerin diğer hedefleriydi. Bu çerçevede tarihe geçen ilk cinayet 1 Haziran 1981 tarihinde, Ludwigs-hafen'da Seydi Battal Koparan isimli Türk'ün Stander Greif adlı aşırı sağcılardan oluşan motorsiklet çetesi mensuplarınca katledilmesidir. Hadise kamuoyuna adi bir cinayet olarak yansıtılmaya çalışılarak üstü örtülmek istenmişti. Çünkü Almanya'da bir Nazi cinayeti işlenemezdi(!). Bunu bir yıl sonra Hamburg'da 26 Mayıs 1982'de Semra Ertan isimli 26 yaşındaki bir Türk'ün yabancı düşmanı eylemlerin yükselişini protesto için kendisini yakışı izledi. Almanya'da o dönemde bazı lokallerin kapılarına **'Türkler ve Köpekler Giremez'** levhalarının asılmasına şahit olunmuş ve idarenin sert müdahalesiyle bu uygulamalar engellenmişti. Ancak bunlar ırkçı ideolojinin yürüyüşünü engelleyemedi. **'Bir avuç yaşlı Nazi'** söyleminin yerini **'bir avuç genç Nazi'** aldı ve ardından giderek büyüyen saldırılarla Almanya'yı Hanau katliamına kadar getiren süreç başladı.

Her dönemin şartlarına göre bahaneler bulup söylemler geliştiren Neo-Nazizm'in günümüzdeki en mühim dayanakları Türk düşmanlığı, İslam karşıtlığı ve mülteci akınıdır. Zamana göre basit suç istatistiklerini, işsizliği, cami yapımlarını, dünyadaki gelişmeleri, terörü, eğitimi, kültürel ayrılıkları hatta eğlence ve spordaki gelişmeleri, akla gelebilecek her konuyu değerlendiren ırkçı düşünceler, bir zamanların **'bir avuç'** yaşlı veya genç marjinal grubu olmaktan çıkmış, toplumun tüm kesimlerini etkisi altına alan kitlesel hareketlere dönüşmüştür. Günümüzde bu ideoloji Bundestag'dan başlayarak tüm demokratik mekanizmalarda gündem belirleyici ve yönlendirici bir konuma yükselmiş, eyalet başbakanlarını tayin edici bir mevki elde etmiştir. Bu ideolojiyi açıkça savunan partinin ülke çapında yüzde 12-13'lük, bazı eyaletlerde yüzde 25'lik bir oy oranına ulaşması Almanya'nın genel gidişatını göstermesi açısından ehemmiyete haizdir.

Siyaset mekanizması günümüz Alman-

ya'sında adeta aşırı sağ görüş ve iddiaların önünü açan, onu güçlendirmek için her şeyi yapan bir konumdadır. Hristiyan demokratlar attıkları adımları güya aşırı sağcıların bahanelerini ellerinden almak maksadı ile onların talepleri doğrultusunda atmaktadırlar. Günümüzde Almanya'daki aşırı sağcıların en mühim ideolog ve fikir önderlerinden eski Federal Alman Bankası yönetim kurulu üyesi Thilo Sarrazin'in Alman Sosyal Demokrat Partisi - SPD üyesi oluşu manidar ötesi bir durumdur. İdeolojik anlamda yabancılardan yana olması gereken Yeşiller'in sürekli Türkiye karşıtı söylemi aşırı sağ beslemektedir. Aynı şekilde Sol Parti'nin Türkiye karşıtlığından başka sermayesinin bulunmaması ilginçtir. Avrupa'nın diğer ülkelerindeki gibi Liberal Parti'nin uzun yıllar ülkedeki istikrarın sembolü haline gelen itidal çizgisinden çıkıp ırkçılığa prim veren aşırı sağ bir çizgiye kayması da dikkate alınması gereken bir durumdur. Geçtiğimiz ay Thüringen Eyaleti'ndeki başbakanlık seçiminde parlamentoda ancak yüzde beşlik bir oya sahip Liberal Parti adayı Thomas Kemmerich'in AfD (Almanya için Alternatif) oylarıyla başbakan seçilmesi sadece Alman demokrasisinin içine düştüğü çıkmaz açısından değil, ülkenin geldiği nokta açısından da dehşet vericidir.

Kalkınma, işgalden kurtulma, birleşme gibi milli hedeflerini kolay denebilecek şekilde gerçekleştiren Almanya'nın sadece kendi halkı için değil ülkede bulunan her renkten, dilden, dinden yabancı için de bir huzur, refah, barış ve dostluk merkezi olması gerekirken, insanların mutsuz, gençlerini gayesiz, politikacılarını çaresiz hale getiren sebepler, özetle anlatmaya çalıştığımız bu tabii olmayan, insanlık karşıtı gelişmelerdir. Almanya yaşanan bunca felakete rağmen adeta varlığının bir parçası ve bazılarına göre belki de varlığının ana unsuru olan ırkçılık belasından bir türlü kurtulamamaktadır. Son yaşananlar, en rahat, en korkusuz ve endişesiz olunması gereken bir dönemde ülkeyi yangın yerine çevirecek tehlike potansiyelinin tahmin edilenden daha büyük olduğunu göstermektedir. Politik yapının ve devleti meydana getiren organların çaresizliği, birçok mevkinin aşırı sağcı unsurlarca ele geçirilmesinden kaynaklanmaktadır. Kararlı bir silkinişle buna bir çare bulunamadığı taktirde Almanya'yı karanlık günlerin beklediğini söylemek kehanet olmayacaktır.

Avrupa Türk Edebiyatına Gönüllü Kuruluşların Katkıları: Hollanda Örneği

✍ VEEİS GÜNGÖR

ÖZET

Avrupa Türk edebiyatı, Avrupa'da da edindiğimiz yarım yüzyılı aşan bir göçmenlik tecrübemizle şekillenmeye devam etmektedir. Göçün ilk yıllarında yazılan mektuplar, şiirler ve söylenen türkülerde yalnızlık, özlem, ayrılık, hasret temaları ağırlık kazanıyordu. Sonraki yıllarda Avrupa Türklerinin duyuş, düşünüş şekli ve karşılaştıkları sorunlar değişince, Avrupa Türk edebiyatının da temaları farklılaştı. İlerleyen süreçte, yeni bir kimlik oluşumu ve Avrupa'da bir gelecek tasavvuru çerçevesinde arayışlar oluştu. Bu arayışlarda, aidiyet duygusundan da kaynaklı, kültür ve gönül coğrafyamızda iz bırakmış, insanda estetik duyguları uyandıran yazarlara da dikkat çekildi. Amsterdam Biyografi Okumaları ve Türkiye Konuşmaları buna örnek teşkil etmektedir. Bu makale, Amsterdam Biyografi Okumaları ve Türkiye Söyleşilerinden birer örnekle Avrupa'da Türk edebiyatının şekillenmesi, Türk yazar ve şairlerinin rolü niteliğinde bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

GİRİŞ

Avrupa Türk edebiyatı kavramı her ne kadar tartışmalı olsa da, Türk topluluğunun, Avrupa'nın farklı ülkelerinde yarım yüzyılı aşan bir süreyle kültür, sanat ve edebiyat alanında

da somut ürünler verdikleri görülmektedir. Türklerin bu uğraşları ilk yıllarda **'gurbet edebiyatı'**, sonra **'göçmen işçi edebiyatı'** olarak tanımlansada, bu süreçler Avrupa Türk edebiyatının emeklerle sürecidir. Bu oluşum sürecinde bile gözle görülen edebiyat ve sanat çalışmaları olduğu tartışma kabul etmez bir gerçektir.

Göç sürecinin ilk yıllarında, gurbet edebiyatı olarak tanımlanan süreçte **'mektuplar'**, **'şiirler'** olarak ortaya çıkan Avrupa Türk edebiyatı, o yıllarda meşhur olan teyp kasetlerinde gönderilen mesajlar ve okunan türkü ve ağıtlar olarak yansımıştır. Gurbet edebiyatının konularını, vatan hasreti, köy özlemi, eş, sevgili, çocuklar, dostlar, anne ve baba, akraba yokluğu, içinde bulunduğu ülkede yalnızlık, çalıştığı ülkeye yabancılık duyguları ve düşünceleri oluşturmaktadır.

Avrupa Türk edebiyatının ikinci devresi olan **'göçmen edebiyatı'** sürecinde ise yavaş yavaş şiirlerin, öykü, hikaye, hatıra ve romanların oluştuğu görülmektedir. Bu süreçte, gurbet edebiyatının konularının yanı sıra, işçi-işveren, ayrımcılık, içinde yaşanan ülke insanlarıyla olan ilişkiler ve yaşanan acı tatlı hatıralar Avrupa Türk edebiyatında ele alınan konular arasında olduğu gözlenmektedir. Bu süreçte, dil, entegrasyon ve

asimilasyon konuları da ağırlıklı olarak ele alınan konular arasındadır.

Bir çok alanda olduğu gibi, Avrupa Türk edebiyatının gelişmesinde de, Türk topluluğunun yoğun olarak yaşadığı Almanya merkezli edebiyat etkinliklerin yönlendirici olduğu bilinmektedir. Yazılı edebiyatta, **“Almanya Almanya”** adlı kitabıyla Nevzat Üstün, **“Türkler Almanya’da”** ile Bekir Yıldız; **“Mecbur Ettiler”** ve **“Türk’ün Almanya Çilesi”** adlı eserleriyle Fahri Özcan, **“Bekleyen Tren”** adlı tiyatro oyunuyla Yüksel Pazarkaya ve **“İki Dünya Arasında”** romanıyla Mehmet Niyazi Özdemir... **“Fikrimin İnce Gülü”** adlı romanıyla Adalet Ağaoğlu, hikâyeleriyle Fethi Savaşçı, **“An(n)ja Aşk”** ile Mahmut Aşkar; **“Almanya’nın Zencileri”** adlı kitabıyla Dursun Akçam, **“Son Cennet”** ile Orhan Aras, birçok romanıyla Hasan Kayhan; **“Vatan Olan Gurbet-Vatanda Bir Garip Kul”** adlı kitabıyla Ali Özdemir, Şakir Bilgin, Mustafa Can, E. Sevgi Özdamar, Cengiz İyilik, Necati Mert, Yusuf Aktürk, Fethi Savaşçı, Fakir Baykurt, Habib Bektaş ve bir Türk üniversite öğrencisinin Alman kız öğrenci Hildegard’a olan aşkını anlatan **“İki Dünya Arasında”** adlı romanı ile Mehmet Niyazi... öne çıkan isimlerdir (Akkaya, K. 2015).

Sözlü Avrupa Türk edebiyatının taşıyıcıları arasında Almanya merkezli ama Avrupa’daki Türklerin de etkilendiği Mahsuni Şerif, Ozan Arif, Şahballı, Ozan Yusuf Polatoğlu ve Neşet Ertaş. Uğur Işılak’ın da saz ve söz ustası olan Ozan Polatoğlu, Ahmet Baydaroğlu ve diğer isimler yer almaktadır.

Avrupa Türk edebiyatını gerek yazılı gerek sözlü olarak yaşatan, besleyen, burada doğan Türk nesillerine aktaran Hollanda, Belçika, Avusturya, Fransa, Danimarka, İsveç ve diğer ülkelerde de bir çok sanatçı bulunmaktadır.

Avrupa Türk edebiyatının farklı boyutunu da, tanınmış yazarların eserlerinin Türkçe’den Avrupa dillerine tercüme edilerek yayınlanmış kitapları oluşturmaktadır. Bu kitaplar her ne kadar Avrupa’da yaşayan sanatçılar tarafından üretilmesede, Avrupa Türk edebiyatına önemli katkılar sağlamıştır.

Avrupa’da Türk dili ve edebiyatı, Doğu dilleri ve kültürleri bölümleri yanısıra Türkologların Türk edebiyatı üzerine yayınladıkları çalışmalar da Avrupa Türk edebiyatına katkıda bulunmuştur.

Edebiyatçıların yanısıra, Türk dili ve kültürünün, Türk düşüncesinin ve medeniyetinin bilinmesi, gelecek nesillere aktarılması çerçevesinde gönüllü kuruluşların etkinlikleri de Avrupa Türk edebiyatının şekillenmesine katkıda bulunmaktadır. Avrupa’da yeni bir gelecek perspektifi ve misyonu, kimlik tanımı çerçevesinde Amsterdam merkezli **‘Biyografi**

Okumaları’ ve **‘Türkevi Söyleşileri’** etkinlikleri örnek gösterilebilir.

AMSTERDAM BİYOGRAFİ OKUMALARI VE TÜRKEVİ KONUŞMALARI

Türkevi Topluluğu her ay **‘Yeni bir medeniyet tasavvuru için, Biyografi Okumaları’** etkinlikleri düzenler. Biyografi, geçmiş zamanda yaşamış ya da günümüzde yaşayan bir şahsiyetin sadece bir hayat hikayesi değildir. Aynı zamanda bir dünya görüşüdür. Bir tarih felsefesidir. Bir kültür tarihidir. Biyografi Buluşmaları etkinliği, bir milletin ya da bir sosyal kesimin düşünce dünyasını etkileyen, yön veren, ilham veren, en önemlisi de tarihe ve bir topluluğa mal olmuş şahsiyetlerle yakından tanışma hedeflenir. Zira her hayat hikayesi, her biyografi farklı bir dünyadır. Biyografi, bir tarih ilmi olmakla birlikte, bir kültür, bir medeniyet aktarımıdır. Norm ve değerlerin tarif edildiği, yaşandığı ve örneklerinin sergilendiği bir hikayedir. Biyografi, edebiyatın en etkileyici alanlarından. Ele alınan bazı yazarlar şunlardır: Erol Güngör, Ali Fuat Başgil, Hilmi Oflaz, Güney Afrikalı İmam Abdullah Harun Ahmed Süheyl Ünver, Ali Fuad Başgil, Ekrem Hakkı Ayverdi, Fethi Gemuhluoğlu ve Mahir İz, Peyami Safa.

Türkevi Konuşmaları etkinliğinde de daha çok Avrupa’daki Türklerin sosyal, kültürel, siyasi konumları olmak üzere, göç, ırkçılık, kültür tarihi, küresel gelişmeler gibi konulara ağırlık verilmektedir. Genellikle Avrupa’da yetişmiş bilim, kültür, sanat insanlarının konuk edildiği Türkiye Konuşmaları Avrupa Türklerinin kimlik oluşumu çerçevesinde, tarihten günümüze hareketle yeni bir ontoloji geliştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede bugüne kadar ele alınan bazı konular şöyle: Kültür Diplomasisi ve Yumuşak Güç, Birlikte Yaşama Ahlakı; Hatay Örneği, Avrupa Türklerinde Kimlik Kayması, Yusuf Has Hacı ve Machivelli.

Amsterdam Biyografi Okumaları ve Türkiye Konuşmaları etkinliklerinden seçilen iki örnek Peyami Safa ve Hangi Ontoloji? Yusuf Has Hacı mı? Machiavelli mi? şu şekildedir.

PEYAMİ SAFA BİYOGRAFİSİ

Türkevi Topluluğu’nun geleneksel etkinliği Amsterdam Biyografi Okumalarında modern Türk edebiyatının usta kalemi Peyami Safa anlatıldı. Eserleriyle kültür ve medeniyet tarihimize, doğu-batı mücadelesine önemli katkılar sağlamış Peyami Safa’yı, araştırmacı yazar Talha Yıldız sundu. Talha Yıldız’ın sunumu; Peyami Safa’nın biyografisi, fikirleri, romancılığı, Peyami Safa’nın **“Matmazel Noralıya’nın Koltuğu ve Yalnızız”** eserlerinde

'insan' anlayışı ve mistisizm üzerinde oluştu. Talha Yıldız, modernitenin özgürlük adı altında müşteri kimliği dayattığını ve bu kimliği kuşananların, haz merkezli hayat sürdürüklerini belirterek, bu durum insanın hak ettiği mertebenin çok aşağılarına çekilmesine yol açtığı için, özgürlüğün insan özüne yaraşır şekilde tanımlanmasının zorunluluğuna işaret etti. Peyami Safa'nın Matmazel Nora-liya'nın Koltuğu romanı ışığında, günümüz dünyasında benliğin şahlandırıldığına ve benliğimizi terbiye ettiğimiz takdirde hakiki manada özgürleşebileceğimiz değinilmektedir. Peyami Safa, manevi değerlerin yok edilmesiyle birlikte insanın içine düşeceği boşluğun materyalist yaklaşımlarla çözülemeyeceğini savunduğunu, bunun çıkmaz bir sokak olduğu için bireylerin erinde sonunda yalnız kalacaklarını ve bu yalnızlığın oluşturulacak yeni bir felsefi düşünceyle aşılabileceğini savunur.

Peyami Safa'ya göre meseleler bütüncül yaklaşımla ele alınmalıdır. Günümüzde ilimler farklı bölümlere ayrıldığı için bir meselenin bütünü gözden kaçmaktadır. Bir hadise, fizik, biyoloji ve sosyal temalar altında parçacı ve eksik bir şekilde incelenmektedir. Bütüne ulaşılmadığı için, sağlıklı sonuçlar elde etmek güçtür (Yıldız, T. 2020).

HANGİ ONTOLOJİ? YUSUF HAS HACİP Mİ? MACHIAVELLI Mİ?

Amsterdam Türkevi Konuşmalarının 17'sinde Yusuf Has Hacıp ve Machiavelli ontolojileri ele alındı. Hukukcu Kürşat Koşer'in konuk olduğu programda Kut'lanma, ilahi öze buluşma varlık anlayışı ile iktidarı ele geçirme ve muktedir olma varlık anlayışı irdelendi. Bu çerçevede Yusuf Has Hacıp'in '**Kutadgu Bilig**' ve Machiavelli'nin '**Prens**' eserlerinden örnekler verildi. Devamla, insanlık gündemini oluşturmaya hızla devam eden yapay zeka kültürüne Yusuf Has Hacıp mi, Machiavelli mi hakim olacak sorusu soruldu.

Kürşat Koşer '**Prens**' ve '**Kutadgu Bilig**' hakkında şu bilgileri verdi: 'Diplomat ve askeri danışman olan Machiavelli 1513 - 1515 yılları arasında (Prens) kitabını yazmıştır. İtalyan Birliği için kurucu Prens'e, Rönesans ruhunu içinde barındırarak, batı düşünce sisteminde devlet kurulumu ve yönetimi hakkında tavsiyeler vermiştir. Öncelikle devlet birliğinin kurulmasını, devlet yönetiminin nasıl yapılacağı ve hangi amaçlara nasıl ulaşılacağına yollarını anlatmıştır.

'Yusuf Has Hacıp; XI. yüzyıl şairlerinden olup, '**Kutadgu Bilig**' (Kutluluk bilgisi, Mutluluk Veren Bilgi, Devlet Olma Bilgisi) adlı eserini 1069'da tamamladıktan sonra Doğu Karahanlı

hükümdarı Tabgaç Buğra Kara Han'a sunmuştur. Kitap, insana her iki dünyada saadete erişmesi için izlemesi gereken yolu göstermek amacıyla yazılmıştır. Ancak Kutadgu Bilig; yalnızca kişileri her iki dünyada mutluluğa kavuşturmayı amaçlayan bir ahlâk kitabı değildir. Aynı zamanda bir siyasetname ve ansiklopedik nitelik taşıyan, geniş kapsamlı bir düşünsel yapıt olarak da değerlendirilir. '**Yapay Zeka**' üzerinde durulan toplantıda Cyborgların software yazılımcılarına Machiavelli' mi yoksa Yusuf Has Hacıp mi, hakim olacağının merak edildiği söylendi (Güngör, V. 2020).

SONUÇ

Her iki örnekte görüldüğü gibi, bir taraftan tarihten süzülüp gelen fikirler diğer taraftan bizzat göçmenlik psikolojisi ve tecrübesiyle yazılmış eserlerin ele alınmasıyla Avrupa Türk edebiyatına katkıda bulunulmaktadır. Biyografi okumalarında Türk kültür medeniyetinin ulaştığı coğrafya yani aidiyet duyulan isimler de seçilmiştir. Güney Amerikalı İmam Abdullah Harun'un seçilmesinde, Harun'un vermiş olduğu özgürlük ve insan hakları mücadelesi belirleyici olmuştur. Biyografi Okumaları, ileriki dönemde, içinde yaşanan Batı kültür ve düşünce insanların da konu edileceği, onların ontolojisinin de anlaşılacağı bir boyuta ulaşmalıdır.

Elbette bunlar yapılırken, Avrupa'da mücadele vermiş, siyasi-kültürel-sosyal-girişimcilik alanlarında başarılı olmuş kişilerin hayat hikayeleri, edebiyatın farklı alanlarında, otobiyografi-roman-şiir-öykü-film senaryosu olarak yazılmalıdır. Hem Biyografi Okumalarında hem Türkevi Konuşmalarında Avrupa Türkleri içinde yetişen edebiyatçı, düşünür, fikir insanlarına daha çok yer verilmelidir. Bu şekilde, hem Avrupa Türkleri olarak, sosyal, siyasi ve kültür tarihine hem Avrupa'da Türk edebiyatının zenginleşmesine katkıda bulunulur. Sözkonusu çalışmalar aynı zamanda, Avrupa'da oluşan yeni Türk kimliği ve kişiliğinin de şekillenmesine olumlu katkıda bulunur. Edebiyat, varoluşumuzun olmazsa olmazlarından.

KAYNAKÇA:

Akkaya, K. (Ekim 2015), Kültürümüzün Taşıyıcı Sütunu Almanya'daki Türk Edebiyatının Geçmiş Evreleriyle Geleceğe Bakış. Sabah Ülkesi, Sayı 45, s. Yıldız, T. (2020), Benliğine hâkim olan özgürdür (2). <https://talhayildiz6.wixsite.com/> Güngör, V. (2020), Hangi Ontoloji? Yusuf Has Hacıp mi? Machiavelli mi?. <http://www.eurovizyon.co.uk/>

Çocukları İki Dilli Yetiştirmek

✍ DR. CEMİL ŞAHİNÖZ

Farklı kültür ve ülkelerden gelen göçmen çocukları, velilerinin konuştuğu dili hiç veya çok kötü konuşuyorlar. Bu durum bir çatışma ortamına sebebiyet veriyor. Böyle dil çatışmaları içinde büyüyen çocukların kişiliklerinde sorunlar meydana geliyor. En geç ergenlik çağına geldiklerinde **“iki kültür arasında”** kalıyorlar. Ne kendi anadillerini iyi biliyorlar, ne de yaşadıkları ülkenin dilini.

Özellikle algılama gelişiminde anadilin önemli bir rolü var. Araştırmalara göre, anadil fonolojik kabiliyetleri etkiliyor. Kendi anadillerinden fonolojik beceriye sahip olan çocuklar, aynı beceriyi başka dilde de gösterebiliyorlar. Dolayısıyla fonolojik becerileri her iki dilde gelişmiş olan çocukların, okuma ve yazma kabiliyetleri daha yüksek oluyor.

Bazı anne babalar, özellikle yukarıda bahsettiğimiz nedenlerden dolayı, çocuklarını iki dilli yetiştirmek istiyorlar. Bazı okullarda türkçe dersleri verilmediği için türkçe dilini doğru şekilde öğrenme imkanı olmuyor.

Dil demek, sadece aynı lisanı konuşuyor olmak değildir.

Dil, aynı zamanda kültür, örf, adet, din demektir. Bunlar yeni nesillere hep dil ile aktarılır. Dolayısıyla anadil nesilleri birbirine bağlar. Kültürün, dinin, mentalitenin aktarılması için bir vazgeçilmezdir. Aynı dili

konuşan insanlar, duygularını, fikirlerini, yüreklerini, dertlerini, paylaşabilirler. Veliler çocuklarına kendi mentalitelerini aktarabilirler. Aynı dili konuşmayan insanlar bu ortak

değerleri paylaşamazlar. Anadil unutuldu, bağlar kopar, ipler bir daha bağlanmaz. Nesiller çatışması bunun en hafif neticesidir. Kesin sonucu ise yabancılaşmadır. Konfüçyus derki **“Bir toplumu yok etmek için, silahlara gerek yok. Lisanını unutturmak yeterlidir.”**

Aynı zamanda yaşanan ülkenin dilini bilmek de en az anadil kadar önemlidir.

Eskiden okullarda velilere **“Evde sakın kendi anadilinizi konuşmayın”** derlerdi. Fakat veliler de çoğu zaman kendileri yaşadıkları ülkenin dillerini iyi bilmedikleri için çocuk her iki dili de doğru öğrenemezdi. Bu nesile örneğin Almanya’da **“Yabancı”**, Türkiye’de **“Almanca”** denildi. İki kültür arasında gidip geldiler. Böyle bir konumda hangi dilin anadil olduğunu tespit etmek için rüyalara bakmak lazım. İnsan genelde rüyasını anadilinde, yani bilinçaltında kayıtlı olan dil ile, görür.

Peki çocuklara her iki dili iyi öğretebilmek için ne yapılmalı?

Dil bilimlerinin araştırmalarına göre eğer bir çocuk anaokuluna başlayana kadar, yaklaşık 3 yaşına kadar, evde sadece anadilini öğrenirse, daha sonra her hangi bir dili hem daha çabuk ve kolay hem de doğru öğrenebilir. Çünkü küçük yaşta bir dil öğrenen çocuk, onu bir lisan olarak kafasına kayıt ediyor. Eğer çocuk 3 yaşına kadar her iki dili de karışık olarak öğreniyorsa, o iki dil kafasında bir dil olarak kayıt ediliyor. Yani çocuk onların farklı dil olduğunu ayırt edemiyor ve dolayısıyla ikisi de karışıyor.

Fakat yine de küçük yaşta her iki dili de öğretmek isteniliyorsa hiç bir taviz vermeden anne bir dili baba diğer dili konuşmalı. O zaman çocuk farklı kanallardan farklı dil duyduğu için yine ayırt edebiliyor ve dilleri doğru öğrenebiliyor. Kabul etmek gerekirkim bu çözüm çok zor. Bu nedenle birinci çözüm, yani anaokuluna başlayana kadar bir dili anadil olarak iyi öğretmek, ardından ikinci dili öğretmek en mantıklısıdır ve tecrübelerle en sağlıklı yoldur.

f Referans
t ReferansDergisi
@ info@referans.de
www.referans.de

Sözünüz Referans Olsun...

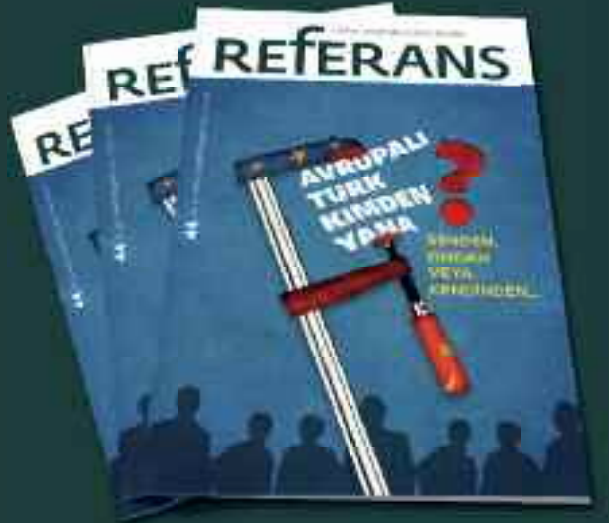
REFERANS Sohbetleri

Binlerce yıllık kadim geleneğin zenginliklerine yelken açıyoruz...

Her ayın ilk cuması

Neusser Str. 553, D-50737 Köln
Tel.: +49 (221) 31 60 10
Faks: +49 (221) 32 34 20
E-Mail: info@atib.org
Internet: www.atib.org

Dün, Bugün, Yarın Düzleminde Türkçe ve Edebiyat Değerlendirmesi

✍ OZAN YUSUF POLATOĞLU

Edebiyat bir sanat güzelliği olduğu kadar, aynı zamanda fikirleri, bilgileri, düşünceleri içselleştirerek anlamaya da vesiledir. Edebiyatın oluşumunu sağlayan “anadil”, bu durumda “ana değerleri” de içinde taşır. Batı Avrupa’daki yarınlarmızı düşünürken, “**Türkçeye ve edebiyata ne kadar yakın olursak, kimlik, kültür ve inanç değerlerimize de o derece yakın olabileceğimiz gerçeğini**” görürüz. Keza dilimize ve dilimizin muhteva bulduğu edebiyatımıza uzak olduğumuz kadar da yarınlardaki nesillerin durumu zorlaşacaktır. Bu noktadan bakınca 60 yıllık zaman dilimi içinde göç eksenli nasıl bir edebiyat oluşmuştur, dünden bugüne neler birikmiştir, yarına neler taşınabilecektir, bu edebiyat ne derece vardır, adı konmuş mudur? Bu istikamette sorular ve bunların cevapları önem arz etmektedir.

Dolayısıyla Batı Avrupa’ya gelişimizle ve uzun yıllardır burada bulunuşumuza bağlı olarak büyük bir söylem ve yazı içeriği kayda geçti. Çok şiirler, çok hikayeler, çok romanlar bir yekun oluşturdu. Uzun yıllara yayılan sayılarıyla dergiler yayınlandı, ulusal gazeteler uzun yıllardır Avrupa baskısı yayınlarını sürdürdüler. Bölge gazeteleri var oldular, olmaya

devam ediyorlar. Yani süreçteki hayata dair kareler vakti vaktine söze düştü, yazıya düştü. Duygusal yapımız şiir ve müzik alanında daha geniş bir yoğunlaşmayı ortaya çıkardı. Anadolu’dan Almanya’ya doğru ve Almanya’dan Anadolu’ya doğru yazılan hasret şiirleri, özlem ve sitem türküleri küçümsenmeyecek bir içerik oluşturdu. Bu içeriğe artık bu toprakları yeni mekân, yeni vatan gören bakışla söz yorumları, yazı yorumları eklendi ve eklenmeye devam etmektedir. Bu büyük yekuna bakınca Batı Avrupa eksenli bir edebiyat yapısının vücut bulduğunu görmek durumundayız. Bugüne kadar yazılanların, söylenenlerin dökümü ve koordinasyonu konusunda gerekenin yapılmadığı da ayrı bir husustur. Hülasa 60 senenin biriktirdiği roman, hikaye, şiir kitap çalışmaları, dergi ve gazete arşivleri, tiyatro, skeç vs. gibi sahne sunumları, müzikal çalışmalar bugüne kadar ki safhayı oluşturmaktadır. Bu mevcudun fark edilmesi, görülmesi, değerlendirilmesi bir görev mesabesindedir. Bu mevcut temel üzerinden bundan sonrasının nasıl olacağı, hangi imkânlar ile hangi verimlerin başarılacağı konusuna bakılacaktır.

Türkçeyi konuşan büyük bir potansiyelin

burada bulunuşu ve kalıcı oluşu kültür renkleri ile beraber var olmayı sağlamak durumundadır. Ta 1990'lı yıllarda Köln ATİB genel merkez salonunda bizzat yönetmeye çalıştığım sempozyumda, büyük edebiyat adamı Ahmet Kabaklı hocanın ve İlhan Bardakçı'nın katılımıyla, Avrupa'da edebiyat oluşumunu konuşmuştuk. Nasıl bir edebiyat olabileceği, adının ne olacağı dahi konuşulmuştu. Ahmet Kabaklı, bunun gelişmelere göre, ortaya çıkacak verimlere göre şekilleneceğini belirtmişti. O günlerden bugüne 30 yıl kadar zaman geçmesine rağmen henüz somut bir belirginlikten söz etmek zordur. Hala **“Göçmen edebiyatı”** veya **“Batı Avrupa Türk Edebiyatı”** ya da **“Göçmenlerin Yazdıkları”** ya da, **“Edebiyatımızda Almanya”** gibi tanımlamalar muğlaklığını korumaktadır. Ya da yazılanlar yazıldığı yerde dağınık durmaktadır.

Göç edebiyatının hangi şartlarda ve hangi süreçte oluştuğunu düşününce sanat için sanat olmaktan çok, içinden geçtiği olayların etkisini ve izlerini taşıdığı düşünülebilir. Burada edebiyat adeta göçün sözcüsüdür, ya da ifade biçimidir. Şöyle bir tanım yapmak da mümkündür: Göç edebiyatı bugüne kadar kendi şartlarını, meselelerini, kendi savunma reflekslerini ortaya koymuştur. Nihayet bu dalgalanma durulma noktasına, ya da oturmuşluk noktasına gelmiştir. Ve artık sanat, edebiyat incelikleri de bu rengin içinde yer almaktadır. Yani, durulmuş şiirler, müzik eserleri ve diğer sanat ürünler bundan sonra daha farklı şekilde ortaya çıkacaktır. Yani artık **“tepki”** ile sınırlı olmayan yaşadığı topraktan doğallığıyla doğan, yeşeren bir **“söylem akımı”** söz konusudur. Artık beklenen göçmen kökenli insanların, **“bu diyara ait ve dair”** olarak sunacağı sanat akımları ve içerikleridir. Lakin arada tekrarlamak durumunda, hatırlamak durumunda olduğumuz husus vardır. Nesillerde zengin bir Türkçenin olamayışı, içinde yaşadığımız ülke ortamları kısıtlayıcı tesirlerdir. Buna göre de ne olaksa sınırlı, ya da kendine özgü olacaktır.

YETERİNCE ÖĞRENİLMİYEN TÜRKÇE YA DA AZALAN KELİMELE

Edebiyat dile dayalı bir sanat akımıdır. İkinci, üçüncü nesil ve sonrasının değil ki edebiyat-sanat üretmek, yeterli bir Türkçe konuşma zorluğu yaşadığı, yaşayacağı ileriye yönelik öngörülmektedir. İşte bu istikametteki

düşünceler geleceği görmek adına, bizi vakti vaktine meşgul edecek mahiyettedir. Göçün tepki ve tespitlerine bakarak, söylem biçimi hakkında bir fikir edinmek mümkündür.

(...)

Kazma tutan kollar meyveye döndü
Yazılardan taşan
Sayfalara ulaşan
Kitap tutan kalem tutan
Ellerle beraberiz..

(...)

Hamburglu'yuz, Berlinli'yiz
Dortmuntlu'yuz
Kasabalarla köylerle
İllerle beraberiz..

Kitap tutan kalem tutan taraf umut tarafı olan müsbet bir güzellik elbette. Bir başka şiirdeki vurgu da bunu söylüyor:

Omuzu çantalı çocuk bizim
Elinde dosya yürüyen genç bizim
Şehir levhalarında harflerin rengi
bizi söylüyor
Bu hasret savaşı bu emek cengi
bizi söylüyor

(...)

Lakin sonrasında düşündürücü bir hatırlatma var. Şiir devam ederken sonrasında alarm veren bir **“fakat”** kendini hissettiriyor:

Endişesiz sevinçler yok elbette
Her an bir harf düşüyor cümlelerimizden
Fakirlik korkusu saklanıyor bir servette
Sayfalar soluyor kültür kitabında
Azalıyor dilimizden her gün bir kelime

(...)

Dilimizden her gün bir kelime azaldığı için, kültür kitabında sayfalar solduğu için, edebiyat üretmek ya da okunan edebiyat metnini anlama zorluğu olacağını da, **“Türkçe sözler ile girer cümleye”** ve **“Sonu gelmez takılınca imlaya”** ve **“Sonra başlar Almanca hamleye”** tespitlerinden anlıyoruz. Bunu şiir tespitiyle **“Konuşurken yarı yerde kalmak zor”** şeklinde görüyoruz.

Aşağıdaki şiiri önemine binaen yer darlığına rağmen bütün olarak alıyoruz. Türkçe ve yeni nesiller mevzuunu en tesirli şekilde ifade ediyor:

Türkçeyim ben çocuklarım
Annenizin yumuşak sesi
En içli türkülerin dili
En eski masalların beşiği

Ben söylerim en tatlı ninnileri
Ben bilirim en ince manileri

Benimle olur en hoş tekerlemeler
Sularımda yıkanır en güzel şiirler

Konuşulurum kırk yıldır kırık dökük
Avrupa'da Türkiye kokan sokaklarda
Yabancı sözcükler girer koynuma
Unutkan çocukların dudaklarında

Bozulur cümle düzenim
Bilinmezse kurallarım
Sakat kalır sözcüklerim
Yanlış yazdıkça kalemler

Ezilir büzülür harflerim
Okumazsa beni çocuklarım
Uçtu yumşak G'nin şapkası üşüyor
İl'larım küsmüş susuyor

Türkçeyim ben çocuklarım, anadiliniz
Üzülmeyin sakın bu halime siz
Alışkınım ben göç etmeye
Yaban elleri yurt tutmaya

Ağlarım bazen sizi uyutup geceleri
Kitapların arasında gizli gizli
Bazen bir mani fısıldarım kulağınıza
Bilmem duyar mısınız beni

"Sepet sepet yumurta
Sakın beni unutma
Unutursan küserim
Gözlerinden öperim"
(Mevlüt Asar, Duisburg)

OLUŞAN YENİ AKSAN VE BİÇİM

Nasıl ki farklı Türk bölgelerinde şive, üslup ve lehçe farkları söz konusudur. Buna benzer bir Batı Avrupa Türkçe üslubu oluşacağı varsayılabilir. Bölgelere has oluşan aksan Batı Avrupa'da da kendini göstermektedir. Tabii ki bunu onay olarak değil, tespit olarak söylüyoruz. Alışkanlığın olağanlık kazanacağı, bazı Almanca terimlerin Türkçe cümleler içine karışacağı öngörülmektedir. Türkçenin ve Almancanın kendine özgü deyim yapısını, anlatım yapısını mukayeseli şekilde bilmek de başka sorunlu bir durum ortaya çıkarmaktadır. İkinci ve üçüncü nesil çocuklarımız kelimelerin karşı dildeki anlamını mukayeseli olarak bilmeyince, bire bir tercüme ederek, yani Almanca üzerinden Türkçe konuşmayı denemektedirler. Türkçedeki "etmek" fiilinin Almandaki "Machen", yani yapmak fiili ile başı büyük derecede derttedir. Mesela, sık sık

duyduğumuz, "devam yap", "devam git", "devam konuş" gibi alışkanlıklar yer etmeye çoktan başlamış bulunmaktadır. Almanca, "weiter machen", "weiter gehen" ve bunun gibi fiilleri bire bir kendi ölçülerince tercüme edince, "etmek" fiilinin buradaki yerini bilemeyince o tür yanlışlıklar zuhur etmektedir. "Siz" yerine "sis" diyen z ile s'nin yer değişeceği şimdiden yaygınlık kazanmıştır bile. Yani "yarın arbeitsamt'a gidiyorum" demek belki biraz tutarlı, ama "kranka çıktım, krank aldım" demek ya da, "bilmiyorum ki was ich machen soll" demek iyice başıbozuk bir halidir.

Türkçeyle ilginin, böyle kendi haline bırakıldığı kesimlerde, daha da ileriki yıllara bakınca, değil ki edebiyat üretmek, kendini ifade etmek zorlukları yaşanacağı bugünden malumu ilam gibidir. Yekun üzerine bakınca bu yorum bir gerçekçi yoruma benzemektedir. İyimser olmak için teminat sayacağımız gayretlerin, çalışmaların, alt yapıların olmadığını, olamadığını da görüyoruz.

İKİ DİL BİR ARADA YAZILANLAR

Bir de "Almanca Türkçesinden güzel olmak" duyulur durur bu alanda. Bundan dolayı Almanca şiir üreten insanlarımızın varlığını da bilmekteyiz. Diğer bir şekilde "iki dilli" çalışmalar da görmekteyiz. Bu konuda, "eser, yazan kişiden bağımsız olarak hangi dilde yazılırsa, yazıldığı dilin edebiyatına aittir" diye bir görüş vardır. Fakat Ana dili Türkçe olan birinin aynı eserleri hem Almanca hem Türkçe kaleme almasının tasnifi nasıl yapılacaktır. Bu akım geliştikçe bunun değerlendirmesi de olacaktır. Zira, şiirlerin iki dilli olarak kaleme alındığı şeklinde, bir farklı akımın da yazı hayatına girdiğini bir vakıa olarak görmekteyiz. Yaptığımız tespitlerde bir çok şair tarafından Türkçe düşünülüp yazılan şiirin, sonra Almandaya çevrildiğini öğrenmekteyiz. Bir çok şairinde tercih olarak yalnız Almanca şiir kaleme aldığını biliyoruz.

Bu tür şiirler iki dilli olmanın yanında artık Almanyada yerleşik düzen içinde göç konusundan bağımsız yazılan eserler olmak örneğidirler aynı zamanda. Çok sayıda kitap çalışması olarak iki dilli eserler yayınlanmıştır. Aşağıda bir kaç örnek vermekteyiz:

Elbe'ye iniyorum ben de
Işığa susamış öteki Hamburglular gibi..
Elbe düşlerimin en uzun kıyısı..
Çünkü bir başka kıyıda öğrendim

Düş kurmayı..

(...)

(Aysel Özakin, *Hamburg Akşamları*)

Aynı şiir aynen Almanca'ya dönüşünce bir başka renk kazanıyor:

Ich bin auch zur Elbe gegangen
Wie andere, lichthungrige Hamburger
Die Elbe, längste Strecke
Meiner Träume
Weil an der Küste
Zu träumen gelernt habe..

(Aysel Özakin, *Du Bist Willkommen*)

Bir başka şairin şiiri, “**Schnee in Duisburg (Duisburg'da Kar)**” başlığını taşıyor.

Gök yitirdi mavisini karardı bulutlar
Ve örttü bu sabah Duisburg sokaklarını
O soğuk beyaz örtü
Üşüyor yol kıyısındaki kestane ağacı
Üstünde somurtkan bir karga
Tüyleri Thyssen'in bacaları gibi kara
Çağrı döşeniyor karamsarlığa
(...)

Der Himmel verlor sein Blau die Wolken
wurden grauer
Und es fiel heute morgen auf die
Duisburger Strassen
Jene weisse Decke
Der Kastanienbaum am strassenrand friert
Auf ihm ruf tein mürrischer Rabe
Mit pechwarzen Federn- wie Thyssenruss
Uns zum pesimismus auf
(Mevlüt Asar, *Schnee in Duisburg (Duisburg'da Kar)*)

İÇİNDE YAŞADIĞIMIZ YER İSİMLERİN EDEBİYATA YANSIMALARI

Cem Karaca da 1980 sonrası uzun yıllar kendini Batı Avrupa'da bulmuş, müzisyenliği-ne Almanya şartlarında devam etmiştir. Bütün eserlerin Almanca olduğu albüm dahi yayınlamıştır. Prof. Max Frisch'in, “**İşgücü istedik insanlar geldi**” itiraf ve ironisini müzik diliyle Cem Karaca Almanca olarak bestelemiş albümüne koymuştur:

Es wurden arbeitler gerufen
Doch es kamen menschen an
(...)

Belirgin olarak dikkat çeken durum ise şudur: İçinde yaşadığımız bu diyar artık içimizde yer etmiş durumdadır. Benimsediğimiz yerlerin izdüşümü artık yansımalar halindedir. Artık sözler, sesler bu toprakların eseridir. İçinde

yaşadığımız şehir, kıyısında gezdiğimiz ırmak artık şiir olmakta edebiyata katılmaktadır.

(...)

Yine Cem Karaca'nın “Almanya Berbadı” isimli albümünde bir Almanya ırmağının adını şarkısına kattığını görmekteyiz:

İsar suyu buz kesiyor dış vurmadayım
İş kurmadayım iş bulmadayım
Berbat haldayım
(...)

Realite gereği artık bu topraklardan seslenmek var. 80'li senelerde besteleyip albüme okuduğumuz, “**Ren Kıyılarında Mehmetler Gezer**” ilk örnek olurken, geçtiğim yıllarda besteleyip okuduğumuz türkünün nakaratı da, Ren kıyılarını da aşarak, Paris'teki Sen ırmağını, Frankfurt'taki Main Nehrini, Hamburg'taki Elbe nehrini de içine alan geniş bir alan çiziyor:

Sen kıyısında, Ren kıyısında
Durgun Main'da, Elbe suyunda
Akıyor yıllar, gelecek yıllara bakıyor yıllar.
(...)

Yine iki bin'li yıllarından başında kalıcılığımızı fark edip kayda düştüğümüz türkümüzün nakaratında da aynı sesleri duyarız:

Mızrabımız saza vursa
Köln'den ses gider Kars'a
Bir yan Berlin bir yan Bursa
Biz artık buralıyız..

Duvarına yaslandığımız, yağmurunda ıslandığımız şehirler artık isimleriyle şiirlerde-dir:

Yağmur yağıyor Gelsenkirchen'e
Bu diyarın gözleri sulu
Bir yağmur dalgası altında şehir
Umutlar rüzgar elinde
Bulutlar dolu
(...)

Çekti ayaklarım Gladbeck'e
Yürüdüm eski izlerimde..
Kaybolan 35 yıl
Belirdi gözlerimde
Geçtim im Linnerott'tan
seneler perde perde
Nerde gençliğim nerde
Sanki yıllar önceki aynı sarı yapraklar
Aynı eylül rengiyle hala o aynı yerde
(...)

(Yağmur Yağıyor Gelsenkirchen'e,
Ozan Yusuf Polatoğlu)

Yine Gelsenkirchen'de Schloss Berge par-

kında 3 nesle şahitlik eden bir duygulu eseri-
miz, şiir olma ötesinde zamanın, hayatın per-
delerini aralamakta, şöyle başlamaktadır:

Schloss Berge parkı güneşe açıldığı,
Bir hazan vaktinin hüznüyle,
Altın sarısı yaprakların ağaç diplerine
Saçıldığı bir günündeydi..

Akan zaman nice mevsimleri
Bağlamıştı bir birine..
Vakit yine duygulu bir anındaydı..

Ahmet amca düşünceliydi,
Yorgun adımlar ile yürürken dalıyordu..
Aynı zorlukla yürüyen Fadime teyze,
Vefalı bir gölge gibi yine yanındaydı..

Fadime teyze yürürken belini tutuyordu..
Yürürken hissettiği ağrısı,
Dururken sanki unutuluyordu..
(....)

Şiir böyle başlıyor, şiir uzun bir şiir.. Bir hi-
kaye biçiminde bir senaryoyu andırmaktadır..
Şimdi Ahmet amca ve Fadime teyze yine
Schloss Berge parkındadırlar. Bu parka 45 yıl
önce burma bıyıklı delikanlı Ahmet ve Gülen-
dam Fadime gelin olarak, garip ve ürkek gel-
mişlerdir. O günü hatırlarlar.. Yıllar sonra
buraya geldiklerinde kızları Elif ve oğulları Bu-
rak'la gelmişlerdir. Sonraki yıllardaki gelişleri
daha farklıdır. Elif ve Burak yine buradadırlar,
göldeki ördeklere ekmek kırıntılarını atılmakta-
dır ve atanlar Elif'le Burak değil, torunları Zey-
nep ve Alican'dır.. Zaman 3 neslin gerçek
hikayesine şahit olmaktadır.

Ve "hey" derken, bu sefer Köln'den bir say-
fadır söze ve göze gelen:

(...)
Alles klar...(!) Yani her şey yolunda hey..
Chlodwigplatz dolu dopdolu
Yaya geçidi geçit vermiyor sanki
İnsandan bir sel misali
Bir süreklilik hali
Bir kalabalık akıyor Köln'de hey..
(....)

Ayrılık bir titreşim özlem deminde
Akıp gitti yakıp gitti seneler
Üzerinde yorulup yorulduğumuz
zeminde

Zaman ellinci yılında hey..
(...)

(Ozan Yusuf Polatoğlu)

Yüzlerce örnekten verilen bu misaller üreti-

Sadece
Batı Avrupa Türkü'nün
değil, Türk'ün ayak izlerinin
olduğu her coğrafyayı,
hatta tüm İslâm alemini de
sazı ve sözüyle
kucaklayan bir Ozan

Yusuf Polatoğlu

İsteme adresi:

Neusser Str. 553, D-50737 Köln

Tel.: + 49(221)31 60 10 • Faks: +49(221)32 34 20

e-mail: info@referans.de • www.referans.de

len edebiyatın, isimleriyle beraber bu yerlere ait olduğunun kanıtıdır. Öte yandan bir gerçek artık bellidir. Bundan sonra Türkçe ile Almancanın iletişimi artarak devam edecektir. Hatta **“Cuma hutbelerinin Hem Türkçe hem Almanca okunması illaki bir durumun habercisidir.”** Almanca-Türkçe ortak kullanımına dair, ya da iki dilin münasebetine dair bazı ip uçları çoktan görülmeye başladı bile. İşaret anlamında ip ucu derken yoksa ipin ucu mu kaçmaktadır o da bir ayrı konudur. Yani aşağıdaki şiire bakınca acaba İslami anlatımlar dahi ileride Almanca mı yapılacaktır sorusu akla gelmektedir. Kur'an'ın ilk hitabı **“oku”** Almanca bir dürtüde işlenmektedir:

Lies ! So lautet das erste Wort im Koran
Die wiechtigste Botschaft für Jedermann
Was haben wir gerade heute dafür getan?
Fang an vielleicht gibt es kein irgendwann
(Hüsamettin Darıcı)

TÜRKÇEYE VE EDEBİYATA DAİR İLERİYE YÖNELİK TAHMİNLER

Burada bir tespiti belirtmek gerekecektir. Göçmen ailelerinde hangi oranda Türkçe televizyon seyredildiği ayrıca değerlendirecek bir husustur; fakat ekranların yeni nesiller üzerinde Türkçenin öğrenilmesinde ve yaşamada küçümsenmeyecek bir rol oynadığı bir vakaıdır. Çeşitli İnternet iletişim platformlarının varlığı da Türkçe bağını açık tutan bir yol olarak var olmaktadır. Tabii ki bu bir eğitim emeği ve sorumluluğu değil, yaygın sosyal medya akımı şeklinde yerini alan durumdur. Tabii ki bu bilinçli ve disiplinli bir eğitim biçimi değildir.

Dil konusunun yetersizliği sadece sanat ve edebiyat kaygısı da değildir. Yeterli dil başarısı ve kültür kazanımı olamayınca, hem bir edebiyat üretimi söz konusu olamayacak, hem de kendi olarak var olmak da, kimlik korunması da zorlaşacaktır. Edebiyat üretiminin zorluğu bellidir. Ancak Türkçeye, edebiyata sevgi, ilgi duyarak sanat üretme başarısını hedef edecek bir kesim, Türkçeyi, şiiri, musikiyi yaşatmaya çalışacaktır. Bu kesimin mevcut nüfusa, demografik yapıya göre oranı çok az olsa da kanaatimizce bu bir damar olarak akışını sürdürecektir. Çünkü hızlı ve çok yönlü iletişim çağı, mekân konusunu, uzaklıkları yakın bağ içinde tutabilmektedir. Fakat nüfus sayısıyla mukayese edince bu oranın çok mevzii bir yer işgal edeceğini söylemek lazımdır.

Tabii ki bizim olduğumuz yerde bize dair et-

kinlikler olacaktır. Öngörülmektedir ki ya da umulmaktadır ki ileride Türkçe şiir akşamları, şiir söylentileri de olacaktır bu topraklarda.. Müzik şölenleri, her türlü folklorik gösteriler mevzii de olsa varlığını sürdürecektir. Tiyatro sanatları da sahne alacaktır belli zaman ve belli yerlerde. Müzik eğitimi verilen yerlerde saz çalmayı öğrenen, türkülerini şarkıları başarılı şekilde icra eden Alman gençlerinin sayısı gittikçe artmaktadır. Şehrin işlek caddelerinde kenara oturup başarılı şekilde güzel bir yorumla saz çalıp türkü söyleyen genç Alman kızlarının varlığını görmekteyiz. Bu büyük bir olaydır demiyoruz. Bunlar yemek restoran kültürü gibi müzik olarak da Avrupa'ya yansımalarıdır. Yukarıda sözünü ettiğimiz çağın iletişim kaynaklarının zenginliğinden yararlanarak, beslenerek katkılar elde etmek mümkündür. Folklor noktasından bakınca düğünlerimiz ses ve görüntü olarak artık yerleşmiştir Batı Avrupa'ya. Burada hayıflandığımız bir husus vardır. Düğünler ya büyük salonlarda yüksek desibel sorunlu ses kirliliği içinde yaşanmakta, ya da camilerde çok içine kapalı bir sükut içinde geçmektedir. Anadolu'nun o yöresel renkli değişik düğün merasimi biçimlerinin buraya taşınmaması büyük bir ihmâl sayılmalıdır.

Görmekteyiz ki Batı Avrupa'da edebiyatın bir çok tarzında kitaplar yayınlanmaktadır. Bu şairlerimizi üç kategoride görmemiz mümkün. Birinci Türkiye'de belli bir temel eğitim alarak, ya da Türkçe yetisine sahip olarak Batı Avrupa'ya gelenler, ikincisi küçük yaşta buraya geldiği halde Türkçeyle ilgisini devam ettirenler ve üçüncüsü burada doğdukları halde şiir yazmaya, yazı yazmaya gayret gösterenler.. Ve tabii ki hemen akla gelen soru bunun bir sonraki ve daha sonraki kuşaklarda hangi derecede olabileceğidir.

Biraz geniş bakınca Almanya şehir kütüphanelerinde belli sayıda Türkiye'den getirtilmiş edebiyatımıza ait ödünç alınıp okunabilecek kitapların varlığını belirtmeliyiz. Almanya'nın kendi içinde kitap temini mümkün olan **“kitap evleri”**nin varlığını da söylemeliyiz. Ve her yıl farklı şehirlerde kurulan “kitap fuarları”nı da bu çizgiye eklemek gerekir.

Göçün 50. Yılı ve Almanya'daki Türk Edebiyatı

✍ HALİL GÜLEL

1. GİRİŞ:

Tarihi değiştiren olaylar vardır; fakat, ezgilere, mısralara, heykele, renklere, desenlere, resimlere ve diğer sanat ve zanaat eserlerine giremediği için; halkın hafızasından silinir gider. Sanki sıradan bir olay gibi görülüp yazılı ve resmi tarihin arşivinde kalır. Bazı olayları, bir şair mısralarına, bir yazar romanına, bir bestekâr ezgisine, bir ressam tablosuna, bir halk ozanı türküsüne yerleştirir; işte, o zaman göç göç olur. Ardında bir sanat ve edebiyat eseri bırakan göç veya tarihi olaylar, halkın hafızasında bin yıllarca kalır, izlenir, söylenir ve yaşar.

1961 yılında Türkiye'den getirilenlerin 50 yıllık mazisine bir bakalım. Büyük bir kitlesi kırsal kesimden gelenlerin, yeni yaşantıya, yeni dünyaya, yeni iş sahalarına uyum sağlayıp, önce küçük işyerleri kurarak, bazı meslek dallarıyla serbest girişimci olarak Almanya'daki iş dünyasına girdi. Eşit olmayan eğitim ve kanuni şartları zorlayarak, iş alanlarını değiştirip - geliştirerek; bugün marketler zinciri, tekstil, deri ve hazır giyim sanayinde, bankacılık ve hizmet sektöründe, eğitimde, üniversitelerdeki öğretmen ve bilim adamları, politikacı, sporda,

müzik, tiyatro, resim ve diğer sanat dallarında birçok insan yetiştirmişlerdir.

Göçün 50.ci yılında ele aldığım konu; Almanya'da Türklerin elli yılda ürettiği ve geliştirdiği **"Edebiyatımızdır"**. Almanya'da gelişen edebiyatımıza nasıl başladığını, hangi bakış ve görüşlerden geçtiğini, siyasi akım ve ideolojilerle bakılıp, değişik kimlikler verilmiştir. Almanya'da yaşayan bir Türk sanatkarı ve yazarı olmak çok zor. En başta, toplumun siyasi ve çeşitli cemaatlerle bölünüp; dünyaya kendi inanç penceresinden bakara, gerçeğin tek kendisi olduğu zannetmesidir. Kendi dışındakilere **"öteki"** deyip; ürettikleri eserlerini görmezlikten gelmeleri; edebiyat ve sanat alanındaki gelişimleri olumsuz etkilemektedir. 50 Yılın Türk Edebiyatı cılız adımlarla da olsa belli bir yere gelmiştir.

2. GÖÇLER:

Tarih boyunca bir bölgeden bir başka bölgeye göçler olmuştur. Belki bu göçler, insanın keşfedeceği bir araç ve yöntemle bugün bir hayal olsa da evrenin başka gezegenlerine kadar sürecektir. Göçü incelersek; temelde yurt değiştirme ve hayatını bir başka ülkede sür-

dürmek diyebiliriz. Siyasi güç ve egemenliklerini yitiren toplumlar; yeni yaşama ve siyasi egemenlik kurulacak yer buluncaya kadar yapılan işlemler bu göçlerdendir. Kuraklık ve kıtlığın etkisiyle hayat şartları zorlaşan toplumlar; sulak, bereketli topraklara göçmüşlerdir. İnanç ve hayat tarzlarını bulundukları bölgelerde sağlıklı bir biçimde sürdürmeyenler; aynı Yahudiler, ya da Orta Avrupa ve Balkanlardan gelenler gibi göç etmişlerdir. Bunun yanında yeni keşfedilen topraklar olan Amerika, Güney Afrika, Okyanusya adaları ve Avustralya gibi yerlere; kimisi macera için, kimisi yeni zenginlikler ve altın aramak için, kimisi de daha iyi bir hayat tarzı için gitmiştir. **“Sanayi Devriminden”** sonra köyden şehre, özellikle sanayi bölgelerine iş imkânı için göçler olmuştur ve hâlâ olmaktadır. Şehirlere göçler birçok sorunu beraberinde getirmiştir ama buna rağmen hayat şartlarını; sağlık hizmetleri, eğitim imkanları, ulaşım ve iletişim kolaylığı, ticaret, kültürel faaliyetler açısından rahatlık sağlamıştır. Fakat, kırsal kesimde süren insani, aile ve komşuluk ilişkileri; yardımlaşma ve paylaşımları etkilemiştir. Her yeniliğin olumlu ve olumsuz etkileri olacaktır: İnsanlar, yeni bir hayat tarzına uyum sağlamak zorundadır; yoksa uyum sağlayamazsa yok olacağının bilincindedir.

3. ÜCRETİLİ İŞGÜCÜ GÖÇÜ

Bizzat yaşayarak şahit olduğum göçlerden birisi de; **“Ücretli İşgücü Göçü”** olan ve rahmetli babamın 1962’de katıldığı ve bu benimle, aynı zamanda çocuklarımla süren dönemdir. Rahmetli babam, 1962 Aralık ayında Almanya’nın daveti ve de **“Alman Devletiyle”** pıjamasına kadar yazılan bir antlaşma yaparak Bereitscheitd’de işe başlamıştır. Ben o zamanlar yedi yaşındaydım. Sağlık sorunlarımdan dolayı okula dahi başlayamamıştım. 1963’de okula başladıktan sonra onun mektuplarıyla okuma ve yazmamı geliştirdim. O zamandan bu güne gerek Türkiye’de, gerekse Almanya’da nelerin değiştiğini bizzat yaşayarak gördüm. Üç dört defa doktor kontrolünden geçirilen bu ilk insanlar; adı konmasa da bir nevi **“Ücretli İşgücü”** olarak Almanya’ya getirilmiştir. En küçük esen ekonomik ve siyasi rüzgardan hemen etkilenmişlerdir. 1974 yılına kadar sadece kendileri olan bu yeni göçerler; artık ailelerini ve çocuklarını da getirmişler, 1984’deki **“Geri Dönüşü Özendirme Primiyle”** dönen dönmüş, ve dönemeyenlerde her

sene memlekete dönmeyi düşünmüş, 2000’li yıllara gelinirken artık geri dönmeler eskisi kadar zikredilmez olmuştur. Bu göç, birer sosyolojik ve kültürel olay olarak; insanların ve milletlerin hayatına nakşetmiştir. Göç olgusu bu gün değişik yöntemlerle **“Geri Kalmış Ülkelerden”** ya da sözüm ona **“Az Gelişmiş Ülkelerden”** uygarlığının zirvesinde olan dünkü sömürgeci Batı’ya yönelmiştir. İletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla ve yapılan propagandaların etkisiyle hâlâ dünyanın yoksul bölgelerinden zengin ülkelere doğru bir akım vardır. Bu göçler, bazen antlaşmalarla **“İşgücü”** getirme olarak yasal yoldan, evlilik ve aile birleşimi, siyasi, dinsel ve etnik nedenleri ortaya koyarak sığınma yollarıyla olmaktadır. Hatta, bu göçlerden milyarlarca Dolar kazanan; ne yazık ki, **“İnsan Tacirleri”** dediğimiz illegal kişiler ve örgütler mevcut olduğunu her gün yazılı basın ve görsel yayın organlarından izlemekteyiz. Geçen bir kaç asırda Afrika’dan insan onuruna yakışmayacak bir biçimde köle getirip, bu işin ticaretini yapıp, Yeni Dünya’ya satanların uzantıları ne acı ki bu günde vardır.

4. BATI AVRUPA TÜRKLERİ

Batı Avrupa’da yerleşik düzene geçen Türkler içinde hâlâ Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını taşıyanlar olduğu gibi, yaşadıkları ülkelerin vatandaşı olanlar milyona yaklaşmaktadır. Batı Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde yaşayan Türklerin; bazı kaynaklara göre beş milyonun üzerindedir. Yerleşik düzene geçmiş ve Batı Avrupa’da yaşayan bu topluluğa **“Türkiye Toplumunu, Anadolu Toplumunu, Türkiyelili Müslümanlar, Anadolu, Türkiyeliler,”** denemez: Bunlara ancak ve ancak **“Batı Avrupa Türkleri”** denilebilir. Büyük çoğunluğunun Türk olduğu bu topluma; başka başka adlar bulmak, bu işi çarpıtmak gayesi gider ve altında Türklere karşı bir art niyet olduğu anlaşılır.

5. İLETİŞİM DİLİ OLARAK TÜRKÇE

Türkiye kökenliler, gerek Batı Avrupa ülkelerinde ve gerekse dünyanın bir başka yerinde aile veya yakınları arasında **“İletişim dili”** olarak; Türkçeyi kullanıp, eserlerinde Türkçeyi ilim ve edebiyat dili olarak işlemektedir. Verdikleri eserler Türkçedir ve Türkçe de Türk Edebiyatının iletişim dilidir. O eserler Türk Edebiyatına aittir. Şayet böyle saymazsak; Türk musikisinde, mimarisinde, resminde, şiirinde, edebiyatındaki birçok eseri Türk Sanatının ve

Edebiyatının bir ürünü olarak görmememiz gerekir. Lemi Atlı, Tatyos Efendi, Yorgo Bacanos, Paçacıyan, Onno Tunç, Agop Dilaçar, Şemsettin Sami, gibi daha nicelerinin eserlerini Türk Kültür ve Sanat Dairesine almamamız mı gerekir? Karacaoğlan, Yunus Emre, Baki, Nedim, Şeyh Galip, Ahmet Mithat Efendi, Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp, Yahya Kemal Beyatlı kadar, onlarda bizdendir. Onların eserleri de bizimdir. Kesinlikle ayrılmamıştır ve ayrılamaz.

Alman Edebiyatında da bir çok şair ve yazar Alman asıllı değildir. Gerçi onların kitapları Hitler tarafından yaktırılmıştır. Din ve mezhep değiştirmiş Yahudi asıllı Heinrich Heine'yi, herkes Alman Edebiyatı'nın en büyüklerinden sayar ve onun eserlerinin yer aldığı edebiyata **"Almanca Edebiyat"** denmez; Alman Edebiyatı denir. Bu örnekleri dünya üzerinde çoğaltmak mümkündür. Karazin, Cengiz Aytmatov Rusça, İbni Sina, Cabir, Cahiz, Farabi, El Buruni gibi düşünür ve bilim adamları Arapça yazdığı için, onların eserlerini Arap Edebiyatı'ndan, Mevlana Celeddin-i Rumi'nin mesnevisi Farsça olduğu için İranlılar da onun Türk asıllı olduğuna bakmazlar ve eserini Fars Edebiyatından sayarlar. Her kim Türkçe yazıyorsa; yazdığı eser Türk Edebiyatına dahildir ve **"Türkçe Edebiyatı"** ise uydurmadır ve böyle bir kavram olamaz. Türkçe ile edebiyat yapılır ama o edebiyatın adı Türk Edebiyatıdır.

6. ALMANLARIN TÜRK SANATKAR VE YAZARLARINA BAKIŞI

Almanlar, yazar ve sanatçılarımızın ürettiği eserlere; bir sanat ve edebiyat değerlendirmesi ile bakmayıp; **"göçmen ve yabancının"** ürettiği **"ekzotik eserler"** diye nitelendirerek adeta Afrika, Amerika -Kızılderi, Okyanusya ve Uzak Doğu sanatları gibi görürler. Bizzat sergilerimde bazı meraklılar **"Hangi millettensiniz?"** diye sorar ve Türküm deyince; gözlerini açarak; **"Aaaa! Türklerde de ressam var mı?"** diye cehaletlerini gösterirler. Genellikle Almanlar, Türkleri tanımak için edebi eserlerimizi okurlar ve hem yazarlarımıza, hem de eserlere egzotik, bezgin ve sorumlu insanların serüvenleri damgasını vururlar.

7. YERLEŞİK DÖNEME GEÇİŞ

Yerleşik döneme geçen **"Türkler"** şu üç şekilde gözlemlenir. Birinci kümeye giren göçmenler: Memleketi, ya da kültürü ile bütün

bağlarını kesenlerdir. Bunlar gittikleri ülkelere vatandaşlığını alırlarken; isimlerini dahi değiştirebilirler. İkinci kümede olanlar da ana vatan ve kültürleri ile bağlarını zaman içerisinde azaltmakta ve incelen bir ip gibi kopma noktasına getirirler. Ana vatan ile bağları eritmeye müsaittir. Almanların deyimini ile **"Reiseland - izin yapılan ülke"** anlamındadır. Üçüncü bölüm ise; öncekilere benzemez. Bunlar, memleketlerini adeta sandıklarında, göç bohçalarında alıp, geldikleri memleketlere getirenlerdir. Bu toplum, adeta, adetlerini, dilini, kültürünü, kimliğini, ibadethanesini, düğününü de göç ettiği ülkeye getirmişlerdir. Bunlar, genellikle anlaşılmadıkları, anlaşamadıkları için **"geto"** şeklinde yaşamaktırlar. Alman şehirlerinin bazı semt ve banliyöleri **"Küçük İstanbul"** terimleriyle anılan yerleşim yerleri bunlara misaldir.

8. GÖÇMEN KÜLTÜRÜ VE EDEBİYATI

Almanya'da artık **"Göçmenlik"** olgusu gerçektir ve Almanya **"Göçmen"** alan bir ülkedir. Yaşlanan Alman nüfusu, Almanya'dan başka ülkelere göç eden Almanlar, azalan çocuk doğumları buna neden olarak sayılabilir. Bütün bunlara rağmen Almanya'da günlük yaşamımızı, eğitimimizi, devlet dairelerinde işlerimizi, sağlık, adalet, iletişim gibi daha nice sahalarda kullanılan dil şüphesiz **"Almancadır"** ve öyle olması da gerekir. Çocuklarımızı, gençlerimizi kendi dil ve kültüründen kopmadan; Almanca ile çok iyi yetiştirmemiz gerekir.

Göçmenlerin de edebiyatları vardır ama her göçmen grubu kendi etnik ve inanç grubuna göre eser verebilirler. Edebiyat ya ana dil ile, ya da ana dilin yerine konulan ve çok iyi öğrenilen iletişim diliyle yapılır. Türkler, Almanya göçmenlerinin içinde büyük bir yekûn tutmaktadırlar ve sanırım binlerle ya da yüzlerle ifade edilen filan ülkenin göçmeni ile aynı seviyeye tutmak; kesinlikle gerçekçi olmaz ve konmak istenirse de bunda mutlaka bir art niyet vardır.

1990'lı yılların başında benim yazdığım ve Doğu - Batı Araştırmalar Merkezi tarafından bastırılan, **"Türk Kültürü ve Batı Avrupa Türklüğü"** kitabımızdan sonra, bir çok kişi ve kurumlar; **"Batı Avrupa Türkleri"** demeye başlamıştır. Bu sosyolojik - kültürel terim ve kavramın isim babası olmanın bahtiyarlığı bizleri sevindirmektedir. Artık Almanya'da ü-

retilen eserlerimiz; “Gastarbeiter – Misafir İşçi, Türkiyeli, Türkiye Toplumu, Anadolu Toplumu, Göçmen Edebiyatı, Türkçe Edebiyatı” gibi yakıştırmaların yama tarifleriyle izah edilemez; ne kadar karşı olsalar da bunun adı, Almanya, ya da Batı Avrupa Türk Edebiyatıdır.

Bu edebiyatın içinde Türk kökenliler olduğu gibi, Türkçe eserler veren başka milletlere ve inançlara mensup dostlarımızda; aynı zaman da Türk olmasına rağmen Almanca veya bir başka dil ile eser verenler de gözümüzde gönlümüzde güzide insanlar olarak yaşayacaklardır.

9. İLK YAZANLAR

Almanya'daki Türklerin hakkında ilk yazılan kitaplardan birisi Bekir Yıldız'ın “Türkler Almanya'da” (1966), adlı romanıdır. “Alman Ekmeği”, “Demir Bebek” “Harran-Berlin” bu minval üzerine verilen ilk eserler arasında; Orhan Murat Arıburnu şiirlerini, Ümit Kaftancıoğlu “Almanya Dönüşü” öyküsü, Başaran'ın şiiri “Almanya Düşleyen Köy”, Gülten Dayıoğlu, “Dönemeyenler”, Tarık Dursun K, “Bağrıyanık Ömer ile Güzel Zeynep”, Tomris Uyar “Ormanların Gümbürtüsü”, Burhan Arpad

“Büyük Kapının Önünde Bir Fener”, Aras Ören “Berlin Üçlemesi”, “Gündoğduların Yükselişi”. Mustafa Balel “Kargalar Öterken” (1974), Fethi Savaşçı “İş Dönüşü” (1972), “Özel Ulak” (1973), Dursun Akçam “Ballı Ana” (1978), “Almanya'nın Üvey Çocukları”, Nevzat Üstün “Bir Kadın” (1976), “Almanya Beyleri”, Adalet Ağaoğlu “Fikrimin İnce Gülü”, Abbas Sayar “Dik Bayır”, Güney Dalı “E-5” (1979). Necati Tosuner “Sancı... Sancı...”, “Yengelerimiz”, “Yarım Elma”, Zülfü Livaneli, “Arafatta Bir Çocuk”, “Dönemeyenler”, Işıl Özgentürk, “Almanya Bugün”, Yüksel Pazarkaya, “Oturma İzni” öykü (1977), “Ben Aranıyor” (1989), Habib Bektaş “Cennetin Öteki Yüzü”, “Hamriyanım”, “Gölge Korkusu”. Sıtkı Salih Gör “Yaban El”, “Kehribar ile Tuğra”. Tekin Sönmez, “Yeryüzü Gurbeti”, Füzun “Yeni Konuklar” (1977), “Berlin'in Nar Çiçeği” (1988) sayılabilir. Aslında bir çok yazarımız Almanya'daki Türkleri eserlerine konu almışlardır. Bu eserlerin çoğunluğu Türkiye'den buraya çalışmaya ya da gezmeye gelen yazarlarımız tarafından üretilmiştir. 60'lı yıllarda ülkemizde bir akım olan köylü edebiyatının mimarlarında Fakir Baykurt, Almanya'ya göç ederek, Türklerin yoğun yaşa-

“MHW sizin kara gün dostunuzdur.”
Cenaze Nakil Fonu'na hâlâ üye olmadınız mı?

MHW
MISIRLI HAYAT YAKINLARI
Türkiye - Köln - Köln

Kontak bilgileri: 0221 31 60 10 - 0221 31 60 11 - 0221 31 60 12 - 0221 31 60 13 - 0221 31 60 14 - 0221 31 60 15 - 0221 31 60 16 - 0221 31 60 17 - 0221 31 60 18 - 0221 31 60 19 - 0221 31 60 20 - 0221 31 60 21 - 0221 31 60 22 - 0221 31 60 23 - 0221 31 60 24 - 0221 31 60 25 - 0221 31 60 26 - 0221 31 60 27 - 0221 31 60 28 - 0221 31 60 29 - 0221 31 60 30 - 0221 31 60 31 - 0221 31 60 32 - 0221 31 60 33 - 0221 31 60 34 - 0221 31 60 35 - 0221 31 60 36 - 0221 31 60 37 - 0221 31 60 38 - 0221 31 60 39 - 0221 31 60 40 - 0221 31 60 41 - 0221 31 60 42 - 0221 31 60 43 - 0221 31 60 44 - 0221 31 60 45 - 0221 31 60 46 - 0221 31 60 47 - 0221 31 60 48 - 0221 31 60 49 - 0221 31 60 50 - 0221 31 60 51 - 0221 31 60 52 - 0221 31 60 53 - 0221 31 60 54 - 0221 31 60 55 - 0221 31 60 56 - 0221 31 60 57 - 0221 31 60 58 - 0221 31 60 59 - 0221 31 60 60 - 0221 31 60 61 - 0221 31 60 62 - 0221 31 60 63 - 0221 31 60 64 - 0221 31 60 65 - 0221 31 60 66 - 0221 31 60 67 - 0221 31 60 68 - 0221 31 60 69 - 0221 31 60 70 - 0221 31 60 71 - 0221 31 60 72 - 0221 31 60 73 - 0221 31 60 74 - 0221 31 60 75 - 0221 31 60 76 - 0221 31 60 77 - 0221 31 60 78 - 0221 31 60 79 - 0221 31 60 80 - 0221 31 60 81 - 0221 31 60 82 - 0221 31 60 83 - 0221 31 60 84 - 0221 31 60 85 - 0221 31 60 86 - 0221 31 60 87 - 0221 31 60 88 - 0221 31 60 89 - 0221 31 60 90 - 0221 31 60 91 - 0221 31 60 92 - 0221 31 60 93 - 0221 31 60 94 - 0221 31 60 95 - 0221 31 60 96 - 0221 31 60 97 - 0221 31 60 98 - 0221 31 60 99 - 0221 31 60 100

ATİB **Okul öncesi çift dilli eğitim** **YURTDIŞI TÜRKLER**

Sırt Çantamda Kültürüm
Türkçe Masal Grubu

3-6 Yaş

Dalında uzman öğretmenlerimizle
28-29 Eylül 2019 itibarıyla
her cumartesi ve pazar
Saat 10:00-13:00

Cilt atlatma
gelişim desteği
Kültürümüzün
neviden medya
aktarılması
Adaptasyon
Koordination
Tiyatro, masal, öykü ve
edebiyatı çocuk oyunları

ATİB • Avrupa Türk İslam Birliği
Neusser Str. 553, D-50737 Köln • Tel.: +49(0)221 31 60 10

dığı Duisburg'a yerleşmiştir. **"Yüksek Fırınlar"** (1983), **"Barış Çöreği"** (1982), **"Gece Vardiyası"** (1982), **"Dünya Güzeli"** (1985), **"Saka Kuşları"** (1985), **"Duisburg Treni"** (1986), **"Koca Ren"** (1986), **"Bizim İnce Kızlar"** (1992), **"Yarım Ekmek"** (1997), **"Dikenli Tel"** (1998), **"Bir Uzun Yol"**, gibi eserlerinde, göçebelikten yerleşikliğe doğru değişim izleyen göç sürecinin insanlarını çok güzel bir şekilde anlatmıştır. Almanya'da meydana gelen Türk edebiyatını veya Türklerin oluşturduğu edebiyatı; Türkçe yazarlar ve Almanca yazarlar, ya da Türkçe eserler, Almanca eserler ve iki dilli eserler olarak ele alabiliriz.

10. TÜRKÇE YAZANLAR

Yurt Dışı Göçmen Türk Edebiyatı'nın ilk kuşağını, Türkiye'de doğmuş daha sonra Almanya'ya göç etmiş Nevzat Üstün, Bekir Yıldız, Yüksel Pazarkaya, Güney Dal, Fakir Baykurt, Aras Ören, Hasan Kayıhan, Mehmet Niyazi Özdemir, Ali Erkan Kavaklı, Osman Çeviksoy gibi yazarlar oluşturmaktadır. Bu yazarlar daha sonraları ikinci kuşağın yetişmesine çok büyük katkıda bulunmuşlardır. İkinci kuşağın önde gelen temsilcileri ise Habib Bektaş, Kemal Yalçın, Zafer Şenocak, Halit Ünal, Şinasi

Dikmen, Yaşar Miraç, Fethi Savaşçı, Yücel Feyzioğlu, Servet Yüksel, Hüsnü Özdelek, Ozan Yusuf Polatoğlu, Ozan Arif Şirin, Orhan Aras, Nida Öz, Halil Gülel, Ömer Albayrak, Mustafa Can, Ali Kemal Akar, Hasan Sami Emiroğlu, Gülbahar Kültür, Suzan Emine Kaube, Neşet Erol, Osman Engin, Özgen Engin, Mevlut Asar, Levent Aktoprak gibi yazar ve şairlerdir. Bu yazar ve şairler, Almanya'da Türkçe eserler vermişlerdir.

Sol ve sosyalist dünya görüşü olan yazarlarımızın büyük çoğunluğu; Almanya'ya

Türklerin gidişlerini eserlerine konu edinmişler; daha ziyade gerçekleşmeyen hayaller noktasından bakmışlardır. Kendilerinden ayrı görüş ve inanışta olanların eserlerini yok saymışlardır. Buna karşılık olarak; vatan sevgisi, yurt ve yakınlarına duydukları özlem ve hasret duygusuyla yaklaşanların ürettikleri eserler de vardır. Hasan Kayıhan **"Gurbet Ölümeleri"** **"Sultan Könlü Bir Kız"**, Mehmet Niyazi Özdemir, **"İki Dünya Arasında"** (1977), Ali Erkan Kavaklı, **"Gerçeği Arayan Alman Doktor"**, Osman Çeviksoy, **"Ağlamak Yasak"** (1984), **"Beyaz Yürüyüş"** (1982), **"Duvarın Öte Yanı"** (1985), Servet Yüksel, **"Kışlardan Bahara"** (1988,) **"Karanfil Düşleri"** (1993), Hüsnü Özdelek, **"Türkiye'den Uzaklarda"** (1992), **"Alaca Sayfalar"** (2007), Ozan Yusuf Polatoğlu, **"Gönlümü Dinlerken"** (1988), **"Göç Göç Oldu"** (1996), (2000), Ozan Arif Şirin, **"Bir Devrin Destan"**, Orhan Aras, **"Aşklar Daha Ölmedi"** (2000), **"Ayrılığın Rengi Hüzün"** (2002), Nida Öz, **"Ahşap Bulutlar"** (2003), Halil Gülel, **"Onların Destanı"** (1990), **"Yarının Adı Ümittir"** (1990), **"Türk Kültürü Ve Batı Avrupa Türklüğü"** (1992), **"Avrupa'da Yabancı Düşmanlığı ve Kaynakları"** (1994), **"Yabanda Solan Güller"** (1999), **"Bizim Köyden Mektuplar"** (2001), **"Gönlümde Gizledim Sırrımı"** (2003), **"Oyuna Geldik"** (2009), Ömer Albayrak, **"Anadolu Rüzgarı"**, **"Güle Zehir Damlattım"**, **"Feryadın İnkılabı"**, Mustafa Can, **"Bir Hikayem Vardı Anlatamamıştım"**, **"Şehri Sırtlamak isteyen Adam"**, Mahmut Aşgar, **"Müslümanı Avrupaılaştırmak"**, **"An(n)a Aşkı"**, Dr. Latif Çelik, **"Almanya'da Türk İzleri"**, Şefik Kantar, **"Çarmıha Gerilen Bebek"**, Cengiz İyilik, **"Uçun Kuşlar Uçun"**, Ayten Kılıçarslan, **"Amerika'dan İzlenimler"**, Ali Kemal Akar, Hasan Sami Emiroğlu, Mehmet Poyraz, Feride Temel, Gülen Taşdelen, ve daha niceleri...

11. ALMANCA YAZANLAR

Türkiye'de doğup Almanya'da büyüyen, Almanya'da doğup büyüyen, her iki dili de çok iyi şekilde kullanarak yazar, ikinci kuşağın devamı niteliğindeki yazar ve şairleri de şöyle sıralamak mümkündür: Osman Engin, **"Lieber Onkel Ömer"** (2008), **"Tote essen keinen Döner"** (2008), **"Getürkte Weihnacht"** (2006), **"Dütschlünd, Dütschlünd übür üllüs"** (1994), **"Alles getürkt!"** (1992), Akif Pirinççi, **"Tränen sind immer das Ende, Felidae"** (1989), **"Francis - Felidae II"** (1993), **"Cave Canem. Felidae III"** (1999), **"Das Duell. Felidae IV"** (2002), **"Salve**

Roma! Felidae V (2004), Zafer Şenocak, **"Flammentropfen"** (1985), **"Ritual der Jugend"** (1987), **"Das senkrechte Meer"** (1991), **"War Hitler Araber?"** (1994), **"Deutschsein"** (2011), Feridun Zaimoğlu, **"Kanak Sprak"** (1995), **"Abschaum"** (1997), **"Kopf und Kragen"** (2001), **"German Amok"** (2002), **"Leinwand"** (2003), **"Zwölf Gramm Glück"** (2004), **"Hinterland"** (2009), Kemal Yalçın, **"Yüreğim, Sınıfta Çiçek Zor Açar"**, **"Dedem Almanya'ya Geldiğinde"**, Emine Sevgi Özdamar, **"Karagöz in Alamania"** (1982), **"Keloğlan in Alamania"**, (1991), **"Das Leben ist eine Karawanserei"** (1992), **"Die Brücke vom Goldenen Horn"** (1998), Selim Özdoğan, **"Es ist so einsam im Sattel"**, **"Die Tochter des Schmieds"**, Kerim Pamuk, **"Allah verzeiht, der Hausmeister nicht"**, Yücel Feyzioğlu, **"Der Zauberapfel"** (2005), **"Keloglan in Deutschland"** (1992), Aygen-Sibel Çelik, **"Sinan und Felix"**, **"Seidenhaar"**, Mevlüt Âsar, **"Dilemma der Fremde"**, **"Spuren im Herz"**, Aslı Erdoğan, **"Tahta Kuşlar"**, **"Mucizevi Mandarin"**, **"Kırmızı Pelerinli Kent"**, Alpan Sağsöz, **"Die schwarze Katze aus Konstantinopel"**, Mustafa Cebe, **"Die Reise zum blauen See"**, **"Die Vogelscheuche und der Schneemann"**, **"Buzcan, der kleine Drache"**, Serpil Pak, **"Weggekehrte"**, **"Oscarverdächtige"**, **"Amozonen"**, **"Best Of Women"**, sayılabilir.

12. SONUÇ

Yazar ve şairler; ne kendi, ne de yaşadıkları ülkenin edebiyatını tam tanıyamadıkları için arzu edilen gelişim sağlanamamıştır. Konular, daha çok yaşadığımız dünyadan olmasını ve estedik değerler, biçim ile öz çağın gereğini yalamalıdır. Ülkelerindeki siyasi ve ideolojik yelpazelerle zaman yitirmemelidir. Eserleriyle hem Türk edebiyatına, hem de yaşadıkları ülkenin edebiyatına katkıda bulunabilirler.

Çocuklarımızın kültür şoku yaşamaması için bir öneri olarak iki dilli kitaplarında önemi vardır. Bu iki dilli yayınlar her iki kültürü de sağlıklı tanımadaki yardımcıdır. Almanya'da yaşamakta olan ve Türkçe konuşanlara; Türk dili, Türk kültürü ve onun zenginliğini tanıtmak ve yaşatmak konusunda büyük bir görev düşmektedir.

Türk yazar ve sanatkarlarının ürettiği eserler aynı zamanda okullarda ders araçları içine sokularak okutulması girişimi yapılmalıdır. Bu eserler tanıtılarak aynı İngiliz, Amerikan ve Fransız eserleri durumuna getirilmelidir. Bu işlevsellik bir çok yeteneğe güç verirken, üreti-

len eserlerde bu ülkenin bir parçası olacaktır.

Almanya'daki resmi dil Almanca, diğer azınlık dillerini her yönden olumsuz etkiliyor. Almanya Türkçesinin de farklılaşmalar meydana gelmektedir. Bunu önlemek için Alman okullarında Türkçe Derslerine içten ve doğru önem verilmelidir. Her ne kadar Almanlar görmezlikten gelse de; Türkçe, Almanya'da Almancadan sonra en çok kullanılan bir dildir. Batı Avrupa genelinde beş milyonun üzerinde insan aile içi ve günlük iletişimini Türkçe konuşarak yapmaktadır. Bu da bir çok Avrupa Birliği bazı ülkelerinin nüfusundan fazladır.

Almanya ve Türkiye'deki yazarlar arasında gerçekçi kültürel ilişkiler kurularak, farklılaşma yerine yakınlaşma sağlanıp; birbirinin ülkesinde yaşamalı, konularına bu tür yaşantıları katarak okuyucularına yansıtmalıdır. Dünya görüşü ve kültür tanıtımı için çok önemlidir.

Burada yaşayan Türkler olarak, kendimizi bir kültür elçisi addederek, sanatçılarımıza ve yazarlarımıza destek olmak için eserlerini okumalıyız ve okutmalıyız. Neredeyse her şehirde yazarımız, şairimiz var. Bunları tanımalıyız ve tanıtmalıyız. İyi eser verebilmeleri için sıkıntı ve kalıplarını yok etmelerine yardımcı olmalıyız. Türkçe, okullarda, sokakta ve aile içinde canlı bir şekilde tutulmalı, doğru öğrenilip konuşulması teşvik edilmelidir. Karşılıklı olarak her iki kültürün eserleri tercüme edilmeli, okuma, dinleti, sergi günleri düzenlenmelidir.

Almanya'daki Türk yayınevleri buradaki yazar ve şairlerin eserlerini yayınlasalar bile onları eritebilme imkanları dardır. Türkiye'deki yayınevleri de Almanya'da yetişen bir çok yazarın eserlerini küçümsüyor, ya da fahiş miktarda baskı paralarını alarak bir başka sıkıntı veriyor. Dolayısı ile eserler okuyucuya ulaşmıyor.

Düzenli edebiyat festivalleri ile her yıl düzenlenen ve çağın tekniğiyle halkın oy vermesi sağlanarak **"yıllık teşvik ve başarı ödülleri"** verilmeli, yayınlar yapılmalıdır.

Gerek Almanca, gerek Türkçe yazarlar benimsenmeli, teşvik edilmeli sivil ve resmi kuruluş ve kurumlarca her kültür için bir zenginlik addedilmelidir. Bu zenginliğin oluşması için sağlıklı destek sağlanmalıdır.

Kendi Üzerine Çalışmanın Gücü

✍ DR. ZÜLFİKAR ÖZKAN

Albert Einstein'in dediği gibi: **“Karşılaştığınız önemli sorunlar, onları yarattığınız zamanki düşünce düzeyiyle çözülemez.”** Sorunları çözebilmek için daha derin düşünce düzeyine ihtiyaç vardır. Kişinin kendisiyle ve başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için ilişkilerinde **“içeriden dışarıya”** diye tanımlanan bir yaklaşıma ihtiyaç vardır.

İçeriden dışarıya yaklaşımına göre hayatını düzenleyen kişiler proaktif, dışarıdan içeriye doğru hayatını düzenlerler ise reaktif insanlardır.

“İÇERİDEN DIŞARIYA”

Proaktif insan, kendi dışında gelişen olayları iyi değerlendiren, olumlu düşünen, çözüm odaklı ve çalışkan insandır. Bu kişi, kendisiyle ve çevresiyle barışık bir halde yaşar. Proaktif insanlara göre, hayatı belirleyen dış etkenler değil, kişinin seçimleridir. Bu sebeple kendi gelişiminden kendilerini sorumlu tutarlar. Vizyonları vardır, sürekli gelişmeye inanır ve bu yönde uğraşırlar, olaylar olmadan önce bilgi toplar, düşünür, analiz eder, karar verir, planlar, hazırlanır ve harekete geçerler, inisiyatif (öncelik) almaya eğilimlidirler, etkili olabilecekleri alanlarda çalışırlar, özgüvenleri yüksek kişilerdir.

lerdir.

Reaktif insanlar ise, proaktiflerin zıddı olan kimselerdir. Bu kişiler, karar vermede ve risk almada zorlanırlar, bekler, başlarına bir şey gelince tepki verirler, dış faktörlerden çok fazla etkilenirler, diğer insanların ne düşündüğüne çok önem verirler, gergindirler, duygusal hayatlarının merkezine başkalarının davranışlarını koyarlar ve çoğu zaman menfaatleri doğrultusunda hareket etmeyi tercih eder.

İçeriden dışarıya yaklaşımı, kişinin ilk önce kendisiyle, benliğinin iç kısmıyla, yani kendi paradigmalarıyla, karakteri ve amaçlarıyla işi başlaması demektir. Mutlu bir evliliğinin olmasını isteyen kimse, öncelikle pozitif enerji yayan bir insana dönüşmeli, negatif enerjiyi güçlendirmemelidir. Daha cana yakın, daha uyumlu çocuğunun olmasını istiyorsa daha anlayışlı, empatili, tutarlı, sevecen bir anne veya baba olmalıdır. Başkalarının kendisine güvenmesini isteyen kişi, öncelikle güvenilir olmalıdır.

İçeriden dışarıyı yaklaşımında özel zaferler genel zaferlerden önce gelir. **“İçeriden dışarıya”** sürekli yenilenen bir süreçtir. Dışarıdan içeriye yaklaşımı ile mutlu olan ve başarıya ulaşan insan bulmak çok zordur. Bu paradigma devamlı kurbanlar üretir (Covey, s. 40).

BEYNİN GELİŞİM EVRELERİ

Beynimizde içten dışarıya doğru bir gelişme evrimi geçirmiştir. İnsan beyni üç katmandan oluşuyor: Sürünge beyin, duygusal beyin ve düşünen beyin

En iç bölmede, en eski beyin kökü vardır. Beyin kökü, kalp atışı, soluk alış veriyi gibi hayatın temel biyolojik işlevlerini düzene sokar. Rutin davranışlar ve alışkanlıklar da buradan yönetilir. Sürünge beyinin zaman kavramı yoktur, şimdi ve buradadır, sabırsızdır.

Duygusal beyin, kabaca memelilerle birlikte ortaya çıkmıştır. Bir diğer adı da limbik sistemdir. İşte burası duygularınızın merkezidir. Başkahramanları da amigdala ve hipokampüstür. Siz bir tercih yaparken bu tercihi etkileyen bilinçaltınız işte bu limbik sistemdir. Eskiden öğrendikleriniz, duygularınız, anılarınız, siz farkında olmadan gelecekte alacağınız kararları bu merkez yönetir.

Düşünen beyin veya beyin kabuğu, insanı insan yapan beyin bölgesidir. En önemli alanı prefrontal kortektir. Prefrontal korteks sizin plan yapmanızı, hazırlama, erteleme, gelecek kararları almanızı sağlayan kısımdır. Beyin kütesinin üçte ikisinden fazla bir bölümü sezgi ve muhakeme imparatorluğunun sınırlarına girer. Fikirler burada doğar. Burada okuruz, yazarız, hesap ve müzik bestesi yaparız. Uygarlıklar beyin kabuğunun meyvesidir.

BÜYÜK KENTLER

Dünyadaki büyük kentleri çoğu rastlantı sonucunda kurulmuş, günün ihtiyaçlarına cevap vermek üzeri yavaş yavaş büyümüşlerdir. Bir kentin evrimi beynin evrimi gibidir. Küçük bir merkezden gelişip yavaş yavaş büyümeye ve gelişir. Değişirken eski bölümlerinin çoğu çalışmasını sürdürür. Yetersizliklerinden ötürü beyni eskiye ait iç bölümünü çıkarıp yerine daha çağdaş yapı bir şey koyma şeklinde bir evrim imkânı yoktur. Yenileme sırasında beyin çalışır durumdadır. Bundan ötürü ki, beyin kökünü, daha sonra memeli beyin sistemi (limbik) ve sonunda da beyin kabuğu çevrelemektedir. Hem beynin hem de kentlerin bölümlerinin tümü birden değiştirilemeyecek kadar önemli işlevler görmektedirler (Sagan, s. 292 ve 295).

KENDİNİZLE Mİ DOLUSUNUZ, BAŞKALARIYLA MI?

Efesli Heraklitos (MÖ 535 - 475) diyor ki: **"Kendinizi başkasına anlatmayın. Sizi sevenin buna ihtiyacı yoktur. Sevmeyen de zaten**

inanmayacaktır."

Kendi değerlerimizi keşfetmemiz ve yeteneklerimizin farkına varmamız için özellikle zihinsel yönden sağlıklı olmamız şarttır. Ancak zihinsel yönden sağlıklı kimseler hayatlarına anlam katabilirler.

Zihinsel huzuru, sakinliği ve dinginliği nasıl kazandırabilmemiz için de kendi üzerimizde çalışmamız gerekir.

Bugünkü dünyanın yoğun stresi altında kalan pek çok insan bir zihinsel terapi sürecinden geçmelidir. Kişi, böyle bir terapi veya iyileştirme yoluyla, gönül rahatlığına, hayattan zevk almaya, özgüven kazanmaya ve tüm dünyayla kaynaşma sürecine ulaşabilir.

Hayatımızın yönetimini başkalarının eline bırakarak zihinsel sükûnete ulaşamayız. Zamanının büyük kısmını başkalarını düşünmekle geçiren kimse sanki zihnini kiraya vermiş gibidir.

Bir söz vardır: **"Başkalarıyla doluysanız, boşsunuz"** demektir.

İyileşmeye ve güçlendirmeye yoğunlaşmalıyız. İyileşmeye odaklanmak öğrenilebilecek bir davranıştır. Bir insanın başına en büyük felaket, kendinin ne kadar değerli olduğunu unuttuğu zaman gelir.

Başkaları hatalar yapabilir, iyi veya kötü davranabilir, ama biz her halükârda kendimizin değerli olduğunu aklımızdan çıkarmamalıyız. Dikkatimizi neye vererek onu büyütürüz. Dikkatimizi kendi üzerimizde çalışmaya yani kendimizi vererek kendimizi büyütür, geliştirir ve besleriz.

İyileşmenin yolu, gelecekteki gücümüzü görmemizden geçer. Zihnimizde her zaman mutluluk dolu bir resmimiz olmalıdır.

Aklımızdan geçen düşünceler bizi teselli de edebilir, çektiğimiz acıların içine de gömebilir. Eğer büyük kayıplar yaşamışsak, bu kayıpların verdiği acı onları hangi gözle gördüğümüze göre değişir.

İşte bu sebeplerle **"Zihinsel Terapi"** önemlidir.

Talmud'daki şu söz çok düşündürücüdür: **"Vücudunuzu, vasitanızı bugün kullanın; yarın bozulabilir."**

MUTLULUĞUMUZ İÇİN İÇ REFERANS MI, DIŞ REFERANS MI DAHA ÖNEMLİDİR?

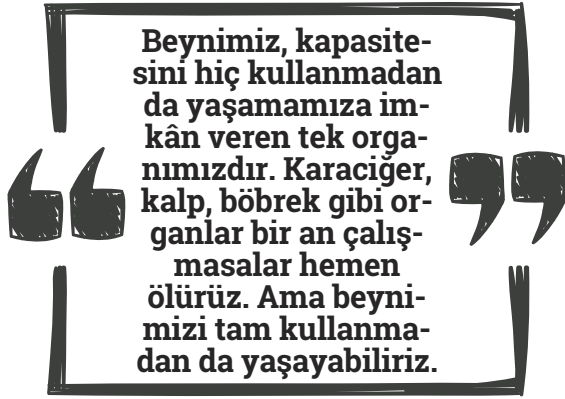
Mutluluk ve sağlık için referansımız yani başvurmamız gereken kaynak, içimizdeki öz mü olmalı, yoksa dış dünya mı?

Pek çok insan biliriz ki, paraya, işe ve unvana sahiptirler. Bunlarla birlikte kendilerini

güçlü ve mutlu hissederler. Sonra bunları kaybeder ve boşluğa, bunalıma düşerler. Hatta bu yüzden intihar eden pek çok insan da tanırız. Bunun sebebi nedir?

Çünkü bu insanlar dış referanslıdır. Örnek esas aldıkları dış dünyadaki insanlar ve olaylardır. Kendilerini unutmış ve iç güçlerini geliştirememişlerdir.

Dış referanslı kişiler, daima başkalarının onayını bekler, olaylardan, şartlardan ve durumlardan çok etkilenirler. Bu kişiler korku içindedirler. Her şeyi kontrol etmek ister, ama kontrol edip edemeyeceklerinden endişe duyarız ve korkarlar.

Dış referansta, içimizdeki referans noktası egomuzdur. Ancak ego gerçek biz değildir. Ego hep kontrol etmek ister ve korkuyla ayakta durur.

Referansımız benliğimizden yani ruhumuzdan kaynaklanırsa korku barındırmayız. Eleştiriyi açık olur ve kimseyi kendimizden aşağı görmeyiz.

Ego temelli güç, dış referansın unsurudur ve aldatıcıdır. Eğer belli bir unvanınız varsa, üst düzey yöneticiyseniz, çok paranız varsa, o zaman rahat edeceğinizi düşünürsünüz. Ego temelli dış güç unvan, para, iş varsa varlığını sürdürür. Bunlar bittiğinde güç de biter.

İçimizdeki iç güç ise devamlıdır. İçimizdeki bilgeliğe dayalıdır. Bu güç diğer insanları çeker insanlarla gerçek bağlar kurdurur. Sevgi oluşur ve kişiyi mutluluğa doğru götürür.

Yargılamak iç gücümüzü azaltır. Yargılamak, her şeyi, iyi kötü, doğru, yanlış şeklinde değerlendirmektir. Bu tür yargılama bedenimizdeki enerji akışını azaltır. **“Bu böyle olsun, şu şöyle olsun”** şeklindeki istekler bizi çıkmaz sokaklara götürür ve bunalıma düşürür (C-hopra, 2011, s. 22-23).

İçsel güçlerimizi artırmak için her gün biraz kendimizle sessizce baş başa kalmamız

gerekir. Yargılamayı bir kenara bırakarak ve konuşmalardan uzaklaşarak kendimizi dinlemeliyiz.

Ancak içimizdeki sınırsız gücü açığı çıkarak mutlu olabiliriz. Bunun için kendi üzerimizde çalışmamız ve değişime kendimizden başlamamız gerekir.

SİZİ KİM YÖNETİYOR?

Beyinde, cinsellik, iştah, zevk gibi duyuyla ilgili bölgelerin aşırı uyarılması üst beynin zihinsel işlevlerini dumura uğratmaktadır. Bu yöntemle insanlar eğlence düşkünü robotlara dönüştürülmektedir. Her gün basın yayın organlarında görebildiğimiz cinsel ve sapkın içerikli haberler, diziler, filmler ve görüntüler insanları zevk düşkünü robotlara dönüştürme örnekleridir. Pek çok insanın zihnini başkalarının yaptığı bu programlar yönetiyor.

Bu tür zihinsel kontrol sistemleri beynimizi tam olarak kullanmamızı engelliyor. Oysa beynimizi ne kadar kullanırsak, onu ne kadar zorlarsak, beyin sınırlarını o oranda aşar.

Gerçi beynimiz, kapasitesini hiç kullanmadan da yaşamamıza imkân veren tek organımızdır. Diğer organlarımızın tembellik yapma lüksü yoktur. Karaciğer, kalp, böbrek gibi organlar bir an çalışmasalar hemen ölürüz. Ama beynimizi tam kullanmadan da yaşayabiliriz. Pek çok kişi beyin kapasitesini tam olarak kullanmadan bu dünyadan göçüp gidiyor. Acı bir durum... Yazık oluyor...

İstanbul'dan Erzurum'a kağınyla da gidebilirsiniz, uçakla da. Beyin kapasitesini kullanmak uçakla gitmek gibidir. Rahat ve huzurlu... Kağınyla gittiğinizi hayal edin ve çektiğiniz çileyi düşünün...

Zihnimizin kontrolünü başkalarının eline vermeyelim. Bununla birlikte kendimize rol model olacak örnek insanlar seçebiliriz.

ÖRNEK İNSANLAR

İçten dışa doğru çalışarak kendilerini geliştiren kişiler örnek insanlardır. Örnek insanlar ruhsal yönden önemli derecede gelişme göstermişlerdir. Olaylara ve insanlar yüksek bilinç düzeyinden bakarlar. Hayatı olağan akışına bırakırlar. Tüm olayları ve insanları kontrol altında tutamayacaklarının bilincindedirler.

Olaylara tanık olarak yaklaşırlar, bu sebeple günlük olaylardan fazla etkilenmezler. İnsanları iyi tanırırlar. Onların ne yapabileceklerini veya ne yapamayacaklarını kesine yakın tahmin ederler. Bu farkındalıkla **“Bu böyle olsun,**

“şu şöyle olsun” diye başkalarına emirler vermezler.

Onlara göre kazanmak veya kaybetmek birbirine zıt kavramlar değildir. İnsan bazen kazanır, bazen kaybeder. Her iki duruma da şükrederler. Övgüleri bol, şikâyetleri kıttır.

Bu insanlar barış yanlısı ve yürekleri insan sevgisi ile doludur. Kavgacı ve rekabetçi bir tutumdan ziyade yapıcı ve gelişime açık bir yol izlerler.

Örnek insanlar, diğer insanları korku kaynağı olarak gören bilinç düzeyi yerine, barışçıl ve sevgi dolu olarak görme eğilimindedirler. İzledikleri politikalar ile farklı çıkarları bir araya getirebilirler. Bu anlayışla bütün insanlara yüksek bilinç düzeyinden bakarlar.

KENDİ ÜZERİNDE ÇALIŞ!

Başkalarını değiştirme çabası içinde olmak boşuna kürek çekmektir. Merdiveni yanlış duvara dayamaktır. Sen kendini değiştirebildiğin oranda başkalarını da değiştirebilirsin.

Neyi aradığını bil. Hayatının amacını keşfet. Hayatını değerli kıl.

İşte kendi üzerinde çalışmayı teşvik eden örnek insan Hz. Mevlana'nın zihin açıcı sözlerinden bazıları:

“İnsanın değeri aradığı şey kadardır.”

“Bir şeyi bulunmadığı yerde aramak, onu aramamak demektir.”

“Geminin içindeki su gemiyi batırır. Geminin altındaki su gemiyi yüzdürür.”

“İnsan bu dünyaya bir iş için gelmiştir; gaye odur. Eğer onu yapmazsa hiçbir şey yapmamış olur.”

MERDİVENİNİ DOĞRU DUVARA YASLA

Hz. Mevlana'nın ifadesiyle “Kişi kendi üzerinde çalışmalı ve başkalarına malzeme olmamalıdır. Kendi üzerinde çalışmayanın üzerinde başkaları çalışır. Yaradılış gayesini unutup, ömrünü **“çok çalışıp çok para kazanma”** uğrunda tüketen kimse, boşuna yaşamış ve hiçbir şey yapmadan bu dünyadan gitmiş demektir.

SONUÇ

Kendi üzerinde **“içten dışa doğru”** prensibine göre çalışıp kendini geliştiren kimse, genel olarak hayatından memnun olan ve her şey istediği gibi gitmese bile neşesini kaybetmeyen insandır. O, hayatta karşılaştığı bütün olaylara fazla zahmet çekmeden kendini uydurur. İçinde bulunduğu şartlara mutluluğunun kaybolacağı endişesine kapılmadan u-

yum sağlar. Maddi refahla karşılaştığı zaman şükrederek ondan faydalanır. Maddi imkânlardan mahrum kaldığı zaman da neşesini kaybedip perişan olmaz.

Dışarıdan içeriye doğru çalışan kimse ise, her şeyden şikâyet eder. Hiçbir şeyden memnun olmayarak orta yoldan uzaklaşır. Başkalarının kusurlarını apaçık görür, ama kendi kusurlarını görmekte aciz kalır. Başkalarını kusurlarına yoğunlaştığı için genel olarak, başkalarıyla sürtüşme içinde olur ve onları kızdırır. Başkalarını sebepsiz durup dururken kızdırmak normal insanın işi değildir. Zor insanın işidir.

Eğer yaşlı bir kişi gençlerin bütün hareketlerini çılgınlık sayıyorsa o zaman normalden uzaklaşmaya başlar

Hiçbir şeyden memnun olmayan kişi de normallikten uzaklaşıyor demektir. Şevket Rado diyor ki **“Her gayri memnunluk bence bir hastalığa işaretidir.”** Sağlıklı insan, yaptığı her davranışında özgür olan, davranışlarının sorumluluğunu üzerine alan ve kendi üzerindeki çalışan kimsedir.

İçten dışa doğru gelişme felsefesini şiar edinmiş kişi, pek çok kişinin göremediğini görebilir, sezemediğini sezebilir ve düşünemediğini düşünebilir.

Bir akıl hastanesini ziyaret eden adamın bir ziyaret esnasında doktora sorar:

Bir insanın akıl hastanesine yatıp yatmaya-
cağını nasıl belirliyorsunuz?

Doktor: Bir küveti su ile dolduruyoruz. Sonra hastaya üç şey veriyoruz. Bir kaşık, bir fincan ve bir kova. Sonra da kişiye küveti nasıl boşaltmayı tercih ettiğini soruyoruz.

Siz ne yapardınız?

Adam: OOO kolay! Anladım. Normal bir insan kovayı tercih eder. Çünkü kova, kaşık ve fincandan büyük.

Hayır, der doktor. Normal bir insan küvetin tıpasını çeker.

KAYNAKLAR:

- CHOPRA, Deepak, Başarının 7 Spiritüel Yasası, çev. Dilek Öner, Pozitif yayınlar, İstanbul, 2011.
- COVEY, R. Stephen. Etkili İnsanların 7 Alışkanlığı, Çev. Osman Deniztekin,
- Varlık /Özel, İstanbul, 1992.
- ÖZKAN, Zülfikar. İç İletişimin İyileştirici Gücü- Kendinle Barışmak, KOCAV Yayınları, İstanbul, 2017.
- SAGAN, Carl, Kozmos- Evrenin ve Yaşamın Sırları, çev. Reşit Aşçıoğlu, Altın Kitaplar, İstanbul, 2016.

Yarım Kalan Çember - III

Tarihsel Süreç İçinde Bunalımlarımız Ayrışmalarımız

✍ YUSUF VURAL

Dünyanın yollarını kaplayan dizi dizi otomobillerine yakıt sağlamak şarttı. 1922'de çıkarılan petrol yasası ile petrol bölgelerini ele geçirdiler. Petrol bölgelerinde özel güvenlik güçlerini oluşturdu, Avrupalılar.

Yukarıdaki hadiseler çerçevesinde düşünmek gerekmiyor mu? Olaylar ne kadar acı olursa olsun, dünyamızın nasıl değiştiğini anlamaya çalışmamız lazım. Türk toplumu kendine biçilmiş ölüm fermanı karşısında beklenmedik bir direniş başlatmıştır. Olmayacak şey olmuş, bir ölü dirilmiş, yedi düvele meydan okumak için ölüm uykusundan uyanı vermiştir. Bu uyanışta emeği geçen herkesi başta M. Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarını minnet ve şükranla anmalıyız. Olmayacak şeylerin oluverdiği kapkara bulutların bir iki sene içinde dağıldığı, o karanlık Türkiye şartlarının kurtuluşa dönmesi, sebepler ve nedenler ne olursa olsun, ilahi bir olaydır.

Yeni Cumhuriyetin kuruluşunun ardından ezilmişlik psikolojisi içindeki aydınlar ve halkın ayrışımı derinleşmiştir. Türk aydını, millette yabancı ne kadar düşünce varsa, onu sahiplenmiş, halkın görüşünü geri bulmuş, halk da aydını kendisinden saymamıştır. Bu çatışmadan da Batıcılık (Avrupacılık), İslamcı-

lık ve Milliyetçilik cereyanları doğmuştur. Avrupalılar taklitçiliği seçmişler. Bütün gayretlerini taklit yolunda harcamışlardır. Batıcıların bilmeleri gereken, fakat bilmedikleri temel esas, bütün kurumları aynı olan iki toplumun olmadığı idi. Batıcıların halktan kopmuşluğu, Türkiye'nin gerçeklerinden habersiz, Türkiye'yi olduğu gibi görmek yerine kapıldıkları hayale göre anlatan ve bu hayale göre hayali tedbirleri inatla uygulamak eğilimi halktan kopuşlarını iyice artırmıştır. Halktan kopan ve onun milli değerlerini geri kalmışlığın sebebi gibi hor gören hayalci batıcılar. Bizde de kendini inkâr medeniyeti doğmuştur. Aydınların bu düşünce tarzı toplumu değiştirme hareketine dönüşmüştür. Halkla uzlaşma gereği duyulmamıştır. Bu zümre, Türkiye'nin tarihi ile sabit ve halkın geleneklerine göre tesbit edilmiş sosyal görevlerini hiç bir şekilde yerine getirmemiştir. Bu durumu Batıya yaranmak gayretinden kaynaklandığını söylemek daha doğru olur. Çektiklerimizden Avrupalı olmadığımız için olduğunu, Avrupalılaşmanın Türk toplumunu bir girdaptan kurtaracağına inandılar. **"Kuvvetli ve üstün olan her şey Batıdır"** şeklinde hayranlık duygusu ile hareket ettiler. Türk aydını Batılılaşmayı Batının mad-

di ve manevi kültürünün taklidi olarak algılandı, fakat sebepleri ihmal etti. Bunun neticesinde ortaya çıkan başarısızlıktan halk sorumlu tutulmuştur. Halkın kültürünün yok edilmesi gerektiği ve halkın da bir gericiler grubu olduğunu gören bu zihniyet beraberinde anti-demokratik yaklaşımları getirmiştir. Bu durum toplumda ayrışımara içimizde başka bir savaşa yol açmış buhranlar ve bunalımlara neden olmuştur.

Hâlbuki Mümtaz Turhan (1908-1969)'ın izah ettiği, **“Türkiye’nin meselesi kalkınmadır, kalkınmanın siyasi ve iktisadi rejimlerle ilişkisi yoktur. Karşılaşılan sorunları çözemeyen toplum yeni fikirlere yeni bir zihniyete ve ideale açık hale gelir. İşte bugünkü milliyetçiliğin de esassını teşkil eden Türkçülük akımı bu ihtiyaca cevap vermek üzere ortaya çıkmıştır. Böylece, Türkçülük çöken imparatorluk enkazından bugünkü Türkiye’yi kurur.”** (3) İşte bu yaklaşım sorunların çözümüne katkı sağlayacaktır.

Ancak aydınların halkla sürekli çatışması ayrışmayı körüklediği gibi sorunları katlanarak artan sarmal bir yumağa dönüştürmüştür. Bu sarmalın da sorumlusu olarak sadece aydınların karşıtı olan halk gösterilmiştir. Toplumdaki ayrışımın merkezden başladığının en iyi örneklerinden birini Asım Us (1884-1967) hatıralarında İsmet İnönü (1884-1974)'den naklediyor: **“Bursa’dan ayrılan içinde subay ve ailelerin bulunduğu kabileyi durdurdum. Subayları bir kenara topladım. Dedim ki; içinde bulunduğunuz vaziyeti bilmelisiniz. Bundan başka subay olarak yerinizi bilmelisiniz. Padişah düşmanımızdı, yedi düvel düşmanımızdır, kimse işitmesin millet düşmanımızdır.”** (4). Bunu duyanlar milletin ne kadar değişmezi varsa hemen değiştirme yarışına girmişlerdir. Felaketlerimizin, bu ezilmişliğimizin kaynağı olarak milletin inancı ve yaşayışı gösterilerek hedef haline getirmişlerdir. **“Cumhuriyetin ilk on yılında, milletin inancı konusunda inanılması güç boyutlara varan umursamazlık gösterilmiştir. Bir ara Sultan Ahmet Cami’nin resim galerisi yapılması önerilmiştir. Mabetlerde musiki aletlerinin kabulü dahi lazım gelir. Mabetlerde ilahi mahiyetinde asrı ve ensrümantel musikiye kati ihtiyaç vardır”** (5) tartışmaları yapılmıştır. Dünyanın nasıl değiştiğini anlamaya çalışacağımız yerde tek taraftan bakarak hep milleti suçlayan aydın geçinenler tarafından yaşanan yanlışlığın ve kötü gidişin kaynağı olarak

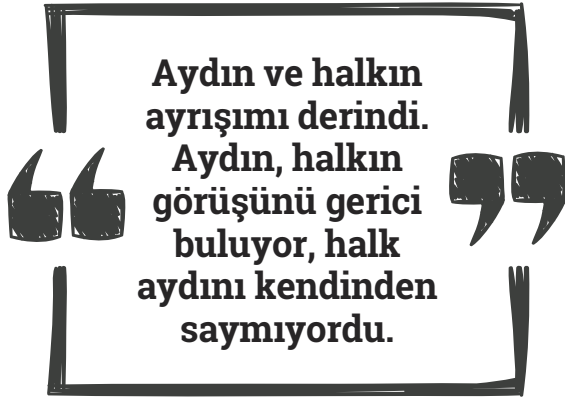

Son yıllarda tüm dünyada cereyan eden hadiseler, **“cihad”** teriminin gündemde tekrar yoğun şekilde yer almasına yol açtı. Filistin meselesi, Afganistan’daki savaşlar, İran-İrak savaşı, Çeçenistan krizi, Körfez savaşları ve bilhassa 11 Eylül hadisesinin doğurduğu siyasi atmosfer, **“cihad”**ın nerdeyse günlük bir konu hâline gelmesine neden oldu. Irak ve Suriye’deki gelişmeler, Arap Baharı diye adlandırılan dalgalanma ve ardından yaşananlar bu terimi sürekli gündemde tuttu. Taliban, El-Kaide ve en son IŞİD ve türevi örgütlerin varlığıyla eylemleri, zamanla cihad terimi etrafındaki münakaşaları siyasetin başta gelen konusu hâline getirdi. Bu önemli ve hassas konuyu ele alırken mümkün olduğunca herkesin anlayabileceği bir dil kullanmaya ve ana kaynaklardan kopmamaya gayret ettik. Ayetlerin izahında altı tefsir kitabını temel aldık ve ortak noktaları tespit etmeye çalıştık. Meseleyi tarihten ve günümüzden yaşanan hadiselerle örnekletmeye, sebep-sonuç ilişkileriyle anlaşılır hâle getirmeye çalıştık. Elbette sorulan her sorunun cevabını verme iddiasında değiliz; çok kapsamlı bir konuda asgari bilinmesi gerekenlere odaklandık. Umarız çabamız, konuya bir nebze olsun ışık tutar.

İsteme adresi:

ATİB, Neusser Str. 553, D-50737 Köln
Tel.: + 49(221)31 60 10
Faks: +49(221)32 34 20
e-mail: info@atib.de • www.atib.de

sadece milletin inancı sorumlu görülmüştür. **“Türk aydınlanmacıları, reformasyon’a ve onun en görkemli icracısı Luther’inkine muadil ritüeller ve sembolik revizyonlar peşine düştüler.** (Camilere ayakkabı çıkarılmadan girilmesi, oturma sıraları konulması, org çalınması gibi uygulamalar)” (6) yapmak için çalışılmış bütün çalışmalar milletin değişmezlerinin değişmesi üzerine olmuştur. Halbuki bu çalışmalar kendi şahsiyetimizden

mazimizden, adet ve inançlarımızdan sıyrılıp çıkmamızdan başka bir şey ifade etmeyeceğini görememişlerdir. Bizi felçli insanlar yapanların, bize tekerlekli sandalye vermeye haklarının olmadığını bilememişlerdir. **“Türkiye’nin, bütün gayretlerine rağmen bir türlü kalkınamamasının başlıca sebebi ve mesulu din ve maneviyattır sanıldı. Din mevzuuna tamamen yabancı olduklarından anlaşılan bazı yüksek mertebeli şahsiyetler, sanki yapılacak başka iş kalmamış gibi dini ele aldılar.”** (7). Aydın ve halkın ayrışımı derindi. Aydın, halkın görüşünü gerici buluyor, halk aydını kendinden saymıyordu. **“Anadolu (insanına) köylüsüne piyano çalmayı, çatal kaşık kullanmayı öğretmekle hamburger yedirmekle Batı kimliği alınacağı düşünülmüştü.”** (8). Böyle bir içten yıkılış Türkiye’de bir ayrışma dönüşmüş içeride bir başka savaş başlatmıştır. Osmanlı İmparatorluğu’nun çökmesinden sonra memleketimizde Batıcı reformcular, İslamcılar ve Milliyetçiler arasında kavganın başladığı bir dönem oluşmuştur. Batı taklitçiliğini reddeden bir zümre batıya benzememek davasına İslamcılığa sarıldı. Üçyüz yıldır yaşananlardan sonra kendisinden şüphe eden, batı karşısında mağlup olmuş işgale uğramış, Avrupa’dan geri kalmış, din anlayışı ve yaşantısı itibarıyla çökmüş, çürümüş, kurumları eskimiş.. bir haleti ruhiye..

İslamcılık (dikkat ediniz; Müslümanlığın demiyorum) düşüncesinde cemaat ve tarikatlar oluşmuştur. Bin yıldan beri Haçlılar, İslam ve Türk dünyasını yıkmaya çalışırken onlar (sözde İslamcı cemaatler) kadar toplumu bölen çürüten olmamıştır. Batıcılar toplumda ayrışımı körüklerlerken dini sömürme yolunda, İslamcılar halka düşman gözüyle bakanlarla yarışmaktadırlar. Bunlar cehennemi tasvir ile ömürlerini geçirdiler. Toplumun içinde cehennemin kurucusu oldular. Hepsisi mümin olanlar, doğarken müminlik imtiyazını almış, cennete gitmeyi hak kazanmışlar, cemaati oluşturmışlardır. Başka bir cemaatin içine gidiniz onlarda yalnız kendilerinin cennete gideceklerine inanmışlardır. Çünkü hak din kendilerinin dinidir. İnsanlığın, gülünç olduğu kadar acınacak bu hali, hep onların (sözde İslamcı cemaatlerin) marifetidir. Hünerleri insanları birbirine taşlatmaktır. Öyle bir ana geldiler ki parayı sevmeyen Allah’ı sevmiyor. Böylelikle insanları hak yolundan uzaklaştırdılar. Cennete gideceklerini zanneden gafiller, cennet kapısında bakkal terazisiyle amel tartıyorlar. Milleti soymak için bir birleri ile yarışıyorlar. (9)

Vatan sevgisiyle kendisini fedaya hazırlayanlar ancak doğruyu bulabileceklerdir. Bu irade, Türk - İslam ruhunu tutup kaldıracak olan milliyetçilerdir. Yukarıda sıraladığımız nedenlerle çoğu acı tecrübelerle kazanılmış olan birçok bilgi ve tecrübeden mahrum kalınarak, yenisini kurmak için bizde yok etmeye, batıda ise yok olmaktan kurtulmak için düzeltip korumaya çalışılmıştır. Geçiş dönemi toplumlarında inanç adamının görevi problemler üzerinde durmaktır. O bazı şeylere inanmıştır. Daha doğrusu inandığı, umut bağladığı şeyler başkaları ve millet içindir. Bizim milletten anladığımız, Ziya Gökalp (1876-1924)’ın **“Millet, ırkı, kavmi, coğrafi, siyasi ya da idari bir grup değildir. Millet lisanca, dince, ahlakça ve estetik bakımdan müşterek olan, yani aynı terbiyeyi almış bireylerden oluşmuş bir gruptur”.** (10) Bu tanımıdır.

Milliyetçiler her şeyden önce Türkiye’yi yükseltmeye yönelmekte; çok ileri olan milletler ailesi içerisine girebilmeyi, eşit haklarla yaşamayı hedef bilmektedir. Mehmet Kaplan **“Millilik bir yaşam tarzıdır. Milliyetçilik bir yaşam tarzı değil, bir düşünüş tarzıdır. Anadolu insanını kan ve ateş içinde yakan İstiklal Savaşı, Ziya Gökalp’le birlikte bir milliyetçilik anlayışı doğurmuştur.”** Bizim

yükselme meselemiz; elimizde en büyük sermaye ve kuvvet olan insanımızı birinci sınıf insan haline getirmek, bu insanları birlik ve beraberlik için de kalmalarını sağlamak. Meselemin temeli örnek insanlara dayanır. Bu örnek insanlarda Milliyetçilik davasına gönül verenlerdir. Milliyetçiliğimizin özelliği çemberin merkezini ve merkeze bağlı halkalarını sağlam oluşturmaktan geçer. Buradaki dayanağımızın iki önemli unsuru toprağımız ve insanımızdır.

Yukarıda sıraladığımız anormal şartlar devam ettiği takdirde vatanseverlik gösterileri sadece gerçekleri gözden saklamaya yarar. Düşüğümüz en büyük hata ise şudur; biz memleketimizin mesut olması için taklitlerle her şeyi sahte bir dünya kurduk insanca yaşamayı sağlayacak manevi, insani ve teknik ilerlemeden bahsetmedik. Bu ilerlemenin gerçek unsurları, milletimizde gerçekleşmediği takdirde, insanlar ne kadar dindar olduklarını kabul ederlerse etsinler, esaretten kölelikten, sömürülmekten kurtulamazlar. Ekonomik gerilemenin nedeni, cehalettir. 19. yüzyıl ve sonrası sanayi devrimi tüm dünya için dönüştürücü bir kritik dönemeç oluşturmuştur. Günümüzün zengin ülkeleri 19. yüzyılda başlayan sanayileşme sürecini ve teknolojik değişimi benimseyenlerdir. Fakir olanlar ise sanayileşmeyi yapamayanlardır. Zengin ülkeler iyi politikalar üretmiş başarısızlıkların üstesinden gelmişlerdir. Bütün bunalımlarımızın temel kaynağının teknolojik gelişmemizin yetersiz olmasından olduğunu bilmeliyiz. Türkiye ileri toplumların seviyesine varmak için, hızla teknolojiye sahip olup ilerlemeye muhtaçtır. Yüzyıllardan beri Osmanlı toplumunu dağılmaya, erozyona ve yok oluşa sürükleyen kuvvetler, bu gün daha diri olarak kılık değiştirmiş bulunarak iş başındadır.

Türkiye'mizin gerçek kurtuluşunun teminatı, hayatımızın her safhasında milliliğin hakim olmasıdır. Kültür (özellikle eğitimde), politikada, ekonomide millilik bugün Türkiye'nin temel meselesidir. Türkiye'nin şartlarında doğmuş, Türk milliyetçiliğine dayanmalıdır. Bu hedef Türkiye sosyal şartlarının ifadesidir. Türk milletinin varoluş ve kurtuluş yolu, ancak milli tarihinden ve halkının bugünkü yaşayışının gerçekçi bir incelemesinden çıkarılabilir. Türkiye'nin temel meseleleri milliyetçilerinin belirttiği görüşlere uyularak çözülebileceğinden ibarettir. Hayatımızın temel düsturu değerli sosyolog

Ebulfez Süleymanlı'nın dediği gibi **"İslam düşünceli, Türk kültürlü, Avrupa kıyafetli* bir insan olalım."** (11)

Avrupa kıyafetli: Çağdaş bilim ve teknolojiyi üretecek insan gücünü kast edilmiştir.

(Avrupa kıyafetliden çağdaş bilim ve teknolojiyi üretecek insan gücünü kast ediyoruz.)

KAYNAKÇA:

- 1- İhsanoğlu, Ekmeleddin , Konuşma: 22.10.2019, Kültür Konseyi Derneği, İstanbul
- 2- Akçura, Yusuf, Osmanlı Devleti'nin Dağılma Devri, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2010 , Ankara,
- 3- Turhan, Mümtaz, Garblılaştırmanın neresindeyiz Türk Düşüncesi Dergisi, Sayı: 53, İstanbul, 19.. sf...
- 4- Us, Asım, Hatıra Notları, (Hazırlayan: İsmail Dervişoğlu), İstanbul Kitabevi, 2012, (1938 tarihli not) İstanbul
- 5- "Atatürk ve Müzik, Boğaziçi Üniversitesi Türk Müziği Kulübü Yayınları, Sayı:142-145, 1980, İstanbul
- 6- Bora, Tanıl, Türk Sağının Üç Hali, Birikim yayınları, 1998, İstanbul,
- 7- Başgil, Ali Fuat, Din ve Laiklik, Yağmur yayınları, 1962, İstanbul,
- 8- Ağaoğlu, Ahmet, Üç Medeniyet, Doğu Kitapevi, 2000, İstanbul,
- 9- Kara, İsmail, Cumhuriyet Türkiye'sinde Bir Mesele Olarak İslam, Dergâh yayınları, 2017, İstanbul
- 10- Ziya Gökalp, Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak, Akçağ yayınları, 2010, İstanbul,
- 11- Süleymanlı, Ebulfez, Milletleşme Sürecinde Azerbaycan Türkleri, Ötügen yayınları, 2006, İstanbul,

DENEME

Avrupa'da Başarılı Bir Birey ve Toplum Olma Yolculuğu

✍ BEYAZIT CANKURTARAN

Bundan önceki yazılarımızda Avrupa'da yaşayan Türk toplumunun geçmişini, şu anki durumunu ve sorunlarını inceleyip kaleme almıştık. Batı Avrupa Türkünün kimlik krizinden, Avrupa'da her gün artan yabancı düşmanlığından, zor şartlardan, iki toplumun farklılıklarından... Durumun pek de iç açıcı olmadığını, gelecek için endişeli olduğumuzu bir çok kez dile getirmiştik. Modern tabirle reel (gerçekçi) bir bakış ve analizdi (durum tespitiydi) yapmak istediğimiz. Açıkça söylemek gerekirse karamsar bir tabloydu karşınıza çıkan.

Yanlışta anlaşılmasın, ümitsiz değilim lakin endişeliyim. O kutlu davaya inanan bu milletin bir mensubu olarak bizlere ümitsizlik yakışmaz. Fakat temkinli olmaktan da zarar gelmez.

Bu denememizde bir öngörüden ve tahminden ziyade, Avrupa'da yaşayan Türk toplumunun pozitif gelişimini zihnimizde canlandıralım ve **"hayal"** edelim. Bir başka deyişle Batı Avrupa'da, Batı Avrupa Türkünün olumlu gelişimi olmuş olsa, etkileri nasıl olurdu, bunu ele alalım. Çekinmeden, aklımıza geldiği gibi bir beyin fırtınası yapalım.

Biliyorum birçoğumuz bunu tasavvur etmekte zorlanacak hatta ütöpik ve çok hayalci bir yaklaşım olarak görecektir. O kadar olumsuzluğa, sıkıntıya rağmen böyle bir yaklaşım inandırıcı gelmeyecek...

Ama gelin hep beraber bir **“yolculuğa”** çıkalım. Bir umuda yolculuk...

Üstat Cahit Zarifoğlu'nun dediği gibi: **“Umudumuz, acımızdan büyük olmalı.”** Olmalı ki zor olanı başaralım. Yılgınlık, korku ve özellikle de ümitsizlik bizlerden uzak dursun.

Ve başlıyoruz yolculuğa...

Mekan; bir zamanlar büyük büyük dedelerinin büyük hayallerle geldikleri topraklar...

Zaman ise 5. neslin zamanı... O da ne demek oluyor?! Beşinci nesil...

1. nesil: dedelerimiz

2. nesil: babalarımız

3. nesil: bizler

4. nesil: çocuklarımız

5. nesil: torunlarımız (üçüncü neslin torunları)

Demek oluyor ki, o göç üzerinden bir asır geçmiş. Dile kolay 100 yıl.

Nice hayatlar, nice hayaller, nice umutlar... Göz açıp kapayıncaya kadar geçen 100 yıl...

Çok acılar çekilmişti. Solingen, Mölln ve son olarak ta Hanau gibi ırkçı saldırılara maruz kaldı Batı Avrupa Türkleri. Üçüncü nesle kadar büyük sıkıntılar yaşanmıştı. Öyle anlar, öyle olaylar yaşanmıştı ki, bu topraklarda geleceğini göremiyordu insanlar. Birçoğu atalarının geldiği topraklara geri dönmeyi düşündü. Fakat bunu yap(a)madılar. Burada olmalarının bir gayesi, bir misyonu olduğunun farkındaydılar (belki de değildiler ama içlerinden bir ses buna engel oluyordu). Pes etmeyi, caymayı kabullenemediler. İçlerine de sinmezdi bu.

Fakat artık sancılı, sıkıntılı dönemler sona ermişti. Çekilen o kadar sıkıntı, yapılan o kadar hizmet meyvelerini vermeye başlamıştı. Bir refah dönemi yaşanıyordu 5. nesil için. Hem maddi, hem de manevi anlamda.

Bunu babalarına, dedelerine, büyük dedelerine borçluydular. Bunun bilincindeydiler. Üçüncü nesilden sonra bir dönüm noktası yaşanmıştı. İşçi göçü bir değişime, bir evrime uğramıştı.

Bir dönem iki toplum tarafından istenilmeyen ve kabul görmeyen Batı Avrupa Türk'ü birden iki toplum için vazgeçilmeyen oldu. İki toplum için artı değer katan, kalite oluşturan bir nesil meydana çıktı. İki ülkeyi aynı oranda benimseyen bir jenerasyon. Bu neslin özelliği geçmişini bilen, geleceğe hazır olan bir toplum oluşuydu.

Sırf Avrupa için değil, Türkiye için değil, dünyanın geleceği için kafa yoran bir nesildi karşımıza çıkan. Fertleri sanattan edebiyata, siyasetten spora, akademiden felsefeye kadar birçok alanda karşımıza çıkmaktaydı.

Hem birey hem de toplum olarak bambaşka bir nesildi bu. Arzulanan, istenilen, yıllarca **“yatırım”** yapılan bir nesil. Bütün gayretlerin, bütün çalışmaların karşılığı nihayetinde alınmıştı.

Camiler ve teşkilatlar modern çağa uygun, ilim merkezleri olmuşlardı. Bunun yanı sıra bir

çok düşünce kuruluşu (Think tank'ler) ortaya çıkmıştı. İş dünyasında veya devlet politikalarında söz sahibi olan bir nesil meydana gelmişti. Hayatın her alanında aktif rol üstlenen, görev alan bir kesim.

Farklı olunması Avrupa toplumuna tehdit değil bir şans ve fırsat olarak yansıyor. Batı Avrupa Türk'ü artık hem geçmişle hem de diniyle bu toplumun bir **“parçasıydı.”**

Özellikle üçüncü nesille birlikte üniversitelerde okuyan, elinde diploması olan bir kesim vardı. Fakat entelektüel bir sınıf, **“kaliteli”** bir nesil oluşmamıştı. Üniversite okuyan (buna mesleki eğitimi de ekleyebiliriz) ile okumayan arasındaki tek fark ellerinde olan kâğıt parçalarıydı (diplomalarıydı). Batı Avrupa Türk'ünün en önemli sorunu burada saklıydı; aydın ve entelektüel bir kesimin olmaması. Göçten bir asır sonra bu değişecekti. Dedeleri ve velileri akademisyen olan bir nesildi bu. Bilgili, değerlendirme ve eleştiri gücü yüksek, topluma öncülük etme misyonu yüklenmiş bir aydın profili karşımıza çıkmaktaydı. Garp'ın disiplini, iş ahlakı, teknolojisi kısacası maddeye olan hakimiyeti - şarkınsa insana, değerlere, ruha kısacası maneviyatı olan bağı şekillendirmişti Batı Avrupa Türk'ünü. Türkiye'deki Türk'ten, Avrupa'daki Avrupalıdan farklı. İki toplumun olumlu yönlerini içinde barındıran bir nesil.

Bir yeni medeniyetten bahsetmek için belki daha çok erken olabilir, belki de bir asır daha beklemek gerek. Fakat ortaya çıkan tablo gayet olumluydu.

Şu an için bir ara verelim beyin fırtınamıza...

Dostlar imkânsız mı bu yazdıklarım? Okuduğumuzda heyecanlanmıyor muyuz? Evlatlarımız, torunlarımız, bizden sonraki nesiller için böyle bir gelecek istemez miyiz?

Elbette çok gayret edilmeli, çok çalışılmalı. Daha fazla fedakarlık, daha fazla çaba, ne gerekiyorsa... Gayret bizden, tevfik Allah'tan! Biz üzerimize düşeni yapalım, geri kalanını yüce Yaratıcı'ya bırakalım. Aksi takdirde hesabımız çok çetin olacak...

Olumsuzluklar bizi yıldırmasın. Unutmayalım; **“umudumuz, acımızdan büyük olmalı...”** Hepimizin bir görevi, bir misyonu, bir ülkesi, bir Kızıllema'sı olmalı.

Tarihimizde nice **“artık bittik”, “artık tüken-dik”** dediğimiz dönemlerden geçtik, yeniden şahlandık. Pes etmedik. Şimdi soruyorum dostlar; yaşadığımız bu ufak **“sorunlar”** mı bizi dize getirecek?!

Kabul ediyorum, Batı Avrupa Türkleri olarak iyi bir durumda değiliz. Fakat vakit karamsarlık vakti değil. **“Bütün uyuyanları uyandırmaya bir tek uyanık yeter”** diyordu Malcolm X.

Artık uyanma ve uyandırma vakti.

Ey dost, vakit **“zahmeti rahmete dönüştürme”** vakti, inanma ve iman etme vaktidir...

Harmonizasyon

 HAYDAR HALUK CEYLAN

Fransız müziği deyince aklınıza ilk hangi isimler geliyor? Edith Piaf, Micheal Fugain, üniversite çağları iki binli yılların başına denk gelenler için belki de Noir Desir ya da tüm bu popüler isimleri dışarıda tutarak daha klasik birkaç isim sayabiliriz. Georghe Bizet, Erik Satie, Offenbach bir çırpıda aklıma gelen klasik isimler ve belki de onlarcası. Eğer Fransız edebiyatından bahsedecek olursak aklımıza gelen ilk isimler ne olur? Victor Hugo, Balzac, Camus, Emile Zola saymakla bitmeyen upuzun bir liste. Peki, Fransız futbolu deyince aklımıza gelen ilk isimler hangisi? Zidane, Henry, Cantona bir çırpıda sayılabilecek birkaç isim belki de. Tüm bu ezber bilgileri bir kenara bırakıp Fransa'da şu anda kimin dinlendiği, okunduğu ya da en sevilen futbolcuların kimler olduğu sorusuna eğilecek olursak bizi bekleyen farklı bir denklem olabilir. Devrim'den bu yana inşa olunan kültürün diğer kültürlerle etkileşime girerek yarattığı sentez yeni bir Fransız kültürünün inşasına yol açıyor. Bu kaçınılmaz son belki de sadece modern ulus-devletin temellerinin atıldığı ülke olan Fransa'da değil tüm dünyada var olan bir gerçeklik. Göç ve göçmenlerin yarattığı ulus aşırı alanlar artık yalnızca sanayi bazlı ü-

retim bir parçası değil. Sinemadan edebiyata, müzikten spora uzanan bir yelpazede üretimin başrolü, yeni bir kültürün inşacısı. Artık Fransa'da en çok dinlenen müzisyenler İbrahim Maalouf, Rachid Taha, Charles Aznavour. Fransız edebiyatının güçlü kalemlelerinden biri Amin Maalouf ve 2018 Dünya Kupası'nın sahibi Fransa Milli Takımının en büyük yıldızları, Kylian Mbappe, N'Golo Kante. Hepsinin ortak bir özelliği var: Göçmen kökenli olmaları.

Aslında bizim hikâyemiz de bundan pek farklı değil. Yazının giriş kısmında ele aldığım Fransız toplumunun bir parçası olan göçmen kökenlilerin Fransa'da sosyo-kültürel hayata etkisinin daha derini Avrupa'nın hemen her yerinde yaşayan, üreten vatandaşlarımız için de geçerli. Farklı göç deneyimlerinden sonra ortaya çıkan sentez toplumların bir parçası olarak Türkler, edebiyattan sinemaya, müzikten spora geniş bir yelpazede Avrupa toplumu için üretmeye devam ediyorlar. Bunu toplumun bir parçası olup olmadıklarını sorgulayan sığ siyasi akımlara ve ona angaje partizanlara rağmen yapıyorlar hem de. Hepimizin bildiği gibi evveliyatı olmakla birlikte Türkiye'den Avrupa'ya yönelen büyük göç akımının orijini olarak 1961 yılında Federal Almanya ile imza-

lanan ikili iş gücü mübadele anlaşması kabul edilmektedir. Ana arterlerine işçi göçünün oturduğu Avrupa'ya yönelen Türk yurtdışı göçü, zamanla Türkiye'de yaşanan ekonomik ve siyasi gelişmelere paralel olarak karakter değiştirme eğilimi göstermişse de bugün yapılacak analizlerde kullanılacak Avrupalı Türk toplumunun bu işçi göçleri ile oluştuğunu söylemek yanlış olmaz. Bu noktadan hareketle Türkiye'den Avrupa'ya dış göç tarihini, işçi göçleri ile eklenmiş olarak okumak gerekmektedir. Bu okumayı merkeze alan bir şekilde Avrupa'da göçmen kökenlilerin kültürel hayata katkılarını ele almak istersek de hiç şüphe yok ki yolumuz bugün dördüncü kuşağa uzanan Avrupa Türklerinden geçecektir. Anadolu'nun üreten kimliği ve ozan ruhu Avrupa'da sıla hasretiyle birleşince ortaya çıkan sesler göçün ilk kuşak temsilcileri için bambaşka bir değer ifade ediyordu. Bugün ise Avrupa'nın yeni yerlileri olarak sanatını icra eden Türkler dedelerinden miras aldığı Anadolu toprağının kokusuyla kendi kimliklerinin onlara kazandırdığı yeni değerleri sentezleyerek tüm dünyaya yeni sesler hediye etmektedir.

Göçün ilk kuşak temsilcilerinin karşısına örülen dil ve kültür duvarlarına rağmen Türkiye'de trend olan müzik akımlarının bir şekilde Avrupa'daki Türk toplumunu da etkisi altına alması, Türkiye'deki popüler figürlerin düzenlenen çeşitli organizasyonlarla özellikle Almanya'ya gelerek konserler vermesini sağladı. Böylece aslında yeni bir endüstri de inşa olunuyordu. Örneğin Türkiye'de arabesk kültürünün yükselmesi ve bunun sosyolojik yansımaları Avrupa'daki işçi ailelerini de etkisi altına almıştı. Zaten hali hazırda 'gurbet ilde' öteki olarak bir buhranın orta yerinde olan insanımız için arabesk müziğin acılı tınları adeta sığınacak bir liman olmuştı. Anadolu halk müziği ile birlikte arabesk müziği Avrupalı Türkler açısından 70'li yıllarda sığınacak liman hüviyetini sürdürdü. Bu süreç daha sonra 1980 yılında Türkiye'de yaşanan darbeden sonra Cem Karaca gibi siyasi sorunlar nedeniyle pek çok sanatçının Avrupa'ya göç etmesiyle birlikte farklı bir kimlik kazandı. Bu süreçte göçün karakterinin değişmesiyle birlikte yalnızca işçi aileleriyle sınırlı olarak tanımlanamayacak bir göçmen toplum ortaya çıktı ve Avrupa Türkiye için protest müziğin üretildiği bir laboratuvara dönüştü. Avrupa'da Türkler tarafından üretilen protest müziğin dinleyici kitlesi de haliyle zamanla genişledi ve 90'lı yıllarda rap kültürü yükselene dek p-

İsteme adresi:

MHW Cenaze Nakil Fonu
Neusser Straße 553, D-50737 Köln
Tel.: +49 221 31 60 10
Faks: +49 221 32 34 20
Internet: www.m-h-w.org
E-Posta: info@m-h-w.org

rotest müzik halk müziği ve arabeskle birlikte göçmenler için kendini ifade biçimi olarak kullanılmaya başlandı. 90'lı yıllarda Türkler için rap müziğin yükselmesi dışında ortaya çıkan bir gerçek daha vardı. O da gece hayatına yeni bir soluk getiren Türk diskolarında çalan Türkçe sözlü pop müzikten başkası değildi. Başlarda yalnızca Türkler tarafından tercih edilen bu dans ve eğlence müziği zamanla yerli kültürün de bir parçası olacak, pek çok Türkçe pop şarkı Avrupalı dinleyiciler tarafından da benimsenerek müzik piyasası retorğinde yer aldığı şekliyle hit olacaktı. Aynı dönemde Berlin'de duvarın yıkılmasını takip eden süreçte Almanya'nın yaşadığı toplumsal değişimin bir çıktısı olarak bu durumdan şüphesiz ki Türk gençleri de etkilenecekti ve kendisine yönelen ithamlara, ötekileştirmeye ve şiddet olaylarına karşı koyarken müziği bir enstrüman olarak kullanacaktı. Aslında hip-hop kültürünün Almanya'da gelişmesinde büyük bir etkisi olacak süreç de böylelikle başlamış oldu. Diasporik bir bilincin nüvelerine rastlayabileceğimiz şarkı sözleri ile Türk hip-hop'cular artık Almanya'da müzik piyasasının merkezine oturabilecek sansasyonel bir etki yapmaya hazırdı. Avrupalı Türk hip-hop'cuların ve rapçilerin az evvel bahsettiğim protest müzik sayesinde aldığı kültürü şarkı sözlerine yansıtmasıyla birlikte rap bir müzik olmaktan çıkıp kendini ifade biçimine dönüşecekti. Nitekim dönemin ilk rapçileri hem Almanya hem de Türkiye'de rap müziğin tanınmasında ve gelişmesinde büyük rol oynamışlardır. Bugün rap müzik piyasasında geniş yer kaplayan pek çok müzisyenin köklerinin Avrupa'da yaşayan Türk ailelere dayanması da bu gerçeğin bir tezahürüdür.

Bu süreci Avrupa'da Türklerin izlediği sivil kültür politikaları ekseninde müziğin konumunu baz alarak ele almak gerekirse Mehtap Demir'in üç farklı girişim üzerinden okuduğu tanımlamaya bakmak mümkündür. Buna göre:

“İşçi göçü ve ekonomik nedenlerle Avrupa'da büyük bir diaspora hâlinde yaşayan Euro-Türkler güçlü bir tireli kimlik örneğidir. Kendi kültür bilgilerini korumak için, içe kapanık yaşayan ve geri dönmeyi hedefleyen ilk neslin ardından, bugün Avrupa'nın içinde yaşayan, Avrupa doğumlu Euro-Türkler üç türlü sivil kültür politikası girişimine sahiptirler. İlki, Türkiye'de var olan yapıları takip ederek daha konservatif bir yaklaşım sergi-

lemek; Türk sanat müziği koroları, bağlama kursları, resmî törenlerde bir çeşit Türklük bilgisinin yenilenmesi ve özellikle dinî müzikteki yeteneklerin gelişmesi için Kur'an kursları, ilahi ve ezan okuma yarışmalarını düzenlemektir. İkincisi, Almanya sivil toplum ve müzik kuruluşlarıyla ya da Alman sanatçılarla iş birliği yapılarak üretilen ve yaygınlaşmaya başlayan sentez-entegre üretimlerdir. Üçüncüsü ve sonuncusu, bir çeşit marjinalleşme ve güç gösterisi içeren alt-karşı kültür müzik örnekleridir. Bu Almanya politikalarına karşı duruş sergilemek ya da üçüncü ve dördüncü neslin arada kalmışlık hislerine tercüman olmak için üretilen müzik kültürüdür.”¹

İlk kuşağın karşısına örülen dil ve kültürel farklılık duvarını yıkmayı başaran gençler her iki dilde de şarkı söyleyebilen, yaşadıkları toplumun sorunları ile yakından ilgilenirken anavatanla olan bağlarını da zayıflatmamış ve anavatandaki sorunlarla da ilgilenen, her iki topluma da hitap eden bir kitle haline gelmişlerdir. Bu yüzden Avrupalı Türkler'in, Alman ve Avrupa müzik piyasasında yer edinmesi kaçınılmaz bir gerçek olagelmıştır. Bu gençler için müzik, kimliklerini tanımlamaları ve kendilerini anlatabilmeleri için kurtarıcı bir işlev olarak görülebilmektedir. Çok kültürlü bir yapının temsilcisi olan bu sanatçılar hayatlarının her alanına tezahür eden bu çok kimlikli düzlemi başarı ile kompoze ederek bir kimlik bunalımına yol açmadan sanatlarını icra edebildikleri ölçüde kendilerini ifade edebilme şanslarına sahiptirler. Aslında bu durumun -detaylı olarak ele alındığında- ana dil tartışmaları açısından da kıymetli çözümler sunabileceği gözden kaçırılmaması gereken bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır.²

Detaylı bilgi için:

1 <https://perspektif.eu/2019/05/31/bu-sarkilar-benim-vatanim/>

2 Bu hususta detaylı okumalar için: <https://perspektif.eu/?s=Dosya:%20%22Avrupa%27da%20G%C3%B6%C3%A7%20ve%20M%C3%BCzik%22>

ATİB Yatılı Eğitim Kampı İstanbul'da Gerçekleştirildi

REFERANS

Avrupa Türk-İslam Birliği (ATİB)'nin, kuruluş gayeleri doğrultusunda yaptığı faaliyetlerin başında eğitim gelir. Kuruluşun başlıca şiarlarından biri olan **“eğitimli insan inşası”** ATİB 24. Faaliyet Dönemi'nde de Genel Başkan Durmuş Yıldırım'ın öncülüğünde devam etti.

24. Faaliyet Dönemi'nin ikinci eğitim kampı bu sefer diğerlerinden farklı olarak, kültür ve medeniyet şehri İstanbul'da yapıldı. İki yüzün üzerinde ATİB'linin katılımıyla 30.01.2020-02.02.2020 tarihleri arasında gerçekleşen eğitim kampına kadınların da en az erkekler kadar ilgi göstermesi dikkat çekti.

ATİB Genel Başkanı Durmuş Yıldırım'ın açış konuşmasında ağırlıklı olarak ATİB'in Kuruluş Gayesi, Misyonu ve Teşkilatçılık Anlayışı üzerinde durdu. Genel Başkan Yıldırım, ATİB'lileri tarif ederken şu sözlerle yer verdi: “Biz ATİB'liler, Orta-Asya'dan Horasan'a ve devamında Anadolu'ya, oradan da Avrupa'nın içlerine uzanan Hoca Ahmet Yesevi silsilesindeniz. Biz gittiğimiz yeri kendimize yurt edinmiş, huzur ve kardeşlik götürmüş, yetmiş iki milleti aynı gözle görmüşüz.

Biz ATİB'liler nereden geldiğimizin, nereye ait olduğumuzun ve nerede bulunduğumuzun

şuurunda olan bir camia'yız. Kendimizi bilecek kadar milli bir duruşa, kendimizin dışındakileri kabullenecek kadar da evrensel bir bakışa sahibiyiz. Beklentimiz; birlikte yaşadığımız toplumlarında bizi Müslüman-Türk kimliğimizle kabullenmeleridir.”

Konuşmasının devamında ATİB ve kuruluş gayeleri üzerinde duran Yıldırım sözlerini şöyle sürdürdü:

“ATİB olarak bizim kuruluş gayemiz çok öz-lü bir ifadeyle; Avrupa Türklerinin kültürel kimliklerini muhafaza ederek, birlikte yaşadığımız toplumla uyum içinde yaşamaktır.

Varoluş gayemiz ise; teşkilatlı, iş-güç sahibi, eğitimli ve katılımcı bir toplum olarak bu topraklarda Avrupalı Müslüman-Türk olarak kalıcı olmaktır. ATİB, Türk-İslam dünya görüşünün dün olduğu gibi, bugün ve yarın-larda da takipçisi ve savunucusudur. Türk-İslam dünya görüşü; dinde aşırılıklara kaçmadan, Ortayol Müslümanlığı'nı benimser. Düşüncemizin özünü ve hayat anlayışımızı İslam'a olan inancımız ve imanımız şekillen-dirir. Türk-İslam dünya görüşü çizgisindeki ATİB, din üzerinden siyaset yapmaz ve dini bir ideoloji olarak algılamaz.” Konuşmasının ilerleyen bölümlerinde kardeşlik ruhuna, birlik ve

Selahattin Saygın

Durmuş Yıldırım

Durmuş Yıldırım ve
Selahattin Saygın

Şefik Kantar

beraberliğe ve eğitime ağırlık verilmesinin altını çizen ATİB Genel Başkanı Durmuş Yıldırım, teşkilatçılığın ve teşkilatlı bir toplum olmanın önemini izah ederken de dedi ki: “Nasıl ki suda boğulmamak için ya yüzme bilmek ya da can yeleğine sarılmak gerekliyse, yaşadığımız toplumlarda da Müslüman-Türk toplumu olarak eriyip gitmemek, asimile olmamak için hem kendi değerlerimize sarılmak hem de teşkilatlı bir toplum olmak mecburiyetindeyiz.”

Daha sonra Doç. Dr. Oğuzhan Aydın, “Tarihimiz, Medeniyetimiz, Yolumuz” başlıklı konuyu

anlatırken, tarihten günümüze akıcı bir üslupla bir bilgi ve fikir yolculuğu yaptı. Gazeteci-Yazar Şefik Kantar yaptığı konuşmada, Avrupalı Türklerin mevcut durumu ve geleceğiyle ilgili görüşlerini dile getirdi.

ATİB bünyesindeki Gençlik Kolları, Hac ve Umre, Kültür Gezileri, Kadın Kolları ve Hilal Yardım Organizasyonu kendi sahalarındaki faaliyetlerinden özet bilgiler sundular. ATİB Genel Muhasibi Şaban Duran sorumlu olduğu konular hakkında ve Gençlik Eğitim Sorumlusu Hidayet Kayaalp da gençlerle yaptığı çalışmalar hakkında bilgilendirme yaptı.

YTB İstanbul Temsilcisi Emre Oruç da temsil ettiği kurumun çalışmaları hakkında bilgi verdi ve ATİB’in Avrupalı Türkler için yaptığı çalışmalarda işbirliği yapmaya devam edeceklerini dile getirdi.

ATİB Eski Genel Başkanlarından Selahattin Saygın, ATİB Genel Başkan Yardımcısı ve Hilal Yardım Organizasyonu Başkanı Mehmet Sever’le birlikte gittiği Elazığ Deprem bölgesinden ayağının tozuyla geldikten sonra “Teşkilat Hayatı ve Dava Adamı” konulu bir ders işledi.

ATİB Genel Sekreteri Nurdoğan Aktaş, “Beşeri Münasebetler” adlı dersinde insani ilişkileri anlattı.

Eğitim kampının ikinci gününde Prof. Dr. Osman Sezgin, “Başarılı Bir Yönetim” başlığı altında anlattığı ders salonu dolduran teşkilat insanları tarafından dikkatle dinlendi.

Genç sanatçı Abdüssamet İnce ve Ozan Mustafa Turgut’un okuduğu türküler ve eğitim kampı için kalınan otelin sahibi tarafından ATİB’lilere bir jest olsun babından sahneye çıkarılan Türk sanat müziği sanatçıları da eğitim programına ayrı neşe ve estizm kazandırdı. Son gün tekrar geldikleri ülkelere dönüş yapan ATİB’liler, teşekkürlerini ve memnuniyetlerini ifade ettiler.

Emre Oruç

Osman Sezgin

Oğuzhan Aydın

ATİB Gençlik Kolları Bölgelerarası Bilgi Yarışması

ATİB Gençlik Kolları'nın her yıl düzenli olarak gerçekleştirdiği dernekler arası bilgi yarışması bu yıl da Almanya'nın üç ayrı bölgesinde yapıldı. **ATİB Genel Başkanı Durmuş Yıldırım, Gençlik Kolları Başkanı Mustafa Aktaş** ve diğer yöneticilerin iştirak ettiği yarışmalar ve neticeleri:

Kuzey bölgesi, Bremen ve Aşağı Saksonya eyaletindeki derneklerin katılımıyla, birinci: **ATİB-Hannover**, ikinci: **ATİB- Osnabrück** ve üçüncü: **ATİB-Bremen-2** oldu.

Kuzey Ren Vestfalya (NRW) bölgesinden ATİB Gençlik Kolları Bilgi Yarışması'na Mülheim, Hagen, Remscheid, Oberhausen, Köln 1 ve Dortmund derneklerinin katıldı. Yarışmanın birincisi **Mülheim**, ikncisi **Dortmund**, üçüncüsü **Oberhausen** oldu.

ATİB-Hessen Bölgesi derneklerinden Darmstadt 1, Darmstadt 2, Kassel ve Frankfurt der-

neklerinin katıldığı yarışmada 1. **Frankfurt**, 2. **Darmstadt 1**, 3. **Kassel** jüri tarafından ilan edildi.

ATİB-Güney Bölgesi (BW) derneklerinden Plochingen , Konwerstheim, Göppingen 1-2, Horb ve Herrenberg bilgi yarışmasına katıldı. Jürinin sonuç değerlendirmesinde aynı puana sahip gruplara tekrar üçer soru sorulmasına rağmen yine de eşitlik bozulmadı. Jüri heyetinin tekrar birer soru sorması neticesinde birinci **Plochingen**, ikinci **Göppingen**, üçüncü **Kornwestheim**, dördüncü ise **Horb** teşkilatını temsil eden gençler oldu.

Dereceye giren gruplara değişik miktarda para ödülleri verildi. İleri bir tarihte bölgeler arası yapılan bilgi yarışmasının finali ATİB Genel Merkezi'nde gerçekleştirilecek.

REFERANS SOHBETLERİ

Ocak 2020

Hüseyin Dönmez: Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri

Bu yılın ilk ayında Referans Sohbetleri'nin konuğu uzun yıllardır Belçika'da gazetecilik yapan ve Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerini yakından takip eden Hüseyin Dönmez'di.

Referans Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Mahmut Aşkar'ın, Belçika'dan gelen Gazeteci Hüseyin Dönmez'i kısa takdiminden sonra programın sohbet kısmına geçildi. Hüseyin Dönmez; AB'nin nihai hedefinin tek para birimi (Euro), tek kimlik (AB kimliği), tek hukuk (Her ülkenin kendi hukukunu AB hukukuna uyarlaması) ve tek ordu, olduğuna dikkat çekti.

Türkiye-AB sürecinin ilk başından günümüze kadar devam edegelen inişli çıkışlı geçmişinde basına pek fazla yansımayan ama hem yerel siyasetçi hem de gazeteci kimliğiyle Hüseyin Dönmez'in anlattığı bazı gelişmeler ilgiyle dinlendi.

Şubat 2020

Avrupa'da Siyasî Katılımımız ve Geleceğimiz

Şubat ayının ilk haftasında gerçekleşen aylık Referans Sohbetleri'nin konusu, "Avrupa'da Siyasî Katılımımız ve Geleceğimiz" başlığı altında Abdurrahman Kol ve Muhsin Ceylan tarafından anlatıldı. Uzun yıllardan beri bir Alman siyasî partisinin yerel yönetiminde aktif görevler üstlenen Abdurrahman Kol ve yine bir başka Alman siyasî partisinde aktif üyeliğinin yanı sıra yılların tecrübeli gazeteci-yazarı ve Referans Dergisi yazarlarından Muhsin Ceylan, Alman siyasetinin işleyiş tarzını ve siyasi hayata katılımın buradaki Türkler açısından önemini anlattılar.

Abdurrahman Kol, genelde muhafazakâr Türklerin Almanya'nın sol tandanslı partilerine meyil ettiklerine dikkat çekti ve oy hakkı olan Türklerin siyasi partilere olan ilgisizliğinden yakındı. Muhsin Ceylan, Alman siyasî partilerinden tabandan tavana doğru yükselmenin mümkün olduğunu ve bizdeki gibi tepeden inme bir yöntemin burada geçerli olmadığını söyledi.

Büyük bir ilgiyle dinlenen sohbet daha sonra soru-cevap bölümüyle devam etti.

Türk Edebiyatının Eserleriyle Yaşayan İki Büyük İsmi

Ahmet Kabaklı

Ahmet Kabaklı, 1924 Elazığ/Harput'ta doğdu. Elazığ Numune Mektebi'nde ilk tahsiline başlayan (1931) Kabaklı, orta ve lise tahsilini Elazığ'da yaptı. 1944 yılında İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu parasız yatılı imtihanını kazanarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü'nde yüksek tahsilini tamamladı. Diyarbakır ve Manisa Lisesi'nde edebiyat öğretmeni olarak çalıştı. 1956 sonbaharında bir yıllık eğitim stajı için MEB tarafından Paris'e gönderildi.

Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1955-1960). 1969'dan itibaren İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nda öğretim üyesi olarak çalıştı.

1956 yılında Tercüman gazetesinin fıkra yarışmasını iki kişiyle birlikte kazandı ve aynı gazetede yazı hayatına başladı. 1957'den 1990 yılına kadar Tercüman gazetesinde, 1990'dan 2000 yılı sonuna kadar da Türkiye gazetesinde köşe yazarlığı yaptı.

8 Şubat 2001 tarihinde İstanbul'da öldü.

"Gün Işığında" köşesinde değerli makaleleri

ile ışık saçtı. Türkiye'ye Türk Milletine ve Türkçeye aşık olup, çok seviyordu. Ve ömrünü bu değerlere hizmet için harcadı. Kalemıyla 54 yıl hizmet etti. arkasında ciltler dolusu eser, makale, şiir ve sohbet ile derin izler bıraktı. Bir ömür emek vererek ülkesine hizmet etti.

12 Eylül 1980 öncesinde terörün Türkiye'yi teslim almak için dört koldan saldırdığı bir hengamede, bazı zenginler memleketi terk ederken Kabaklı Hoca, toplumumuzun değer yargıları için mücadele veren bir insandı.

MEB ve sivil toplum kuruluşları tarafından Ahmet Kabaklı'ya 1997 yılında Şeyhül Muharririn payesi verildi

ESERLERİ

Türk Edebiyatı (5 cilt), Müslüman Türkiye, Mabet ve Millet, Kültür Emperyalizmi, Bürokrasi ve Biz, Mehmed Akif, Yunus Emre, Mevlâna, Mubayyelat-ı Aziz Efendi, Bizim Alkibiyyades, Ecurufya, Ejderha Taşı, Nedim, Temellerin Duruşması, Sohbetler, Sultan'uş Şuarâ ve Şiir İncelemeleri...

Bahtiyar Vahabzade

16 Ağustos 1925'te Azərbaycan/Şeki'de doğdu. Bakü Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesi'nde tamamladı (1947). Üniversitede asistan olarak kaldı. 1951'de doktor, 1964'te doçent, 1965'te profesör unvanını aldı. 1980'de Azərbaycan İlimler Akademisi'ne muhabir üye, 2001'de aslı üye seçildi. Akademik hayatı dışında siyasî hayatta da faaliyette bulundu. Sovyet döneminde 1980-1985 ve 1985-1990 yıllarında Azərbaycan Parlamentosu'nda milletvekilliği yaptı. Azərbaycan'ın bağımsızlığına kavuşmasının ardından ölünceye kadar millî parlamentoda yer aldı. 13 Şubat 2009 tarihinde Bakü'de vefat etti.

Vahapzade, Sovyet rejiminde yumuşamanın başlaması ve özellikle 1991'de Azərbaycan'ın bağımsızlığını kazanmasının ardından millî kimlik ve din anlayışının yeniden oluşturulması ve gelişmesinde etkili olan şahsiyetlerin başında gelir. Şiirlerinde ve diğer eserlerinde İslâmiyet'i ve Türklüğü tarihî derinliği ve beşerî değerleriyle ele alırken aynı zamanda Türkiye-Azerbaycan kardeşliğini pekiştiren eserler de yazmıştır.

ESERLERİ

Bahtiyar Vahapzade'nin bazıları çeşitli dillere çevrilen yetmiş kadar şiir kitabı ile iki monografisi ve on civarında ilmî-popüler eseri yayımlanmıştır.

Türk dünyasının bu büyük şairini bir şiiriyle ve rahmetle yâd etmiş olalım:

Ana Dili

Dil açanda ilk defa 'ana' söylerik biz
'Ana dili' adlanır bizim ilk dersliyimiz
İlk mahrumuz layları anamız öz südüyle
İçirir ruhumuza bu dilde gile-gile.

Bu dil – bizim ruhumuz, eşgimiz,
canımızdır,

Bu dil – birbirimizle ehdi-peymanımızdır.
Bu dil – tanıtmış bize bu dünyada her şeyi
Bu dil – ecdadımızın bize goyup getdiyi

En kıymetli mirasdır, onu gözlerimiz tek
Goruyub, nesillere biz de hediye verek.
Bizim uca dağların sonsuz ezemetinden,
Yatağına sığmayan çayların hiddetinden,

Bu torpağdan, bu yerden,
Elin bağrından gopan yanıqlı
neğmelerden,

Güllerin renglerinden, çiçeklerin iyinden,
Mil düzünün, Muğanın sonsuz
genişliyinden,

Ağ saçlı babaların aglından, kâmalından,
Düşmen üstüne cuman o gıratın
nalından

Gopan sesden yarandın.
Sen halgımın aldığı ilk nefesden
yarandın.

Ana dilim, sendedir halgın ağı, hikmeti,
Ereb oğlu Mecnunun derdi sende
dil açmış.

Üreklere yol açan Füzulinin sen'eti,
Ey dilim, gudretinle dünyalara yol açmış.

Sende benim halgımın
gahramanlığıla dolu

Tarihi verağlanır.
Sende neçe min illik benim
medeniyyetim

Şan-şöhretim sahllanır.
Menim adım, sanımsan,
Namusum, vicdanımsan!

Milletlere halglara halgımızın adından
Mehebbet destanları yaradıldı bu dilde.
Bu dil – tanıtmış bize bu dünyada her şeyi
Bu dil – ecdadımızın bize goyup getdiyi
En kıymetli mirasdır, onu gözlerimiz tek
Goruyub, nesillere biz de hediye verek.

Bahtiyar Vahabzade

Bulgaristan'dan Yükselen Türkçe Feryadı

Emel Hanım ve eğitimci eşi Mehmet Bey'le evvelki sene İstanbul'da bir dergi fuarında tanıştık. Özellikle Türkçe'nin ve Türk kültürünün Bulgaristan Türkleri arasında yaşatılması için gayret gösteren iki aydınımız. O günden itibaren irtibattayız... Referans Dergisi'ni düzenli olarak gönderiyoruz. Emel Hanım'la da zaman zaman yazışıyoruz. Geçen yıldan beri biriken bu yazışmaları şimdi sizlerle paylaşarak, Bulgaristan'dan yükselen bu Türkçe feryada sizin de şahitlik etmenizi istiyorum.

6.08.2018 | 18:33

Emel Balıkçı:

Sayın Mahmut kardeşim,

Garp'ın Gökkuşbesi Altında Türkler kitabınızı okumaya yeni başladım. Ne var ki, benim duygusal iç dünyam, tam bu kitabın sıraları yanında tekrara ve tekrar bir umutsuzluğa yöneldi. Belki gelecek neslimizden sizi gibi yırtıcı ve başarılı bir şekilde bizim de BG (Bulgaristan) Türklerini derin uykulardan (kendi kendini Bulgarlaştırmadan) uyandırır ve hayallerde kalan Türklüğümüzü tekrar ayağa kaldırır.

Okuyorum ve ağlıyorum: Bizde ne bir basın-yayın organı, ne okul, ne bir hangi, sağda solda (10-15 desem çok gibi sayacağım) yazarlarımızın kitapları, hiç bir kırtasiyede satılmıyor. Elden, konu komşuya, yazar-dosta satılmış olsa da, genç nesillerimizin eline geçmiyor ve neslimiz de okumayı bilmiyor, tercih etmiyor. Sizin toplumsal çalışmalarınız bizim için örnek değil, mucize gibi bir yoldur.

Yine de fazla karamsarlığa, negatif konuşmalara kendimi kaptırmayım... İnşallah, Allah'tan mı, bir hangi şahıstan mı, devrim anı gelecektir ve biz 6 milyonun, bir milyon Türkü kendi dilimize, dinimize, kültürümüze sahip çıkıp, kimliğimizi korumayı başarınız.

Ailecek çok çok, kucak dolusu selamlar! İyi ki sizi tanıdık!

7.08.2018 | 06:21

M. Aşkar:

Emel Hanım çok teşekkür ederim. Sizden bu güzel sözleri duymak, bize cesaret verir, teşvik eder. Referans Dergisi'nin yeni sayısını hazırlıyorum. Eylül ayının başında çıkacak. Sizin yazılarınıza da yer vereceğiz. Mücadeleye devam! Sizler de oradaki Türkler için önemli kültür hizmeti veriyorsunuz. Kucak dolusu

selamlar.

Başarılar! Başarılar!

1.09.2018 | 16:42

Emel Balıkçı:

Sayın Mahmut kardeşim, bu gün sizin kitap tekrar elimdeydi. Ağladım... O insancıl başlık: **"İnsanlığı Düştüğü Yerden Kaldırmak"** ve bir sonraki Yunus Emre ile ilgili eleştirileriniz, bazı ünlü yaratıcılarla onu karşılaştırmak... ben ağladım.. neden mi? Düşünür müsünüz, Yunus Emre'nin adını ilk defa 52 yaşında duymuşum... Ya bizim Bulgaristan'daki Türklerimiz, şimdiki ve gelecek nesiller? Asla bu adı ne duyacaktır, ne de benim gibi bir yazar eşe rastlayacaklardır... Bu açıdan içim dolu ve kime küseceğimi, kızacağımı bilemem... Biz Bulgaristan'daki Türkler herşeyden önce dilimizden, kültürümüzde mahrumuz. Tabi, bir kaç cami bu eksikliği asla dolduramaz!

1958'de köyümüzde Türkçe dersler kaldırıldı. Ben 3 yaşındaydım ve yasaklık geldi. Ya şimdiki halimiz, beterden beter... Türkçe annelere seçmeli ders gibi verilir. Annelerimiz de İngilizce'yi tecih ediyorlar. Ne söylesem... bir kuş baharı getiremez! Saygılar! Kalemimize nice ilhamlar... Ailecek bol bol selamlar!

M. Aşkar:

Emel Hanım sizin gibi duyarlı bir okuyucudan kitabım hakkında güzel sözler duymak beni sevindirdi ama diğer taraftan bu asil milletin derdiyle dertlenmenize üzüldüm. Önrümüz bu millet için verdiğimiz mücadeleyle geçti. Asla yorulmadık. Derdimiz ortak olduğundan birbirimizi iyi anlıyoruz. Mücadeleye devam edeceğiz! Referans dergisinin bu sayısında sadece Mehmet Bey'in yazısına yer verilebildik. Sizin yazınızı da gelecek sayıda değerlendireceğiz. Dergi haftaya çıkacak, size

de göndereceğiz. Konuşacağım daha çok şey var. Size ve Mehmed Bey'e selamlar.

Emel Balıkcı:

Çok teşekkürler! Zaten Mehmet Bey'le hep beraber yazar çizer-okuruz. Ondan da çok çok selamlar. Önemli değil kimin yazısı basılmış. Bizim için, söylediğiniz gibi aynı fikirde ve davada mücadele verenleriz. O, sık sık bizim artık paslanmış atasözümüzü kullanıyor: Gıcikli eşekler dokuz dere tepe geçerler, çünkü kaşınacak yerlerini biliyorlar! Ailece tekrar selamlar!

4.10.2019 | 11:50

Emel Balıkcı:

Sayın Mahmut kardeşim, dünyada en bakımsız ve arkasız bir ırk var ise, bu da biz, Türkler. Düşünün: bizim Bulgaristan devleti, ülke dışı 300'den fazla okullar açmıştır ve sürekli onları bizim de vergilerimiz sayesinde destekliyor, üniversiteleri de dahil var. Neden dış Türklere Türkiye bu tür yatırımlarda bulunmuyor? Yoksa dört-beş cami Türklüğümü mü ayakta tutacaktır? Biz dine ve camiye karşı değiliz, ama dilimiz, kültürümüz, edebiyatımız ve tüm kimlik unsurları bakımsız kalıyor... Böyle Türk ırkı asimile oluyoruz. dahası da, Bulgaristan bir milyonu aşan Türkün hiç bir okulu yoktur. Tabi ki bu mesajım sizin dergideki okuduğum yazıdan ibarettir. Allah çok çok size başarılar versin. Dergi çok seviyeli, tebrikler, ailecek selamlar!

M. Aşkar:

Teşekkürler Emel Hanım... Derginin yeni sayısı için bu bahsettiğiniz konularla ilgili sizden bir yazı bekliyorum. Selamlar!

27.11.2019 | 10:55

Emel Balıkcı:

Sayın Mahmut kardeş, dergideki email adresine bir yazı gönderdim. Seçenek size kalmış. Ailecek selamlar!

M. Aşkar:

Aleykümselam! Gelecek sayıya değerlendiririz.

16.12.2019 Pzt | 08:45

Emel Balıkcı:

Hocam, konu belki hoşunuza gitmeyebilir. Bu birşey değiştirmez. Selamlar!

M. Aşkar:

Emel Hanım bahsettiğiniz yazıyı aşağıdaki adrese gönderin lütfen. Derginin e-posta adresinde bir sıkıntı var, gönderdiğiniz gelmedi. E-posta adresim: mahmut.askar@t-online.de

17.12.2019 Salı | 11:35

Emel Balıkcı:

Mahmut kardeşim, bilgin var ise yardımcı ol: Batıda - Almanya, Belçika, Danimarka vs. kaç Türkçe okulu vardır? Selamlar!

M. Aşkar:

Emel Hanım bildiğim kadarıyla Almanya ve diğer Avrupa ülkelerinde Türk okulları yoktur. Çünkü Türk çocukları yaşadıkları ülkenin resmi okullarında okuyorlar. Sadece Fetöcülerin açtıkları okullar var, onların da sayısını bilmiyorum.

Hatırlatma: Dergi için gönderdiğiniz yazıyı şu adrese gönderin:

mahmut.askar@t-online.de

17.12.2019 Salı | 17:19

Emel Balıkcı:

Mahmut kardeşim, beni Fetöcü ilgilendirmiyor, Türkçe okutulur mu? budur sorum. Bak kardeşim, Bulgarlar, her gittiği ülkede hemen kendi dilinde okul açıyor. Ya biz, Türkler?! Neden Türkün arkasında bu konu ile ilgili bir devlet yoktur?

Batıda 17 milyon Türk yaşıyor!

Neden kendisi ile ilgili sorunlara sessiz kalır, müsamahakarlık gösteriyor? Bunu alsa hazmedemiyorum! Biz Türk gibi yok olup gidiyoruz. Endonezya'da milyonlarca Müslüman var, ama onlar Türk değiller. Kendi dilini geleneklerini koruyorlar. Ya, biz?! Türklük ortadan siliniyor, eritiliyor...

Kusura bakma, bu gerçekler bini çok üzüyor, yok ediyor... uyku tutmuyor gözlerimi... Mahmut kardeşim, biz 1958'den beri Türkçe eğitim görmedik ve köydeş torunları artık Bulgarca'yı tercih ediyorlar ve Bulgarlığı hemen kabullenmiş gibiler... Gözlerim açık gidecektir... Affet, rahatsız ettim!

Mehmed'im

İsminle başlıyor bu sır, bu hikmet
Derindir sendeki mânâ Mehmed'im..
Sözleri aşılıyor özdeki kıymet
Övgüler, sevgiler sana Mehmed'im..

Edirne'dir, Muş'tur, Van'dır, Ağrı'dır
Anadolu.. bir sevdanın bağıdır
Bu çağrı yürekten sana çağrıdır
Umut sensin bu vatana Mehmed'im

Hürriyet, adalet, barış'tı murat
Tarih çizgisinde at koşturdun at
Bir yanın cömert Nil, bir yanın Fırat
Bir yanındı yeşil Tuna Mehmed'im

Sen can siper ettin vatan uğruna
Sen Çanakkale'den baktın yarına
Sen eş oldun Bedr'in Aslanlarına
Eriştin en üstün şana Mehmed'im

Şehitlik gazilik yüce mertebe
Can feda ederek nice cephede
Afyon ovasında, Kocatepe'de
Mühür vurdun bu destana
Mehmed'im

Bu yol çetin, bu yol yokuş, bu yol zor
"Ortadoğu" kazan olmuş kaynıyor
Dünyanın devleri oyun oynuyor
Medeniyet düştü kana Mehmed'im..

Dün bugünü, bugün dünü anıyor
Bölgemizi alev aldı yanıyor
Tarihî bir yara tekrar kanıyor
Sızılar içinde sîne Mehmed'im

Polatoğlu, Mevlâ olsun sana yâr
Sana bizden can dolusu dua var
Vatan sana, millet sana minnettar
Şüphemiz yok senden yana
Mehmed'im

OZAN YUSUF POLATOĞLU

Doğu Anadolu

Erzurum / Kars / Ağrı / Van / Tatvan

ATİB ile gitmediğiniz yer kalmazsın...

3 Günlük Teyit ve yedekleme

Acele Edin!
6 Gece 7 Gün
Şanlı Kontenjan!

749

17 Nisan 2020
Düsseldorf, Frankfurt, Stuttgart » Erzurum

23 Nisan 2020
Van » Düsseldorf, Frankfurt, Stuttgart

ATIB REISEN
HAC VE UMRE ORGANİZASYONU
Neusser Str. 553, D-50737 Köln
☎ +49(0)221 31 60 10
✉ info@hacumre.de • www.hacumre.de

KT BANK
DE75 5023 4500 0286 6900 03
BIC: KTAGDEFFXXX

Özette Dahil Hizmetler:
• 12 saatlik otobüs transferi
• Çamaşır ve kuru temizleme
• Akşam yemeği
• 24 saatlik sağlık hizmeti
• 24 saatlik güvenlik hizmeti
• 24 saatlik turistik rehberlik hizmeti

Özette Dahil Olmayanlar:
• 12 saatlik otobüs transferi
• Çamaşır ve kuru temizleme
• Akşam yemeği
• 24 saatlik sağlık hizmeti
• 24 saatlik güvenlik hizmeti
• 24 saatlik turistik rehberlik hizmeti

ATIB Reisen Hac Umre

İSTANBUL'DA KADIR GECESESİ

ATİB ile gitmediğiniz yer kalmazsın...

3 Günlük Teyit ve yedekleme

Acele Edin!
3 Gece 4 Gün
Şanlı Kontenjan!

499

18 Mayıs 2020
Düsseldorf, Frankfurt, Stuttgart » İstanbul

21 Mayıs 2020
İstanbul » Düsseldorf, Frankfurt, Stuttgart

ATIB REISEN
HAC VE UMRE ORGANİZASYONU
Neusser Str. 553, D-50737 Köln
☎ +49(0)221 31 60 10
✉ info@hacumre.de • www.hacumre.de

KT BANK
DE75 5023 4500 0286 6900 03
BIC: KTAGDEFFXXX

Özette Dahil Hizmetler:
• 12 saatlik otobüs transferi
• Çamaşır ve kuru temizleme
• Akşam yemeği
• 24 saatlik sağlık hizmeti
• 24 saatlik güvenlik hizmeti
• 24 saatlik turistik rehberlik hizmeti

Özette Dahil Olmayanlar:
• 12 saatlik otobüs transferi
• Çamaşır ve kuru temizleme
• Akşam yemeği
• 24 saatlik sağlık hizmeti
• 24 saatlik güvenlik hizmeti
• 24 saatlik turistik rehberlik hizmeti

ATIB Reisen Hac Umre

ATİB ile gitmediğiniz yer kalmazsın...

GÜNEYDOĞU ANADOLU

ATİB ile gitmediğiniz yer kalmazsın...

3 Günlük Teyit ve yedekleme

Acele Edin!
6 Gece 7 Gün
Şanlı Kontenjan!

739

5 Ekim 2020
Düsseldorf, Frankfurt, Stuttgart » Diyarbakır

11 Ekim 2020
Kahramanmaraş » Düsseldorf, Frankfurt, Stuttgart

ATIB REISEN
HAC VE UMRE ORGANİZASYONU
Neusser Str. 553, D-50737 Köln
☎ +49(0)221 31 60 10
✉ info@hacumre.de • www.hacumre.de

KT BANK
DE75 5023 4500 0286 6900 03
BIC: KTAGDEFFXXX

Özette Dahil Hizmetler:
• 12 saatlik otobüs transferi
• Çamaşır ve kuru temizleme
• Akşam yemeği
• 24 saatlik sağlık hizmeti
• 24 saatlik güvenlik hizmeti
• 24 saatlik turistik rehberlik hizmeti

Özette Dahil Olmayanlar:
• 12 saatlik otobüs transferi
• Çamaşır ve kuru temizleme
• Akşam yemeği
• 24 saatlik sağlık hizmeti
• 24 saatlik güvenlik hizmeti
• 24 saatlik turistik rehberlik hizmeti

ATIB Reisen Hac Umre

BOSNA HERSEK

ATİB ile gitmediğiniz yer kalmazsın...

3 Günlük Teyit ve yedekleme

Acele Edin!
4 Gece 5 Gün
Şanlı Kontenjan!

599

18 Ekim 2020
Düsseldorf, Frankfurt, Stuttgart » Saraybosna

22 Ekim 2020
Saraybosna » Düsseldorf, Frankfurt, Stuttgart

ATIB REISEN
HAC VE UMRE ORGANİZASYONU
Neusser Str. 553, D-50737 Köln
☎ +49(0)221 31 60 10
✉ info@hacumre.de • www.hacumre.de

KT BANK
DE75 5023 4500 0286 6900 03
BIC: KTAGDEFFXXX

Özette Dahil Hizmetler:
• 12 saatlik otobüs transferi
• Çamaşır ve kuru temizleme
• Akşam yemeği
• 24 saatlik sağlık hizmeti
• 24 saatlik güvenlik hizmeti
• 24 saatlik turistik rehberlik hizmeti

Özette Dahil Olmayanlar:
• 12 saatlik otobüs transferi
• Çamaşır ve kuru temizleme
• Akşam yemeği
• 24 saatlik sağlık hizmeti
• 24 saatlik güvenlik hizmeti
• 24 saatlik turistik rehberlik hizmeti

ATIB Reisen Hac Umre

ATİB

**ATİB
REISEN
HAC VE UMRE
ORGANİZASYONU**

Hacı ve umreyi
Allah için tamamlayın,
Und vollziehet die Pilgerfahrt
und die Umra um Allahs willen.
2-304

+49(0)172 244 79 64

+49(0)173 923 85 77

Atib Reisen Hac Umre

HADSCH 2020 Hac

Die Pilgerfahrt nach Mekka und Medina.

2 Hafta
Wochen

23.07.2020

Gidiş/Ankunft: Medine

06.08.2020

Dönüş/Abflug: Cidde

(~ 2 Gün/Tag)

3 Hafta
Wochen

20.07.2020

Gidiş/Ankunft: Medine

08.08.2020

Dönüş/Abflug: Cidde

(~ 3 Gün/Tag)

4 Hafta
Wochen

20.07.2020

Gidiş/Ankunft: Medine

14.08.2020

Dönüş/Abflug: Cidde

(~ 4 Gün/Tag)

Das Reisepaket beinhaltet:

- Gesundheitsdienste im Hotel
- Schließfach verfügbar im Hotel
- in Begleitung erfahrene Imam
- Mit Frühstück und Abendessen
- Besuche an heiligen Orten
- In unserer Pilgergruppe gibt es eine Frauenabteilung

Hizmetlerimiz:

- Otelde ATİB'in doktoru bulunmaktadır.
- Otelde emanet kasa imkanı
- Tecrübeli rehber hocalar
- Yemek hizmeti (sabah-akşam)
- Hocaların rehberliğinde umre ve ziyaretler
- Bayan din görevlisi

İrtibat / Kontakt

- **ALMANYA / DEUTSCHLAND**
Neusser Str. 553, D-50737 Köln
Tel.: +49(0)221 31 60 10
Fax: +49(0)221 32 34 20
Handy: +49(0)172 24 47 964
- **BELÇİKA / BELGIEN**
Tel.: +32(0)475 49 28 74
+32(0)485 42 16 58
- **INTERNET**
E-Mail: info@hacumre.de
Web: www.hacumre.de

KTBank
DE05 5023 4500 0286 6900 02
BIC: KTAGDEFFXXX

1. Müşterilerimiz için güvenli
finansman ve kredi hizmetleri
2. İnterbank
3. 24 saatlik müşteri desteği